

NUORTEN VAPAAEHTOISTOIMINNAN KEHITTÄMINEN
LAUNEEN JA SALPAUSSELÄN SEURAKUNNISSA

Sinikka Virolainen

Opinnäytetyö, kevät 2013

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakonia, kristillinen kasvatus

ja nuorisotyö

Sosionomi (YAMK)

TIIVISTELMÄ

Virolainen, Sinikka. Nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittäminen Launeen ja Salpausselän seurakunnissa. Järvenpää, kevät 2013, 98 sivua, 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonia, kristillinen kasvatusta ja nuorisotyö, Sosionomi (ylempi AMK).

Opinnäytetyö käsitteli nuorten vapaaehtoistoimintaa evankelisluterilaisen kirkon diakonia- ja nuorisotyössä. Tavoitteena oli selvittää, millaista vapaaehtoistoimintaa nuoret haluaisivat toteuttaa Launeen ja Salpausselän seurakunnissa. Toisena tavoitteena oli löytää tapoja nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen Launeen ja Salpausselän seurakunnissa.

Opinnäytetyö oli luonteeltaan tutkimuksellinen kehittämishanke. Kehittämishankkeen tutkimuksellinen viitekehys oli laadullinen toimintatutkimus. Tutkimusprosessi toteutettiin vuoden 2012 aikana. Aineistoa kerättiin tutkimusprosessin aikana. Kehittämishankkeen etenemistä varten perustettiin Salava-työryhmä, johon kuului kahden seurakunnan eri työntekijöitä ja muutamia aktiivisia nuoria. Työryhmän tapaamiset pitivät sisällään aineiston keruuta, kehittämishankkeen suunnittelua, toteutusta ja arviointia.

Opinnäytetyössä käytettiin kolmea erilaista aineistoa. Ensimmäisenä aineistona oli nuorille suunnattu kysely, johon vastasi 29 nuorta. Kysely sisälsi sekä avoimia että suljettuja kysymyksiä. Kysely tuotti osittain myös määrällisiä tutkimustuloksia. Toisena aineistona olivat nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen perustetun Salava-työryhmän muistiot ja kolmantena tutkijan pitämä päiväkirja. Tutkimuksessa käytetyt aineistot analysoitiin sisällönanalyysin avulla, lukuun ottamatta kyselyn monivalintakysymyksiä, jotka analysoitiin Webropol-Datan analysointi- ja kyselytyökalun avulla.

Kysely osoitti, että nuoret haluavat olla mukana vapaaehtoistoiminnassa. Nuoret kertoivat tulevansa seurakunnan toimintoihin oman rippikoulun ja isosena toimimisen kautta. Erityisesti työ nuorten ja lasten parissa kiinnosti nuoria. Nuoret olivat halukkaita toimimaan isosina sekä muiden ikäryhmien kanssa että järjestämään erilaisia aktiviteetteja.

Kehittämishanke oli pilotti Lahden kahdessa seurakunnassa, jossa korostui yhteistyö eri työmuotojen sekä nuorten välillä.

Haasteena jatkossa on saada nuorten halukkuus vapaaehtoistoiminnassa näkyväksi. Tähän tarvitaan aikaa, resursseja sekä nuorten uudenlaista huomioimista ja mahdollisuuksien tarjoamista.

Asiasanat: kirkon nuorisotyö, diakoniatyö, vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoistyö, nuoret

ABSTRACT

Virolainen, Sinikka. Youth voluntary development in the parishes of Laune and Salpausselkä. 98pages, 2 appendixes. Language: Finnish. Järvenpää, Spring 2013.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Diaconia, Christian Education and Youth Work. Degree: Master of Social Services.

This study examines youth voluntary participation in Evangelical Lutheran churches diaconia- and youth work. The first aim was to clarify what kind of volunteering young people wants to carry out in Laune and Salpausselkä parishes. The second aim was to find ways to develop youth's voluntary in Laune and Salpausselkä parishes.

The study was a research development project. The action research provided the theoretical framework for the development project. The research process was realized during 2012. The material was collected during the research process. For the development, a team was established. The team was called Salava. It consists of two parish worker and few active young people. When the team meet, there were data collection, development project planning, implementation and evaluation of project.

Three different types of data were used in this study. The first was a survey for young people. 29 young people answered to the survey. The survey included open-ended and closed-ended questions. The survey also yielded some quantitative research results. The second data was Salava-task force memos and the third diary kept by researcher. A qualitative content analysis was used to analyse the data. Multiple-choice questions were analyzed by Webropol-Data analysis and question tool.

The survey showed that young people want to participate in the voluntary actions. The confirmation and acting by group leaders in confirmation camp were the ways to activities of the parish for youth. Especially working with youth and with children was found interesting. Young people were willing to work as group leaders and with people of different age groups. Young people were also willing to organize and develop different kind of activities.

This development project was a pilot project in two parishes in the city of Lahti, which emphasized co-operation between the various forms of work and young people.

The challenge in the future will be how to get young people willingness to join voluntary work visible. Time and more resources will be needed. There must be found new ways to pay attention to young people. There is a big need to give them more opportunities to participate in developing voluntary work.

Keywords: church youth work, diaconal work, voluntary activities, Voluntary work, youth

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 KESKEISET KÄSITTEET JA ILMIÖT	8
2.1 Vapaaehtoistoiminta.....	8
2.2 Aktiivinen kansalaisuus ja kansalaisyhteiskunta	11
2.3 Nuoruus	14
2.4 Nuorten arvot	15
2.5 Nuorten osallisuus ja vaikuttaminen	16
2.6 Sosiaalipedagogiikka ja voimaantumisen.....	18
2.7 Seurakunnan nuorisotyö	20
2.8 Diakoniatyö ja kristillinen kasvatus	24
3 NUORTEN VAPAAEHTOISTOIMINNAN KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHTIA ..	26
3.1 Kirkon strategiasta nousevat perusteet ja haasteet vapaaehtoistyölle	26
3.2 Nuorisolaki.....	28
3.3 Eurooppalaiset teemavuodet	29
3.4 Aikaisemmat tutkimukset.....	30
4 TOIMINTAYMPÄRISTÖ	35
4.1 Lahden kaupunki.....	35
4.2 Launeen ja Salpausselän seurakuntien nuoriso- ja diakoniatyön painopisteet.....	36
5 KEHITTÄMISHANKKEEN TEHTÄVÄ JA METODOLOGISET PERUSTEET	38
5.1 Kehittämishankkeen tehtävä	38
5.2 Kehittämishankkeen tutkimusmenetelmä	39
5.3 Aineiston keruu, käsittely ja analysointi	43
5.4 Tutkimuksen eettiset kysymykset	46
6 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN	48
6.1 Tutkimusprosessi.....	48
6.2 Webropol-kyselyn toteuttaminen	54
6.3 Tutkimuksen luotettavuus	56

7 KYSELYN TULOKSET	58
7.1 Nuorten kokemus vapaaehtoistyöstä ja auttamisesta	61
7.2 Vapaaehtoistoiminta eri-ikäisten parissa.....	64
7.3 Nuorten huoli erilaisten ihmisten elämäntilanteesta	64
7.4 Nuorten palveluryhmän kehittäminen.....	69
7.5 Yhteenveto nuorten kyselyn tuloksista	69
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	70
8.1 Peilausta aikaisempiin tutkimuksiin.....	74
8.2 Kehittämishankkeen arviointia	77
LÄHTEET.....	84
LIITE 1: Tiedonanto nuorten vanhemmille	92
LIITE 2: Nuorten kysymyslomake.....	94

1 JOHDANTO

Kirkon tulevaisuuden kannalta vapaaehtoistyö ja sen kehittäminen on merkittävää. Kirkon taloudellinen tilanne ei anna myöden palkata lisää työntekijöitä seurakuntatyön laajentamiseen ja kehittämiseen. Kirkon taloudellisen aseman heikkeneminen johtaa työntekijöiden vähentymiseen kirkossa. Kirkon on yhä enemmän annettava tilaa jäsentensä asiantuntemukselle ja työpanokselle. (Kirkko 2020, 53.) Seurakuntalaisten aktiivisuutta voidaan hyödyntää monelle uudella ja erilaisella tavalla. Seurakuntalaiset tulee ottaa jatkossa mukaan pohtimaan vapaaehtoistyön haasteita ja tehtäviä. (Huokuna 2011). Nuorten vapaaehtoistyöhön ja vaikuttamiseen tulee tulevaisuudessa panostaa yhä enemmän.

Haasteena on työntekijöiden resurssien kohdentaminen tehokkaasti ja toimivasti. Toimintojen uudelleen suunnittelemiseen sekä uusien vapaaehtoistyöntekijöiden eli seurakuntalaisten aktiivisemmän roolin löytymiseen tarvitaan panostusta. Ihmiset myös haluavat yhä enemmän vaikuttaa tekemäänsä vapaaehtoistyöhön. Ihmiset kaipaavat yhdessä olemista ja tekemistä ja monella on halu auttaa sekä tehdä vapaaehtoistyötä.

Vapaaehtoisilla ei voida täysin korvata työntekijöitä. He voivat kantaa vastuuta monista asioista. Nuoret voisivat esimerkiksi virkistää vanhuksia kohtaamalla heitä ja näin ollen ennaltaehkäistä masennusta. Monet vanhuskset kokevat yksinäisyyttä ja ilahtuvat usein suunnattomasti saadessaan seuraa. Kontaktit muihin ihmisiin jäävät ohuiksi. Diakonia-työntekijöiden ja kotihoidon aika on rajallista suhteessa vanhusten luona käynteihin, mutta vapaaehtoistyöntekijällä saattaisi olla mahdollisuus antaa aikaansa vanhuksille, jolloin heidän elämänlaatunsa paranisi. Myös vapaaehtoiset voisivat kokea tapaamisesta johtuvaa merkityksellisyyttä ja aitoa kohtaamisen iloa. Vapaaehtoiset voivat toimia työntekijöiden tukena ja apuna sellaisissa tehtävissä, jotka ovat mielekkäitä heille. Työntekijöiden tulee tukea ja antaa ohjausta sekä tarjota virkistystä. Työntekijöillä on aina vastuu vapaaehtoistyöntekijöistä ja heidän jaksamisestaan. Vapaaehtoistoimijoiden motiivit tulee myös selvittää.

Vapaaehtoistoiminta sekä seuraa trendejä ja murroksia yhteiskunnassa että saa aikaan niitä itse. Vapaaehtoistoiminnassa kohtaavat yksilöiden perinteiset yhteistoiminnan kai-

puu ja tavat, auttamisen ja antamisen arvot sekä osallisuus yhteiseen. Se tarjoaa niin yksilöille kuin yhteisöille merkityksiä ja merkityksellisyyttä sekä elämyksiä, jotka liittyvät antamiseen ja saamiseen. Vapaaehtoisuuteen liittyen puhutaan osallisuudesta ja sosiaalisesta pääomasta. Miten vapaaehtoistoiminta lisää hyvää elämää ja saa aikaan yhteisöllisyyttä? (Nylund & Yeung 2005, 13, 17.)

Yeungin (2002,72) mukaan nuoret halusivat auttaa ja tehdä vapaaehtoistyötä. Yeung halusi nostaa esille suomalaisen nuorison dynaamisen potentiaalin vapaaehtoistoiminnan voimavarana. Nuoria kiinnostivat toiminta lasten ja nuorten parissa sekä ympäristö- ja ihmisoikeusasiat. Nuoret korostivat vapaaehtoistoiminnan luonnetta pakottomana, palkattomana ja talkoohenkisenä yhteistoimintana. Nuoret ja opiskelijat kiinnostuivat osallistumaan vapaaehtoistoimintaan, jos heitä vain pyydettiin mukaan.

Kiinnostuin vapaaehtoistyöstä syvemmin, kun työskentelin seurakunnassa toimivien nuorten parissa. Havaittiin, että nuorilla oli halu auttaa sekä toimia yhdessä muiden nuorten kanssa. Työskenneltyäni diakoniatyössä erilaisissa tehtävissä yli kymmenen vuotta huomioni kiinnittyi sekä työntekijöiden vaativampaan ja moniulotteisempaan työnkuvaan että vapaaehtoistyön tarpeeseen. Monia tehtäviä voitaisiin tarjota vapaaehtoisille, joita hoitavat kirkon työntekijät. Ihmisille täytyy lisäksi tarjota tulevaisuudessa yhä enemmän vaikutusmahdollisuuksia siihen, miten he haluavat osallistua ja ottaa vastuuta esimerkiksi vapaaehtoisuuden tarjoamista haasteista. Nuorten elämänlaatu ja ihmisenä olemisen merkitys paranee, jos he oivaltavat yhteisöllisyyden ja yhteisvastuun merkityksen.

Opinnäytetyö oli luonteeltaan tutkimuksellinen kehittämishanke. Kehittämishankkeen tutkimuksellinen viitekehys oli pääosin laadullinen toimintatutkimus. Kehittämishankkeessa oli mukana Launeen ja Salpausselän seurakuntien työntekijöitä sekä nuoria. Tutkimustulokset sisälsivät sekä laadullista että määrällistä tietoa.

Tavoitteena oli kehittää nuorten vapaaehtoistoimintaa. Tätä varten selvitettiin, miten nuoret osallistuvat vapaaehtoistoimintaan ja miten sitä voitaisiin kehittää. Toisena tavoitteena oli löytää tapoja nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen Launeen ja Salpausselän seurakunnissa.

2 KESKEISET KÄSITTEET JA ILMIÖT

2.1 Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoiminnassa kohtaavat ihmisten perinteiset yhteistoiminnan tavat ja antamisen ja auttamisen arvot sekä kaipuu yhteiseen osallisuuteen. Vapaaehtoistoiminta tarjoaa sekä yksilöille että yhteisöille merkityksiä sekä merkityksellisyyttä ja elämyksiä, jotka syntyvät antamisesta ja saamisesta. Vapaaehtoisuus on asenteiden ja mielipiteiden lisäksi toimintaa. Vapaaehtoisuuteen kuuluu dynaamisuus, jossa seurataan yhteiskunnallisia trendejä sekä murroksia. Myös vapaaehtoisuus saa niitä aikaan. Vapaaehtoistoiminta kansalaisten tarjoamana voimavarana kiinnostaa päättäjiä sekä poliitikkoja. Julkisia palveluja nähdään voitavan vähentää kansalaistoiminnalla. Vapaaehtoistoimintaa tullaan tarvitsemaan tulevaisuudessa enemmän, kun sosiaali- ja hoivapalvelut eivät tulevaisuudessa riitä. (Nylund & Yeung 2005, 13–14 , 168.)

Vapaaehtoistojen voi toteuttaa itseään oman kasvunsa kautta. Yhteistoiminnassa korostuvat yhteiset toimintatavat ja niiden löytyminen sekä erilaisuuden kohtaamista. Arkipäivän elämässäkin ihmiset voivat auttaa toisiaan, mutta jotkut määritelmät korostavat, että vapaaehtoistoiminta on organisoitua toimintaa. Kirkon vapaaehtoistyön kehittämishankkeen ohjausryhmän näkemyksen mukaan kirkon vapaaehtoistoiminnassa seurakuntalaiset antavat lahjaksi aikaansa ja osaamistaan yhteiseksi hyväksi. (Kirkon vapaaehtoistyön kehittämishanke i.a.)

Yhteiskunnallisten muutosten eri vaiheissa on vapaaehtoistoiminnan ilmiöistä käytetty erilaisia nimityksiä. Eri konteksteista ja ajan merkityksen ulottuvuudesta johtuen nimitykset ovat olleet erilaisia. On puhuttu mm. talkootyöstä, hyväntekeväisyydestä, vapaasta huoltotyöstä ja armeliaisuudesta. Viimeisten vuosikymmenten aikana on puhuttu vapaaehtoisuudesta, vapaaehtoistoiminnasta ja vapaaehtoistyöstä. Vertaistuesta on käytetty käsitteitä itseapu, oma-apu, keskinäinen tuki, vastavuoroinen apu ja vertaistuki. Nylund ja Yeung (2005) ovat päättäneet käyttää teoksessaan Vapaaehtoistoiminta, useita käsitteitä rinta rinnan, eivätkä kaivelleet erilaisia painotuksia ja jääneet pohtimaan niitä.

Moninaisuus antaa voimaa vapaaehtoisuuteen ja sen tutkimiseen. (Nylund & Yeung 2005, 14–15.)

Vapaaehtoistoiminnan nimestä on käyty avointa keskustelua. Nimen pohdinta jatkuu. Selkeä muutos on kymmenessä vuodessa tapahtunut siitä kun puhuttiin vapaaehtoistyöstä. Nyt puhutaan pääosin vapaaehtoistoinnasta. Vapaaehtoistointa on tavallaan osa seurakuntalaisuutta. (Pesonen Marja, henkilökohtainen tiedonanto 12.3.2012)

Määritelmät ovat aina kulttuurisidonnaisia. Yhdistäviksi elementeiksi eri kulttuurien vapaaehtoistoiminnan määritelmille on löydetty se, että kyseessä on toiminta, joka on palkatonta ja pakottamatonta. Sitä tehdään toisten ihmisten tai yhteisön eduksi.

Vapaaehtoistoiminnan kehittämishankkeen ohjausryhmä teki tältä pohjalta oman määritelmän:

Kirkon vapaaehtoistoinnassa seurakuntalaiset antavat lahjaksi aikaansa ja osaamistaan yhteiseksi hyväksi (Suomen evankelis-luterilainen kirkko).

Vapaaehtoistointa sisältää erilaisia muotoja. Osallistutaan esimerkiksi julkiseen toimintaan ja kansalaistointaan. Toimitaan yleistä etuja koskevien asioiden hyväksi. Autetaan muita, vastavuoroisesti autetaan ja osallistutaan hyväntekeväisyyteen. Voidaan toimia uskonnollisissa yhteisöissä sekä erilaisissa yhdistyksissä ja seuroissa. Vapaaehtoistoinnin toteuttamiseen tarvitaan motivaatiota, innoittajaa, mahdollisesta vapaaehtoistyön koulutuksesta saatua tiedollista ja kokemuksellista pääomaa, tukea ja ohjausta sekä merkityksellisiä kokemuksia toimimisesta vapaaehtoisena. (Mäkelä & Peltonen 2012,8,14.)

Vapaaehtoisuuteen liittyy monia haasteita. Vapaaehtoistointa on ikään kuin noussut areenalle monen kansalaisen, järjestön, ammatti-ihmisen, päättäjän ja poliitikon maailmassa. Ollaan kiinnostuneita vapaaehtoistoinnasta kansalaisten tarjoamana voimavarana. Julkisia palveluita on nähty voitavan vähentää kansalaistoinnin avulla. Vapaaehtoistointaa tullaan tarvitsemaan lisää suhteessa esim. sosiaali- ja terveystalouteen. Vapaaehtoisten oma ääni kuuluu heikoimmin keskusteluissa. (Nylund & Yeung 2005, 13–14.)

Onnistuneen rippikoulutyön kautta seurakuntien nuorisotyöhön jää monia nuoria. Isoskoulutus on menestystuote ja nuorisotyön suurin vapaaehtoistyön muoto. Isoiset saavat nauttia luottamuksesta ja todellisesta vastuusta sekä heidät koulutetaan tehtäviinsä. Isosia tarvitaan rippikoulutyön lisäksi muissa seurakuntien vastuutehtävissä, lasten- ja varhaisnuorten sekä diakonian retkillä ja leireillä, pyhäkoulussa, kerhotoiminnassa sekä diakoniatyön erilaisissa tehtävissä. Isostoiminta tavoittaa enemmän kuin joka kolmannen rippikoulun käyneistä nuorista. (Suomen ev.lut.kirkon keskushallinto i.a.)

Ovatko nuoret vapaaehtoistoiminnan voimavara? Yeungin tutkimuksen (2002, 56) mukaan nuorista lähes kaksi viidestä on mukana vapaaehtoistoiminnassa, mikä asettuu hieman suomalaisten keskiarvoa isommaksi määräksi. Tutkimukseen osallistuneista nuorista lähes kaksi kolmesta vapaaehtoistoiminnan ulkopuolisesta nuoresta haluaisi tulla mukaan toimintaan, jos heitä pyydetäisiin. Nuoret, jotka ovat mukana vapaaehtoistyössä, käyttävät siihen paljon keskimääräistä runsaammin aikaa. Nuoret käyttävät noin 19 tuntia kuukaudessa vapaaehtoistoimintaan, kun taas keskivertosuomalainen osallistuu noin 17,5 tuntia kuukaudessa. Tutkimus toteutettiin vuonna 2001. Kohderyhmänä oli koko Suomen 15–74-vuotias väestö lukuun ottamatta Ahvenanmaata. Tutkimukseen haastateltiin 997 henkilöä. (Yeung 2002, 10.) Nuoret näkevät tutkimuksessa (Yeung 2002, 57) vapaaehtoistoiminnan ominaispiirteenä ja ytimenä tekemisen tavan ja muodon. Yeung luonnehtii nuorten pitävän tärkeinä vapaaehtoistoimintaa ja sen ominaispiirteitä. Yeung (2002, 72) nostaa esille suomalaisen nuorison dynaamisen potentiaalisen vapaaehtoistoiminnan voimavarana.

Käytän tässä tutkimuksessa erilaisia termejä synonyymisesti liittyen vapaaehtoisuuteen, kuten vapaaehtoinen, vapaaehtoistyöntekijä ja vapaaehtoistojen toimijat. Termit tarkoittavat vapaaehtoista, joka toimii palkatta, vapaasta tahdostaan ja organisoidusti. (Gothóni 2009, 62.)

2.2 Aktiivinen kansalaisuus ja kansalaisyhteiskunta

Kansalaisuus tarkoittaa jonkun valtion kansalaisuutta, täysivaltaista jäsenyyttä.

Kansalaisuuslaissa kansalaisuudella tarkoitetaan yksilön ja valtion välistä lainsäädännöllistä sidettä, joka määrittää yksilön aseman valtiossa ja jolla määritellään yksilön ja valtion välisiä keskeisiä oikeuksia ja velvollisuuksia (Laki kansalaisuudesta 2003).

Suomen perustuslaissa (1999) sekä muissa lainsäädännöissä säädetään Suomen kansalaisten oikeuksista ja velvollisuuksista. Kansalaisvelvollisuudet ovat valtion kansalaisen velvollisuuksia valtiota kohtaan. Lainkuuliaisuus ja uskollisuus kuuluvat kansalaisvelvollisuuksiin. Velvollisuuksia ovat oppi-, vero-, työ- ja asevelvollisuus. Kansalaiselta edellytetään siis noudattavan lakeja, järjestyssääntöjä ja liikennesääntöjä, käyvän koulua, maksavan veroja ja suorittavan asevelvollisuutensa. Kansalaisen edellytetään hyväksyvän yhteiskunnan laatimat pelisäännöt. Kansalaisten perusoikeudet määritellään tarkemmin Suomen perustuslaissa 1999.

Tietyllä alueella asuvia ihmisiä yhdistävät kansalaisten oikeudet ja velvollisuudet. Kansalaisuuteen sisältyy mm. kulttuuri, arvot ja identiteetti. Kansalaisuus on myös rooli, jonka ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi voi toimia, ei siis ainoastaan sopimuksellinen tila. Kansalaisuus voidaan jakaa sekä aktiiviseen että passiiviseen kansalaisuuteen. Passiivinen kansalaisuus on hyväksyttävää, vaikka aktiivinen kansalaisuus on toivottavaa. Aktiiviseen kansalaisuuteen kasvetaan opettelemalla, johon tarvitaan sekä tietoa että taitoa. Jotta aktiivinen kansalaisuus toteutuu, tarvitaan kohtaamista ja vuorovaikutustaitoja. (Harju 2003,92–93, 100.)

Ihminen itse valitsee aktiivisen kansalaisen roolin. Yhteiskunnassa voi toteuttaa aktiivista kansalaisuutta eri tavoin vaikuttamalla, osallistumalla, ottamalla vastuuta yhteisistä asioista, välittämällä ja toimimalla. Aktiivisen kansalaisuuden yksi ilmenemisen muoto on vapaaehtoistoiminta. Vapaaehtoistoiminnassa voi kartuttaa aktiivisen kansalaisen valmiuksia ja se antaa mahdollisuuksia harjoitella erilaisten tietojen ja taitojen käyttöä. Aktiivista kansalaisuutta toteutetaan toimimalla tärkeiden asioiden hyväksi, välittämällä ja vuorovaikuttamalla. Se edellyttää kiinnostusta yhteisiin asioihin, pelisääntöjen kunnioittamista, toisten ihmisten huomioimista ja kunnioittamista sekä suvaitsevaisuutta. Ak-

tiivinen kansalaisuus integroituu ihmisten arvoihin ja identiteettiin. (Mäkelä & Peltonen 2012, 18.)

Kansalaisyhteiskunta muodostuu ihmisten vaikuttamisesta, vapaamuotoisesta yhteistoiminnasta sekä vallankäytöstä yhteiskunnassa. Ihmisen omaehtoinen kansalaistoiminta ja järjestöissä tapahtuva toiminta on keskeinen osa kansalaisyhteiskuntaa. (Mäkelä & Peltonen 2012, 19.)

Vapaaehtoistoimintaa harjoitetaan valtion rinnalla toimivassa kansalaisyhteiskunnassa osana inhimillisten ja vastuuntuntoisten ihmisten elämää. Ihmiset voivat toimia erilaisissa toiminnoissa kansalaisina omien halujensa, toiveiden ja mieltymystensä mukaisesti. Vapaaehtoistoimintaa voi toteuttaa itselle tärkeän harrastuksen parissa, lähiyhteisössään ja päätöksenteon parissa. (Harju 2005,78.)

Kansalaisyhteiskunta on ollut tunnettu sekä ilmiönä että käsitteenä jo antiikin ajoista nykyaikaan saakka. Harju jaottelee yhteiskuntakokonaisuutta sektoreilla. Tässä jaotte- lussa ovat kansalaisyhteiskunta, yksityinen sektori, julkinen sektori ja neljäs sektori. Seurakunnat ovat mukana julkisissa sektoreissa, koska niillä on verotusoikeus ja tiettyjä julkishallinnollisia tehtäviä. Näin ollen seurakuntia ei lasketa mukaan kansalaisyhteis- kuntaan, vaikka niiden toiminnassa on paljon kansalaisyhteiskunnallisia piirteitä kuten lasten kerhotoiminta, diakoniatyö ja ruokapankit. (Harju 2010,11- 12.)

Nuorten kansalaisaktiivisuuden lisääminen vapaaehtoistoiminnan muodossa – projekti toimi sekä Satakunnan ELY-keskuksen että Euroopan sosiaalirahaston kehittämishank- keena ajalla 9/2009 – 1/2013. Diakonia-ammattikorkeakoulu hallinnoi projektia. Projek- tin päämääränä oli lisätä nuorten aktiivista kansalaisuutta vapaaehtoistoiminnan muo- dossa. Projekti kiinnitti huomiota nuorten omaan itseorganisoitumiseen ja tarkasteli nuorille merkityksellistä tapaa toteuttaa aktiivista kansalaisuuttaan. Toimintaperiaattee- na oli vapaaehtoistoiminnan luominen nuorista kohti järjestöjä ja muita toimijoita. Pro- jekti pyrki tavoitteisiinsa innostamalla ja rekrytoimalla nuoria vapaaehtoistoimintaan. Se loi verkostoja, jotka mahdollistivat nuorten vapaaehtoistoiminnan, suunnitteli koulu- tusmallin nuorille, saattoi pysyviin rakenteisiin sekä kannusti nuoria ja sitä verkostoa, joka mahdollistaa aktiivisen kansalaisuuden toteutumista. Kannatteleva ajatus projektis-

sa oli nuorten ryhmämuotoisen vapaaehtoistoiminnan edistäminen. Projektin edetessä todettiin ryhmämuotoisella vapaaehtoistoiminnalla olevan syrjäytymistä ehkäiseviä vaikutuksia. Projekti lisäsi nuorten tietoisuutta vapaaehtoistoiminnasta ja sen eri muodoista. Vapaaehtoistoiminnan koulutukseen osallistui projektin kautta yli kaksisataa nuorta, ja kymmenet tahot ottivat kannateltavakseen nuorten vapaaehtoistoiminnan edistämisen joko vapaa-ajallaan tai työssään. (Mäkelä & Peltonen 2012, 67.)

Nuoria ohjattiin projektin aikana toteuttamaan vapaaehtoistoimintaa heidän omien mielenkiintojensa mukaisesti. Vapaaehtoistoimintaa kannustettiin toteuttamaan ryhmässä, joka on osallistavaa toimintaa jossa kaikilla on paikkansa ryhmässä. Nuoret kokivat vapaaehtoistoiminnan yhdessä tekemisenä ja mukavana tapana viettää aikaa. Päästyään itse suunnittelemaan vapaaehtoistoimintaa nuoret kokivat vapaaehtoistoiminnan omakseen. Nuoria motivoi vapaaehtoistoiminnan tapahtumista ryhmissä sekä uusien että vanhojen tuttavuuksien kanssa. Kavereiden vaikutus oli merkittävää. Nuoria motivoivat vaikuttaminen, auttamisen halu (erityisesti itselle merkittäviin asioihin ja omaan lähi-alueeseen), toiminnasta saatu hyvä mieli sekä muut toiminnan tuloksena nähdyt asiat ja ilmiöt. Muita motiiveja osallistumiseen olivat toiminnasta saatavat hyödyt; vapaaehtoistoiminnalla voi saada tietoa ja taitoa, tutustua uusiin ihmisiin, hankkia erilaisia todistuksia, jotka todistavat aktiivisesta kansalaisuudesta, saada kesä- tai muu työpaikka sekä viettää vapaa-aikaa mukavalla ja ilmaisella tekemisellä. Kertaluonteiset vapaaehtoistoiminnan muodot ovat nuorille tyypillisiä. Vapaaehtoistoiminnasta voi kehkeytyä elämäntapa. (Mäkelä & Peltonen 2012, 73–74.)

Projektin keskeinen huomio oli, että nuoret etsivät järjestöistä vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia ilman pitkäjänteistä sitoutumista. Haasteena on reagoida mahdollisiin muutoksiin sekä mahdollistaa nuorten vapaaehtoistoiminta. Erilaisten tahojen tulisi luoda toimintamalleiltaan joustavia vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia nuorille. Kehittämishankkeen tuloksena syntyi nuorten vapaaehtoistoiminnan koulutusmateriaali ja paikallisesti uutta ja elinvoimaista toimintakulttuuria nuorten vapaaehtoistoiminnassa. Projekti saavutti hyvän alun nuorten kansalaisaktiivisuuden lisäämisessä. (Mäkelä & Peltonen 2012, 68,75.)

2.3 Nuoruus

Nuoruus tuli erityisenä ikävaiheena esiin kaupungistumisen ja teollistumisen myötä. Lapsi joutui maaseudulla heti töihin, kun hän kykeni siihen. Yhteiskunnan ylemmissä luokissa käytettiin nuoruus-käsitettä, joissa nuorilla oli mahdollisuus käydä koulua ja välttää tällä tavoin töihin meno. Kun koulutus laajentui Suomessa, saatiin oppivelvollisuuslaki 1921, jonka myötä elintaso alkoi nousta. Nuoret nähtiin voimavarana tulevaisuudelle. He olivat hyödyllisiä ja arvokkaita. Nuoret saivat itsenäisen ikäryhmän aseman. (Lund 2007, 23, 88.)

Suomessa on käytetty erilaisia nuoruuden määritelmiä. Lastensuojelulain mukaan lapsuus kestää 18 ikävuoteen asti. Nuoria ovat 18–20-vuotiaat. (Lastensuojelulaki 2007). Nuorisolain mukaan nuoria ovat alle 29-vuotiaat. (Nuorisolaki 2006). Käytännön kasvatustyön piirissä lapsuuden ja nuoruuden välimaastoon on hahmottunut varhaisnuoruuden käsite, jolla tarkoitetaan lähinnä 12–15-vuotiaita. Kirkon lapsi- ja nuorisotyössä nuoret jaotellaan pääsääntöisesti 15–18-vuotiaisen ikäryhmiin. Toiminnan haasteina ovat 18–19-vuotiaat nuoret aikuiset. (Kalliomaa ym. 2004.) Nuoriksi voitaneen kutsua 15- 29-vuotiaita.

Nuoruus on siirtymäkausi, ajanjakso lapsuudesta aikuisuuteen. Nuoruusikä voidaan määritellä puberteetin eli nuoruuteen liittyvien fyysisten muutosten myötä. Nuoruusiällä tarkoitetaan psykososiaalista kehitystä lapsesta kohti aikuisuutta. Ajanjakso sijoittuu 12–25 ikävuoden väliin. Nuoruus jaotellaan eri ajanjaksoihin riippuen nuoren iästä, fyysisestä ja psyykkisestä kehityksestä. Ajanjaksot ovat varhaisnuoruus noin 11–14 vuotiaat, keskinuoruus noin 15–18-vuotiaat ja myöhäisnuoruus noin 19–22 tai 25-vuotiaat. Nuoruuden alkuvaihetta kutsutaan murrosiäksi ja ihmissuhteiden kriisin ajaksi. Ratkaiseva muutos tapahtuu nuorten ihmissuhteissa. Irrottautuminen omista vanhemmista on kivulias ja hidas prosessi. Nuoruuden keskivaiheessa nuoren identiteetti rakentuu eli nuori muodostaa kokonaisvaltaisen käsityksen itsestään, omista fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista ominaisuuksista. Myöhäisnuoruudessa nuori käy läpi ideologista kriisiä. Nuoren maailmankuva selkiytyy ja identiteetti vakiintuu. Nuori pohtii moraalisia ja eettisiä kysymyksiä, asenteita ja arvoja. Maailmankatsomus kehittyy. (Nurmiranta, Lepämäki & Horppu 2009, 72–80)

Nuoruus elämänvaiheena luo erilaisia haasteita vapaaehtoistoiminnan toteuttamiselle. Nuoruuteen liittyy liikkuvuus opiskelun, ystävyiden, töiden ja harrastusten parissa. Nuoruudessa halutaan kokeilla erilaisia asioita sitoutumattomana. Vapaaehtoistoiminta on oivallinen oppimisympäristö, jos tukea ja ohjausta on tarjolla. (Mäkelä & Peltonen 2012, 83.)

2.4 Nuorten arvot

Toimintaa ohjaavat arvot. Niiden kautta yhteisö ilmaisee sen, mitä se pitää hyvänä ja tavoiteltavana. Meidän kirkko -strategiassa määritellään koko kirkkoa ohjaavat yhteiset arvot, jotka perustuvat kymmeneen käskyyn ja niiden tulkintaan. Arvot jaotellaan neljän pääkohdan alle: pyhän kunnioitus, vastuullisuus, oikeudenmukaisuus ja totuudellisuus. (Meidän kirkko 2007.)

Nuorten arvot ovat edelleen hyvin perinteisiä 2000-luvun Suomessa. Nuorille tärkeitä asioita ovat perhe, terveys, hyvä toimeentulo ja pysyvä työsuhde. Arvoihin vaikuttaa yhteiskunnan muutos, joissa nuoret ovat usein edelläkävijöitä. Kun aineellinen hyvinvointi lisääntyy, taloudellinen turvallisuus menettää merkitystään ja sen sijaan, korostuu itsensä toteuttaminen ja elämänlaatu. Helena Helve, joka on tehnyt seurantalutkimusta suomalaisten nuorten arvoista ja asenteista, on havainnut nuorten siirtyvän materialistisista arvoista postmaterialistisiin arvoihin. Hänen mukaansa nykynuoret eivät ole yhtä työ- tai urakeskeisiä kuin heidän vanhempiansa sukupolvi. Suuren osan mielestä taloudellisen hyvinvoinnin kasvattaminen lisää ihmisten henkistä pahoinvointia. Helven mukaan nuorten arvomaailma on jäsentymätön ja ristiriitainen. Nuoret valitsevat tilanteen mukaan asenteensa eri arvojärjestelmistä, näin ollen sama nuori voi olla eräissä asioissa individualisti, toisissa humanisti ja joissakin rasisti. Nuorten keskuudessa ovat suuret ideologiat menettäneet merkitystään. Uskonto tai puoluepolitiikka ei kiinnosta nuoria, vaan he keskittyvät erilaisiin pieniin projekteihin. Esimerkkeinä ovat eläinten oikeuksien puolustaminen tai jonkin alueen luonnontilan säilyttäminen. (Kalliomaa ym. 2004,41.)

2.5 Nuorten osallisuus ja vaikuttaminen

Kirkon yhteinen strategia on nimeltään Meidän kirkko - Osallisuuden yhteisö, jossa sen visiona on vuoteen 2015 olla osallisuuden yhteisö. Yhteisön jäsenet kokisivat hengelliseksi kodikseen ja osallistuisivat sen perustehtävän toteuttamiseen. Kristillisen kirkon tunnusomainen piirre on ollut pyrkimys rakentaa keskinäistä yhteyttä, osallisuutta. Tämä päämäärä on edelleen toimintaympäristön muuttuessa erityisen tärkeä ja ajankohtainen tehtävä. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2012.)

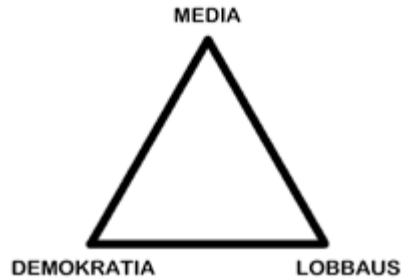
Semin mukaan osallisuudessa on kysymys oman paikan löytymisestä suhteessa ympäristöön. Kokemus itsensä löytymisestä vahvistuu. Osallisuudessa rakennetaan suhdetta ympäristöön. Suhde ympäristöön määrittää olemista. Kiilakosken käsitys avaa osallisuutta vastuunkantamisena oman, toisten ja koko yhteisön toimintakyvystä. Osallisuus sisältää antamisen ja saamisen. Osallisuus on sitoutumista yhteisten asioiden kehittämiseen. Nuorten osallisuuden tärkeä lähtökohta kuulemisen lisäksi on se, että he itse pääsevät vaikuttamaan päätöksentekoon. Ihminen rauhoittuu ja kokee turvallisuutta ollessaan osallinen johonkin tai jostakin. Vuorovaikutusverkostot vaikuttavat sosiaalisuuteen. Osallisuuden kokemuksen kautta syntyy toimijuus. Kun ihminen saa kokemuksen osallisuudesta, hänestä tulee toiminnan subjekti eli hän kykenee ja haluaa ottaa vastuun omasta elämästään, näkee sen mahdollisuudet ja kantaa sen seuraukset. Samalla yhdistyy sekä sosiaaliset että yhteiskunnalliset toimivuudet eli ihminen omaa valmiudet ja haluaa osallistua erilaisiin toimintoihin, jotta hyvinvointi lisääntyy. Osallisuuden peruslähtökohta on, että osallistujalla on oikeus omaan identiteettiin ja hänen arvokkuutensa säilyy yhteisössä ja yhteiskunnassa. (Semi 2011; Gretscher, Nivala & Kiilakoski 2012, 15–16.) Auttaako nuorten vapaaehtoistyön kokemus vahvistamaan kohti tiedostavaa, aktiivista ja kriittistä kansalaisuutta?

Nuoret kuuluvat erilaisiin ryhmittymiin. He ovat osa perhettä, osa koulua, osa kaveriporukkaa, osa harrastajia. Joskus voi käydä niinkin, että osallisuutta ei ole tai se on vähäistä. Aiheuttaako osallisuuden puutos syrjäytymistä? Granfeltin mukaan syrjäytyminen merkitsee sivuun joutumista sosiaalisista suhteista, vaikuttamisesta ja vallan käytöstä, työhön osallistumisen mahdollisuuksista, kulutuksesta sekä yhteisöllisestä toiminnasta. (Granfelt 1998, 11–13.)

Esimerkiksi masennuksesta kärsivä nuori voi eristäytyä perheen sisälle että sen ulkopuolelle. Nuori voi jäädä koulusta pois, häntä saatetaan pitää outona, jolloin kaverit kaikkoon ympäri pois. Nuori voi kokea itsensä yksinäiseksi ja kaverit voivat alkaa kiusata, koska hän saattaa olla ”erilainen” tai käyttäytyä normaaliudesta poiketen. Näin ollen nuori eristäytyy ympäröivästä maailmasta ja kokee itsensä entistä yksinäisemmäksi. Nuori saattaa sulkea perheensä elämästään ulkopuoliseksi. Juhilan mielestä syrjäytymisen keskeisin vastakäsite on liittäminen. Liittävät prosessit pyrkivät vahvistamaan sosiaalisia suhteita sekä liittymistä yhteisöihin. Sivuun joutuneita kansalaisia/asiakkaita pyritään saattamaan takaisin yhteisöjen piiriin. Syrjäytymistä voidaan myös ennaltaehkäistä. Voiko seurakunnan nuorten vapaaehtoistoiminta ennaltaehkäistä syrjäytymistä? (Laine ym. 2010, 17.)

Barryn mukaan nuorilla on vähänlaillisia tai oikeutettuja (legitimate) mahdollisuuksia saada ääntään kuuluviin. Aikuisilla ei välttämättä ole halua puuttua tai selvittää nuorten sosiaalista ulossulkemista. Aikuisten asenteet, politiikka ja käytännöt vaikuttavat. Aikuisten asenteet voivat vaikuttaa myös nuorten liittymisessä vapaaehtoistyöhön. Monilta nuorilta puuttuu status, oikeudet ja voima yhteisössämme. He jotenkin ikään kuin puutoavat kahden väliltä. He eivät enää ole tarvitsevia lapsia, mutta eivät vielä itsenäisiä aikuisiakaan. Jotkut heitä vanhemmat saattavat pitää nuoria kapinallisina ja vaikeina. Tällaiset asenteet saattavat vaikeuttaa nuorten elämää. (Barry 2005,1.)

Tammen (2009) mukaan tietoyhteiskunnassa vaikuttaminen tapahtuu kolmen kulman kautta: media, demokratia ja lobbaus (Kuvio 1). Nämä kulmat pitävät sisällään kolme osaa: tiedot, taidot ja toiminta. Tammen mielestä nuoren tulee tietää näistä ns. päävälineistä ja hankkia tietoa, jotka helpottavat media-, demokratia- ja lobbaustaitojen kehittymiseen, ja hänen tulisi toimia niiden mukaisesti. Toiseksi hänen tulee hankkia niitä taitoja, jotka näihin päävälineisiin kuuluvat ja kolmanneksi vaikuttajan tulee toimia näiden välineiden avulla. Vaikuttamista oppii parhaiten harjoittelemalla, tekemällä oppimisen mallilla.

KUVIO1. Vaikuttamisen kaavio (Tammi 2009)

Vapaaehtoisuuteen liittyen puhutaan osallisuudesta ja sosiaalisesta pääomasta. Nylundin ja Yeungin mukaan nousevina teemoina nähdään yhteisöllisyys, hyvä elämä, altruismi, yksilön vapaan tahdon ja itsensä toteuttaminen nimenomaan sosiaalisissa sidoksissa. Käytännön kokemukset ja useat tutkimukset osoittavat, että kansalaisten osallisuus sekä osallistuminen kansalaistoimintaan lisäävät tietoisuutta, innostumista vaatimaan oikeuksiaan ja muuttamaan vallitsevia käytäntöjä. Tulevaisuudessa vapaaehtoistoiminnan keskeisiä teemoja on nuorten osallisuuden ohella ikäihmisten ja kolmannen iän edustajien rooli. (Nylund & Yeung 2005,17–20.)

2.6 Sosiaalipedagogiikka ja voimaantuminen

Sosiaalipedagogiikka on erityisesti saksalaisen kielialueen käsite. Sosiaalipedagogiikka sanana tarjoaa monia käyttöyhteyksiä. Sillä voidaan tarkoittaa muun muassa työ-, koulutus- ja oppijärjestelmää, tietynlaista keskusteluperinnettä, yhteiskunnallista liikettä tai tutkimusala, joka tarkastelee sosiaalisia ongelmia erityisesti pedagogisina ongelmina. Sosiaalipedagogiikka viittaa toisaalta toimintaperiaatteisiin ja ajattelutapaan ja toisaalta tiettyyn instituutioiden järjestelmään. (Hämäläinen 2000, 16.)

Nuoren kohdalla tulee erityisesti esille sosiaalipedagogiset ulottuvuudet, koska nuori muutenkin hahmottaa elämää ja opettelee siihen liittyviä asioita. Semin mukaan sosiaalipedagogiikassa yhdistyvät kasvatuksellisen ja sosiaalisen toiminnan teoreettiset kehykset, joissa kasvatuksen sosiaalinen luonne korostuu. Kasvatuksen avulla pyritään tukemaan sosiaalista elämää. Tarkastelun kohteena on ihmisen subjektiiviseen kasvuun vastaaminen, mahdollisuus avun tarpeeseen sekä sosiaalisen hädän lieventyminen kasvatuksen keinoin. Ihmissuhde- ja vuorovaikutustaidot sekä yhteisödynaamiset näkö-

kulmat painottuvat. Sosiaalipedagogiikalla pyritään luomaan elinoloja tai olosuhteita, jossa mahdollistetaan ihmisen subjektiivin toteutuminen ja kehittyminen. Sosiaalipedagogisessa ajattelussa ihminen on osa yhteisöä ja osa yhteisön kasvatuksellista prosessia. Siihen liittyvät käsitykset kansalaisuudesta, siihen kasvamisesta ja kansalaiskasvatuksesta. Sosiaalipedagogiikka mielletään kasvatukselliseksi toiminnaksi, joka vahvistaa ihmistä itsenään osalliseksi yhteisöä ja yhteiskuntaa. Elämänhallinta todentuu elämän arjessa, jokapäiväisen elämän olosuhteissa, jotka ovat konkreettisia. Sosiaalipedagoginen toiminta on nuorten konkreettista auttamista heidän pyrkimyksissä rakentaa itselleen parempaa arkea. Sosiaalipedagogisin keinoin voidaan auttaa nuorta ymmärtämään oma merkitys yhteisön jäsenenä ja kansalaisena. (Semi 2011; Hämäläinen 2000, 21.)

On tärkeää saada nuoret oivaltamaan, että he itse loppujen lopuksi vaikuttavat hyvin paljon omaan elämäänsä ja muidenkin elämään; sekä ovat osa yhteiskuntaa. Nuori tarvitsee kokemuksia omasta vaikuttavuudestaan, jolla on seurauksensa niin hyvässä kuin pahassa. Kokemus itsensä löytymisestä vahvistuu. Vuorovaikutusverkostot vaikuttavat sosiaalisuuteen. Nuorten yhteisöt voivat vaikutuksiltaan olla negatiivisia tai positiivisia. Semin mukaan voimaantuminen tarkoittaa ihmisen otteen saamista oman elämän hallinnasta. Syntyy kokemus, että hallitsee omaa elämäänsä. Muut ihmiset voivat olla mahdollistamassa tai haittaamassa tämän kokemuksen syntymistä tai kehittymistä. Nuorella on mahdollisuus saada kokemus hyväksynnästä ja onnistumisesta. Nuoren toimiessa ryhmässä hän voi kokea ryhmän luottamuksen kohteena olemista ja tyytyväisyyden tunnetta. Yksinäisemmän ja aremman nuoren saattaa olla helpompi toimia ryhmässä. Seurakunta voi tarjota nuorelle paikan, jossa hänet hyväksytään sellaisena kuin hän on, jolloin hänen subjektiivisuutensa kehittyy. Hän oppii itsestään yhteisön jäsenenä, suhteessa toisiin ihmisiin. Yhteisön kasvatuksellinen näkökulma on tärkeää. Nuorten ja työntekijöiden muodostamassa ryhmässä nuori saa kokemuksia olla ryhmän subjektiivinen jäsen, jonka mielipiteillä on merkitystä. Voimaantumisen tunne saattaa lisääntyä. (Semi 2011.)

Voivatko syrjäytymisvaarassa olevat nuoret voimaantua seurakunnan tarjoamissa vapaaehtoistyöntehtävissä? Voihan olla niin, että syrjäytymisvaarassa olevat tai syrjäytyneet nuoret eivät hakeudu seurakunnan järjestämiin nuorteniltoihin, joiden kautta mahdollistuvat nuorten vapaaehtoistyöntehtävät. Toisaalta kuitenkin rippikoulun käy hyvin

suuri osa suomalaisista nuorista, jonka joukkoon varmasti mahtuu myös joko syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Kyvyt käyttöön – tutkimuksen vastaajista eli seurakuntien työntekijöistä 20 % ilmoitti, että koulupudokkaita toimii vapaaehtoistyöntekijöinä (Oravasaari & Viljanen i.a.). Myös nuorten kansalaisaktiivisuuden lisäämisen projektissa koettiin ryhmämuotoisella vapaaehtoistoiminnalla olevan syrjäytymisen ehkäiseviä vaikutuksia. (Mäkelä & Peltonen 2012, 67).

Jos rippikoulussa saadut kokemukset seurakunnasta sekä nuorista ovat hyviä, voi nuori haluta lisää hyviä kokemuksia ja lähtee osaksi esim. nuorten palveluryhmää. Isoskoulutukseen lähteminen voi jollekin olla kynnys, jolloin nuori saattaa valita jotain muuta sen tilalle. Björklundin ja Sarlio-Siintolan (2010, 39) mukaan ihmisenä olemisen perustaan kuuluu tekeminen ja oleminen (doing and being). Nuorille kuuluu myös oleminen tekemisen ohella. Nuorten käyttämä ilmaisu ”ei ole mitään tekemistä” herättää joskus negatiivisia tunteita aikuisissa. Tämä kuitenkin kuuluu nuoruuteen. He ilmaisevat itseään repliikillä, ettei ole mitään mukavaa puuhastelua, vaikka tekemistä riittäisikin. Seurakuntien nuorten illat tarjoavat myös mukavaa puuhastelua ja yhdessäoloa. Nuoret usein ”hengaaavat” eli oleilevat keskenään. Kaipaavatko nuoret kuitenkin myös tekemistä ”hengailun” lisäksi?

2.7 Seurakunnan nuorisotyö

Suomalaisen kristillisen nuorisotyön juuret ovat syvällä kasteopetuksessa. Mikael Agri-colan ajoista lähtien luterilaisella kirkolla on ollut merkittävä rooli kansan kasvattajana. Kansaa on kasvatettu kodeissa ja kirkoissa, lukkarinkoulussa, kinkereillä, kierto- sekä rippikoulussa. Kristilliset peruskirjat, kuten Raamattu, Katekismus ja Virsikirja on juurtunut suomalaisuuteen lukutaidon ohella. (Kallinen & Huttunen 2005, 295.)

Toinen maailmansota toi Suomelle uusia haasteita, kuten myös kirkon toimintaan. Nuorisotyön kannalta sodalla oli rakentavia vaikutuksia. Nuorisotyölle avautui mahdollisuus tavoittaa kaikki kansanluokat, kun ennen sotaa kristillisen nuorisotyön osallistujat olivat tulleet porvarillisista piireistä. Kirkon täytyi vastata niihin haasteisiin, joita sodan jälkeinen aika asetti. (Kallinen & Huttunen 2005, 301.)

Nuorisotyöntekijöiden koulutuksen käynnistyminen oli yksi merkittävimpiä ja kauaskantoisimpia toimia sodan jälkeen nuorisotyön kannalta. Nuorisotyö ammattimaistui ja seurakunnallistui varsin nopeasti sodan jälkeisinä vuosikymmeninä. Nuoriso- ja rippikoulutyölle muodostui leirikeskusten myötä uudenlaisia innovatiivisia toimintamuotoja, kuten leirimuotoinen rippikoulu. Kirkon nuorisotyö sai leirimuotoisten rippikoulujen myötä uudenlaisia vapaaehtoisia. Leireille osallistui rippikoululaisten ja opettajien lisäksi alusta asti varttuneempia nuoria eli ”isosiskoja ja ”isoveljiä”, isosia. Kirkossa sai jalansijaa rakenteellinen uudistaminen, jonka ideologiana oli palvella yhä paremmin yhä useampia kirkon jäseniä. (Kallinen ja Huttunen 2005, 302–303.)

Seurakuntien nuorisotyön tärkeä tehtävä on tukea nuoren kasvua kristittyinä. Seurakunta auttaa nuorta vahvistumaan uskossaan osallistuessaan seurakunnan toimintaan, löytämään roolinsa lähimmäisenä ja vastuunkantajana. Seurakunnassa nuori voi vain olla, ei tarvitse suorittaa, vaan hän on tärkeä omana itsenään ja hänen mukanaolonsa riittää. Nuori voi oppia kantamaan myös vastuuta, osallistumaan päätöksentekoon ja toiminnan suunnitteluun. Positiiviset kokemukset auttavat ottamaan vastuuta. Nuorille annetaan tilaa seurakunnissa käsitellä globaaleja eettisiä haasteita, kuten huolta luomakunnan tilasta ja tulevaisuudesta. (Nuorten keskus 2009, 12.)

Seurakunnissa tehtävä kristillinen nuorisotyö perustuu kirkon perustehtävään. Kirkon lapsi- ja nuorisotyön strategiassa nuorisotyön lähtökohtana on toteutuva osallisuus. Kirkon tulee luoda turvallinen kasvuympäristö, jossa nuoria rohkaistaan kyseenalaistamaan asioita, kyselemään itselleen tärkeitä kysymyksiä sekä olemaan seurakunnan aktiivinen osa. Kirkon lapsi- ja nuorisotyön strategian perustana on kasteessa lahjoitettu Jumalan lapseus. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio ja visio sekä strategia 2010)

Kasvatustyötä tekemällä kirkko välittää uskon traditiota sukupolvilta toisille ja auttaa ihmisiä elämään mielekkäästi. Elämän mielekkyyden kirkko uskoo löytyvän Jumalanrakkaudesta ja lähimmäisen rakastamisesta Kristuksen antaman esimerkin ja opetuksen mukaisesti. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio ja visio sekä strategia 2010)

Nivalan (2005, 139) mukaan kirkon nuorisotyö perustuu Jeesuksen antamaan kaste- ja lähetyskäskyyn. Nuorisotyö ja siihen liittyvä nuorten toiminta on ymmärretty kasteope-

tukseksi. Nivala luonnehtii tärkeimmäksi tehtäväksi auttaa nuorta uskomaan kolmiyhteiseen Jumalaan ja jäsentämään usko omaan elämäänsä niin, että hän voi kokea Jumalan läheisyyttä elämässään sekä sitoutua ja osallistua Jumalan tahdon toteuttamiseen.

Rippikoulutyö sisältyy nuorisotyöhön ja sillä on historiallisesti pitkät perinteet. Rippikoulu ja sen opetus on kuulunut monien suomalaisnuorten elämään jo vuosisatojen ajan. Lutherin mukaan sellaiset ihmiset, jotka tunsivat katekismukseen sisältyvän kristinopin ydinsanomana, pystyivät käyttämään Raamattua oikein. Tavoitteeksi asetettiin katekismuksen opettamisen jokaiselle seurakuntalaiselle. Jotta saattoi päästä ehtoolliselle, toimia kummina ja sai avioliittokuulutukset, piti osata katekismus. Rippikoulun perusaiheet syntyivät vähitellen 1500- ja 1600-luvuilla. Rippikoulun sisältö ja rakenne muotoutuivat 1700-luvun alkuun mennessä. Uskonpuhdistuksen ja luterilaisen puhtasoppiisuuden aikana koko kansan kasvatusjärjestelmänä toimi ehtoolliskasvatus. Varsinaiset rippikoulut syntyivät 1730-luvulla. Vuoden 1763 tuomiokapitulin antaman kiertokirjeen myötä rippikoulujen suositus muuttui velvoitteeksi. Kristillisen kasvatuksen perustaksi muotoutui rippikoulu, joka ensin etsi muotoaan ja yhteistä mallia. Nuoret saivat kristillisen käyttäytymismallin rippikoulun myötä. Se muodostui eräänlaiseksi sosiaalisesti pakoksi, koska sen käyminen oli edellytys avioliittoon vihkimiselle, kummina toimimiselle ja ehtoolliselle pääsemiselle. Se muotoutui suomalaisten nuorten siirtymäriitiksi kohti aikuisuutta. (Nieminen 1995, 19–23.)

Kirkon Nelivuotiskertomuksen (2012) mukaan rippikouluun osallistuminen on säilynyt vahvana. Kansainvälisen vertailututkimuksen perusteella suomalaisnuoret ovat poikkeuksellisen tyytyväisiä rippikouluunsa, ja sen vaikutus näkyy usein myönteisesti nuorten asenteisiin kirkkoa ja uskontoa kohtaan. Runsasta rippikouluun osallistumista ei tule enää pitää itsestään selvänä. Kastettujen määrän sekä kirkollisten vihkimisten suosion lasku ennakoivat myös rippikouluun osallistumisen laskua. Isostoiminta on esimerkki toimintamuodosta, joka on suosittua suomalaisnuorten keskuudessa. Toiminnassa nuorille annetaan vastuuta paljon, ja he ovat sitoutuneita siihen. Isostoiminnan ansiosta rippikoulu saa nuoria mukaan Suomessa kirkon toimintaan enemmän kuin missään muussa Euroopan maassa. Lähes 16 000 nuorta toimi vuonna 2011 isosena, mikä vastaa 30 prosenttia rippikoululaisten ikäluokasta. Vuonna 2011 rippikoulun kävi 53 400 nuorta, mikä vastaa 86,2 prosenttia 15-vuotiaiden ikäluokasta (88,5 % vuonna 2007). Missään

muussa maassa ei Luterilaisen kirkon rippikoululla ole vastaavaa asemaa. Isostoiminnan suosio ei tavoita kaikkia nuoria. Seurakuntien tulee huolehtia toiminnan järjestämisestä myös niille nuorille, jotka eivät ole isostoiminnasta kiinnostuneita. Isosista valtaosa on tyttöjä. Seurakunnissa tulisi järjestää toimintaa, joka tavoittaa myös pojat. Useissa seurakunnissa nuorten illat kokoavat suuremman joukon nuoria kuin perinteinen ryhmätoiminta. Rippikoulu motivoi seurakunnan toimintoihin. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2012.)

Yhä tärkeämmäksi osaksi nuorisotyötä on nelivuotiskertomuskaudella muodostunut verkossa tapahtuvan nuorisotyö. Kirkko panosti voimakkaasti verkossa tehtävään nuorisotyöhön. Yhä useampi työntekijä kertoo tekevänsä verkossa tehtävää nuorisotyötä ja käyttävänsä sosiaalista mediaa työssään. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2012.)

16-vuotiaat saivat äänestää ensimmäistä kertaa vuoden 2010 seurakuntavaaleissa. Tämä kirkon rooli yhteiskunnan edelläkävijänä herätti paljon myönteistä huomiota mediassa ja antoi vauhtia keskustelulle äänioikeuden alentamisesta myös kunnallisvaaleissa. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2012.)

Nelivuotiskertomuksessa todetaan, että kirkosta eroaa Suomessa poikkeuksellisen paljon juuri 18 vuotta täyttäneitä. Siihen vaikuttaa se, ettei kirkolla instituutioon nähden ole merkitystä ja ettei uskota kirkon opetuksiin. Moni on saanut kimmokkeen eroamiseen, kun kirkko näyttäytyy suvaitsemattomana julkisuudessa. Hetken mielijohde ei kuitenkaan usein johda eroamiseen. Kirkko tavoittaa heikoimmin juuri 18–29-vuotiaiden ikäryhmän. Suurena haasteena on kyseisen ikäryhmän tavoittaminen osallisuuteen kirkossa. Suhde seurakuntaan katkeaa muutettaessa opiskelupaikkakunnalle. Seurakuntien olisi hyvä huomioida paikkakunnalle muuttaneet nuoret, jotta seurakuntayhteys säilyisi. Kun puhutaan nuorista aikuisista kirkossa, tarkoitetaan yleensä 18 – 29-vuotiaita. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2012.)

2.8 Diakoniatyö ja kristillinen kasvatus

Diakonian taustalta löytyy kirkkolaki ja -järjestys, joissa määritellään kirkon ja diakonian tehtävä. Kirkon tehtävä on julistaa Jumalan sanaa, jakaa sakramenteja sekä toimia kristillisen sanoman levittämiseksi ja lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi. (KL 1, § 2). Kirkkojärjestyksessä (KJ 4, § 3) täsmennetään diakoniaa seurakunnan ja sen jäsenten harjoittamaksi tehtäväksi, jossa keskitytään niihin, joiden hätä on suurin ja joita ei muuten auteta. Rakkaus synnyttää tekoja ja palvelua. (Kirkkolaki 1993; Kirkkojärjestys 1993.)

Diakoniatyössä kohdataan ihmisten hätää, ahdinkoa, kärsimystä ja vaikeuksia, joita pyritään lievittämään, poistamaan ja ennaltaehkäisemään. Diakonian olemukseen kuuluu karitatiivinen, lähimmäisenrakkauteen perustuva yksilöllinen ja välitön auttaminen. Diakonia toteutuu kristilliseen rakkauteen perustuvana palveluna. Ihmisiä tuetaan erilaisin keinoin kohti hyvinvointia ja selviämään omin avuin elämässään. Kokonaisvaltainen ihmisen kohtaaminen on tärkeää diakoniatyössä. Näin huomioidaan ihmisen henkinen, hengellinen, psyykkinen, sosiaalinen ja fyysinen osa-alue. Osallisuuden ja vastuun vahvistamisen tukeminen ovat osa diakoniatyötä. Diakoniatyö pyrkii vaikuttamaan yhteiskunnassa ja tukemaan ihmisarvoista elämänhallintaa. (Veikkola 2002, 115 -118.)

Obafemi (2002,248) kuvaa diakoniakasvatuksen olevan diakoniseen palveluun saattamista. Varhaiskirkosta lähtien kirkon olemukseen ovat kuuluneet palvelu ja kasvatus. Diakonian virkaan on sisällynyt karitatiivisia, liturgisia ja katekeettisia tehtäviä. Obafemi nostaa esille Kansanahon ja Hissan ajattelua, jossa näkyy katekeettisen diakonian tehtävänä olevan lasten sekä nuorten kasvatuksen ja opetuksen sekä suojelemisen ja johdattamisen kristilliseen uskoon ja elämään. Kristillisen kasvatuksen tavoitteena on ihmisen kokonaisvaltainen kasvu sekä kristittynä yksilönä ja kirkon yhteisön jäsenenä. (Obafemi 2002, 248–250.)

Obafemi määrittelee diakoniakasvatusta seuraavasti:

Diakoniakasvatus on kutsumista, ohjaamista, innostamista, tukemista, ja rohkaisua eli kasvamaan saattamista kristittynä, seurakunnan jäsenenä ja diakoniatoimijana. Diakoniakasvatuksen lähtökohtana on kirkkojen kristillinen opetus sekä päämääränä jumalanpalvelusyhteisöstä elävä ja ammentava diakoniaseurakunta. (Obafemi 2002, 254.)

Käytännössä nuori elää kristittyinä ja lähimmäisenä ja toteuttaa arjessa uskoa todeksi elämällä. Jokaisella ihmisellä on toiselle jotain annettavaa, jonka hän voi antaa vapaasta tahdostaan ja kokea antamisen iloa. (Obafemi 2002, 253.)

Gothónin (2009, 47) mukaan sukupolvien välisen vuorovaikutuksen kehittäminen kuuluu olennaisesti diakonia- ja yhteisökasvatukselle. Nuorta kutsutaan, ohjataan, innostetaan, tuetaan ja rohkaistaan seurakunnan aktiiviseksi jäseneksi ja toimijaksi. Diakoniakasvatuksen tavoitteena on luoda ihmisarvoista elämänhallintaa sekä yhteiskuntaa. Diakoniakasvatus pyrkii lisäämään sukupolvien välistä vuorovaikutusta ja tarjoaa sekä nuorille että aikuisille mahdollisuuden toimia eri-ikäisten parissa. Vanhusten kohtaaminen ja auttaminen ovat tavoitteina. Diakonia- ja nuorisotyö yrittää etsiä luontevia yhteistyömahdollisuuksia sekä kehittää toimintamenetelmiä.

3 NUORTEN VAPAAEHTOISTOIMINNAN KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHTIA

3.1 Kirkon strategiasta nousevat perusteet ja haasteet vapaaehtoistyölle

Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen on nostettu tärkeäksi kehittämisen kohteeksi Meidän kirkko -strategiassa. Strategian visiossa vuonna 2015 kirkko on paikka, jossa ihmiset kuulevat Jumalan äänen, löytävät vastauksia kysymyksiinsä ja lähtevät Jumalan maailmaa palvelemaan. Tavoitteena on tukea seurakuntia järjestämään mahdollisuuksia vapaaehtoisille toimia lähimmäisen rakkauden puolesta ja kantaa vastuuta sekä vahvistaa ihmisille kirkon jäsenyyden merkitystä. (Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö 2007.) Kehittämistavoitteille on hyvät lähtökohdat, sillä suomalaiset osallistuvat seurakuntien vapaaehtoistyöhön. Gallup Ecclesiastica 2007 -tutkimuksesta kävi ilmi, että suomalaisista 4 % tekee vapaaehtoistyötä vähintään kerran kuussa seurakunnassa. Yhteensä 12 % suomalaista osallistuu vapaaehtoistoimintaan vuosittain. (Monikasvoinen kirkko 2008, 35.)

Kirkon perinteinen rooli heijastelee ihmisten toimintamahdollisuuksissa. Miten vapaaehtoistoiminta lisää hyvää elämää ja saa aikaan yhteisöllisyyttä? Usein toistuvien kontaktien kautta pysyy suhde kirkkoon yllä. Seurakunnan tulee aktiivisesti panostaa jäseniinsä, jotta kirkon strategiassa esitetty pyrkimys tavoittaa seurakuntalainen laadukkaasti vähintään viisi kertaa vuodessa toteutuu. Vain joka kymmenes seurakuntalainen kokee seurakuntansa tavoittaneen hänet näin usein viimeksi kuluneen vuoden aikana. Vapaaehtoistoiminta tarjoaa nuorille ja varttuneimmille sekä perheille monia lähimmäisen rakkauden osoittamisen muotoja. Kirkolla on monia käyttämättömiä mahdollisuuksia tavoittaa seurakuntalaiset paremmin. Nykyistä aktiivisemmin tulisi uusien tekniikoiden muotoja ottaa käyttöön. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2012.)

Kirkkohallitus perusti osana - Meidän kirkko -strategian toteutumista - vapaaehtoisatoiminnan kehittämishankkeen vuosina 2009–2012. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa vapaaehtoistoimintaa. Tavoitteet määriteltiin seuraavasti: 1. Etsitään ja löydetään yhdessä seurakuntien kanssa vapaaehtoistoiminnan merkitys ja tavoitteet 2. Tuetaan seurakuntien vapaaehtoistoiminnan organisoimista 3. Tuetaan toimintakulttuu-

ria, joka vahvistaa seurakuntalaisten osallistumista 4. Edistetään vapaaehtoisuuteen kasvamista 5. Arvostetaan kaikkien ihmisten kokemusta ja osaamista. (Kirkon vapaaehtoistoiminnan kehittämishanke 2009 – 2012).

Kirkkohallituksen vapaaehtoistoiminnan kehittämishanke (2009–2012) teetti kyselyn, johon vastasi 364 vapaaehtoista 50 seurakunnasta. Seurakuntien vapaaehtoistyöntekijät näkevät toimintansa monipuolistavan seurakunnan palveluja ja olevan osa seurakunnan perustehtävää. He kokevat, että saavat työntekijöiden arvostusta ja luottamusta vapaaehtoistyössään. Vapaaehtoisten toiminta vahvistaa seurakuntien yhteisöllisyyttä. Uusia toimijoita seurakunnan toimintaan tavoitetaan myös tätä kautta.

Vapaaehtoistyön kehittämishankkeeseen liittyi tutkimus seurakuntien työntekijöille: ”Kyvyt käyttöön - seurakuntien vapaaehtoistoiminta ja sen kehittäminen”. Tuloksista ilmeni, että 70 % vastaajista piti vapaaehtoisuutta erittäin tärkeänä perustehtävänsä kannalta. Vapaaehtoistoiminnan hyvä onnistumisen kokemus oli se, että ihmiselle löytyi sopiva vapaaehtoistehtävä. Tutkimuksessa löytyi vapaaehtoistyön kehittämisalueita. Kehittämistyön hyvänä lähtökohtana oli, että vapaaehtoistoiminta mahdollistaa seurakuntalaisen elää todeksi kristityn vastuuta yhteisistä asioista. Vapaaehtoisten tukeminen on seurakuntalaisen oman kristillisen elämän tukemista. Vapaaehtoistoimintaa olisi hyvä suunnitella koko seurakunnan kannalta kokonaisuutena. Ei vain niin, että jokainen työmuoto hoitaa omansa. (Oravasaari & Viljanen i.a., 48–49.)

Nokelaisen mukaan vapaaehtoiset kokevat tuovansa seurakunnan työhön asiantunte-
musta, jota siellä ei muuten olisi. He pitävät tärkeänä, että toimintaa suunnitellaan ja arvioidaan yhdessä seurakuntien työntekijöiden kanssa. Lähes puolet kyselyn vastaajista katsoo, että töitä ei voida siirtää palkatuilta työntekijöiltä vapaaehtoisille, vaikka seurakunnan talous tiukentuisi. Vapaaehtoiset voivat korvata osan palkattujen työstä, puolet vastaajista kokee. (Toimitus E 2011.)

Vapaaehtoisuuden perusteet löytävät Raamatusta. Piispa Tapio Luoman mukaan Jumala antaa halun palvella. Vapaaehtoisuus on itsestään antamista eikä vapaaehtoinen palvele palkan toivossa. Palveleminen itsessään on palkka. Vapaaehtoisuus on itselleen saamista, josta tulee hyvä mieli. Se tuo ystävyysuhteita, voi olla ajanviette sekä ihmi-

syyden ilo. Luoman mukaan kasteessa ihmiset on liitetty seurakuntaan, Kristukseen ja vihitty yhteiseen papputeen. Koko seurakunta; kaikki sen jäsenet toteuttavat Kristuksen antamaa tehtävää. (Luoma 2011.)

Kirkkoneuvos Pekka Huokunan (2011) mukaan tulevaisuudessa kirkon rooli tulee muuttumaan. Ihmiset vierastavat vahvoja johtajia ja perinteisiä instituutioita. Ihmiset haluavat tehdä itse päätöksiä, olla mukana vaikuttamassa. Moni kokee yksinäisyyttä ja haluaa kuulua johonkin yhteisöön. Vapaaehtoistyön ja kirkon jäsenyyden merkitys tulevat korostumaan. Työntekijöiden määrä vähenee, jolloin roolit vaihtuvat seurakuntalaisten kanssa. Työ suuntautuu vapaaehtoistyöntekijöille. Ihmiset haluavat kantaa vastuuta kirkosta. Verkostoja pitäisi rakentaa yhteistyön tehostumiseksi ja seurakuntalaisten aktivoimiseksi. (Huokuna 2011.)

Kirkkohallituksen vapaaehtoistyön hankkeen (i.a.) ohjausryhmä joutui miettimään käsitteitä vapaaehtoistoinnasta. Ohjausryhmän mietinnöissä tuli ilmi, että määritelmät kuvaavat vapaaehtoistoinnin tarkoitusta. Vapaaehtoistoinnassa halutaan saada hyvää aikaiseksi niin yhteisöjen kuin yksittäistenkin ihmisten elämässä.

Vapaaehtoisuus on vuorovaikutteista, toisten hyväksi toimimista niin, ettei siihen pakoteta tai velvoiteta esimerkiksi kulttuuristen normien perusteella. Toiminta voi olla kertaluonteista tai pitkäkestoista sitoutumista vaativaa. (Vapaaehtoistyön kehittämishanke 2009–2012.)

3.2 Nuorisolaki

Vuonna 2006 saatiin Suomeen uusi nuorisolaki. Laki velvoittaa tukemaan nuorten itenäistymistä ja kasvua. Se pyrkii myös edistämään nuorten aktiivista kansalaisuutta. Nuorten tulee saada osallistua kunnissa toimintaan sekä heitä pitää kuulla päätöksenteossa. Nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. (Nuorisolaki 2006.) Laki velvoittaa seurakuntien toimintaa. Eettisyyden näkökulmasta tarkasteltuna seurakuntien on siis velvollisuus kuulla nuorten mielipiteitä ja ottaa ne tosissaan huomioon.

Laki nuorisolain muuttamisesta tuli voimaan 1.1.2011. Siinä tarkennettiin lakia. Monialaisella yhteistyöllä paikallistasolla toteutetaan eri toimialojen viranomaisten yhteistyö-

tä. Yhteistyö toteutuu verkostoissa, joissa seurakunnalla on roolinsa. Laissa määritellään myös etsivä työ. (Laki nuorisolain muuttamisesta 2006.)

Nuorisolaki antaa nuorille mahdollisuuden vaikuttaa seurakuntien järjestämään vapaaehtoistoimintaan, jos he itse haluavat. Jos nuorten on mahdollista päästä esimerkiksi seuraamaan vanhusten arkea seurakunnan järjestämän vapaaehtoistoiminnan kautta, he voivat myöhemmin tuoda esille poliittisesti tärkeitä näkökulmia vanhusten elämässä. Näin ollen vapaaehtoistoiminta tarjoaa heille mahdollisuuksia saada uutta tietoa ja kokemuksia elämän eri osa-alueilta. Nämä kokemukset muovaavat nuorten ajatuksia ja mielipiteitä tulevaisuudessa. Kun nuoret osallistuvat seurakunnan organisoimaan ja valvottuun vapaaehtoistoimintaan, he ottavat osaa yhteisöihin ja sosiaalistuminen voi vahvistua. Näin ollen heidän elämäntaitonsa vahvistuvat sekä mahdolliset syrjäytymisen riskit vähenevät. Miten nuorisolaki niveltyy seurakunnan toimintatapoihin, joissa on pitkät perinteet? Miten paljon etsivän työn näkökulmasta on resursseja käytettävissä?

3.3 Eurooppalaiset teemavuodet

Vuosi 2011 oli Euroopan unionin vapaaehtoistoiminnan vuosi, joka toteutettiin kaikissa EU-jäsenmaissa. Vuoden tavoitteita olivat vapaaehtoistoiminnan edellytysten vahvistaminen, esteiden poistaminen ja arvostuksen kasvattaminen; vapaaehtoistoiminnan veto-voimaisuuden vahvistaminen; vapaaehtoistoiminnan sekä -toimijoiden määrän lisääminen. Tavoitteena oli saada vapaaehtoiset tiedostamaan toimintansa arvon ja heidän kiittäminen. Vapaaehtoistoimintaa korostettiin oppimisen tapana sekä opittiin arvostamaan opittua. (Euroopan komissio i.a.)

Vuonna 2012 vietettiin Aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden eurooppalaista teemavuotta. Vuoden tavoitteiksi Suomeen asetettiin mm. eri tahoille paremmat edellytykset ymmärtää entistä paremmin aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen yhteistyön tärkeys. Hankkeella oli tarkoitus edistää aktiivista ikääntymistä ja sukupolvien välistä yhteistyötä mahdollistavien menetelmien leviämistä eri paikkoihin. Tarkoituksena oli koota myös tietoa kuhunkin sukupolveen kuuluvien erilaisten ryhmien toimintakulttuureista. (Työterveyslaitos i.a.) Suomen kansallisella toiminta-

suunnitelmalla sukupolvien välisellä solidaarisuudella tarkoitetaan sukupolvien välistä yhteenkuuluvuutta ja tasa-arvoa. Teemavuoden tavoitteena oli sosiaalisesti kestävä yhteiskunta, joka kohtelee kaikkia yhteiskunnan jäseniä reilusti, vahvistaa sukupolvien välistä yhteenkuuluvuutta ja tasa-arvoa sekä tukee kaikenikäisten terveyttä, toimintakykyä ja aktiivisuutta. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2011, 10–11.)

3.4 Aikaisemmat tutkimukset

Nuorten vapaaehtoistoiminnasta ei ole tehty kovinkaan montaa tutkimusta. Yeung tutki suomalaisten osallistumista vapaaehtoistoimintaan sekä osallistumisen motiiveja ja esteitä. Hän käytti 2002 valmistuneessa tutkimuksessa kohderyhmänä koko Suomen 15–74-vuotiasta väestöä lukuun ottamatta Ahvenanmaata. Tutkimukseen haastateltiin 997 henkilöä. (Yeung 2002, 10.) Hänen tutkimuksessaan kävi ilmi, että nuorista (15–24-vuotiaat) lähes kaksi viidestä (39 %) on vapaaehtoistoiminnassa mukana. Lisäksi lähes kaksi kolmesta (58 %) nuoresta, jotka eivät osallistu vapaaehtoistoimintaan olisivat halukkaita tulemaan mukaan vapaaehtoistoimintaan, mikäli heitä pyydetäisiin. Nuoret ja opiskelijat (39 % nuorista), jotka olivat mukana vapaaehtoistoiminnassa, käyttivät siihen keskimääräistä enemmän aikaa (lähes kaksi tuntia) kuin muut vapaaehtoiset. Nuoria kiinnostivat toiminta lasten ja nuorten parissa sekä ympäristö- ja ihmisoikeusasiat. Nuoret vapaaehtoiset motivoituivat uuden oppimisen halusta. Nuoret halusivat toimia yhdessä vanhojen tuttavien kanssa. Hän totesi tutkimustuloksia tarkasteltaessa, että suomalaisten nuorison dynaaminen potentiaali vapaaehtoistoiminnan voimavarana on nostettava esille. (Yeung 2002,34,56,72.)

Huumon (2005) ammattikorkeakoulututkintoon liittyvä opinnäytetyö tarkasteli ja tutki, kuinka diakoniakasvatuksella saadaan nuoria mukaan seurakunnan vapaaehtoistyöhön. Hän pyrki selvittämään, kuinka diakoniakasvatus elää nuorten vapaaehtoistoiminnassa. Hän kuvasi nuorten syrjäytyminen lisääntymistä liittyen muun muassa nuorten työttömyyteen. Nuoret tarvitsisivat mielekästä tekemistä ja kirkko nuoria vapaaehtoisia. Huumon mukaan tarvitsisi löytää ne lähimmäiset, jotka tarvitsevat auttavaa kättä sekä saada nuoret motivoitumaan huomaamaan nämä lähimmäiset ympärillään ja auttamaan heitä. (Huumo 2005,5.) Tutkimuksessa tarkasteltiin Virtain ja Leppävaaran seurakuntia,

joissa nuorten diakoniakasvatusta toteutettiin käytännössä. Diakoniakasvatusta vietiin osaksi Virtain lukion psykologian ja uskonnon oppitunteja. Leppävaaran nuoret toteuttivat toimintaryhmän, josta tuli seurakunnassa pysyvä toimintamuoto. Ryhmä ideoi erilaisia lähimmäisen auttamisen tempauksia. Nuoret pääsivät tutustumaan vammaisiin ja vanhuksiin. Nuorten lähimmäispalvelun kurssi sai alkunsa v. 2005 Virtailla. Tutkimustuloksista ilmeni, että nuoret olivat lähteneet innolla mukaan diakoniakasvatusprojekteihin. Nuoret olivat kokeneet, että he olivat tulleet suvaitsevammiksi erilaisia ihmisiä kohtaan. Tuloksista voidaan päätellä, että nuorten on helpompi lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan, kun työntekijä lähestyy nuoria ensin käytännön tasolla. Nuoret halusivat tehdä vapaaehtoistyötä toisten nuorten kanssa.

Huumon tutkimuksessa kävi ilmi, että pitäisi luoda jonkinlainen käytäntö nuorten kanssa toimimiselle, joka palvelisi vuodesta toiseen. Käytännön pitäisi kuitenkin olla joustava, jotta sitä voisi soveltaa eri tilanteisiin. Yhteistyötä muiden tahojen kanssa tarvitaan nuorten kanssa tehtävässä työssä. Leppävaaran seurakunnassa toteutettiin toimintaryhmässä erilaisia tempauksia, joilla autettiin lähimmäisiä. Nuoret kokivat hyväksi yhdessä toisten nuorten kanssa touhuamisen. He saivat suunnitella ja tehdä nuorten näköisiä töitä. Tärkeänä ja kannustavana nähtiin muut sosiaaliset yhteydenpidot, esim. yhteiset retket. (Huumo 2005,30–31,40–41.)

Hakamäki ja Juusela (2007) tutkivat nuorten osanottajien kokemuksia diakonisesta action team -kurssista. Kurssin käyneet lukiolaiset nuoret (16–20 v.) kokivat auttamisen olevan positiivista ja havahtuivat siihen, että kuka tahansa voi auttaa; ei tarvitse olla työntekijä. Aiemmin nuorten kokemus lähimmäisistä oli rajoittunut lähipiiriin, mutta kurssin myötä lähimmäisen käsitys laajeni koskemaan kaikkia ihmisiä. Nuoret olivat myös huolestuneita vanhusten elämäntilanteesta; käykö vanhusten luona ketään ja jätetäänkö heidät yksin. Tutkimuksesta kävi ilmi, että projektiluonteista vapaaehtoistoimintaa kannattaa järjestää seurakunnissa. Nuorten on helpompi sitoutua niihin kuin pitkäaikaisiin. Lisäksi kävi ilmi, että nuoret haluavat auttaa ja antaa aikaansa, kunhan heille tarjotaan mahdollisuus siihen. Diakonista action teamia toteuttaessaan Hakamäki ja Juusela huomasivat, että nuoriso- ja diakoniatyö lähentyivät toisiaan. Opittiin tuntemaan enemmän toisen työmuodon työtä. Syntyi uusi työmuoto diakonisen action teamin välille. (Hakamäki & Juusela 2007, 63.)

Kyttä (2008) teki ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyön nuorten toiveista seurakunnan auttamistoiminnassa. Hän käsitteli nuorten ideoimaa auttamistoimintaa evankelisluterilaisen kirkon nuorisotoiminnassa. Hänen tavoitteenaan oli tutkia, millaisiin auttamistoimintoihin nuoret olisivat valmiita sitoutumaan. Toiseksi tavoitteeksi hän oli asettanut selvittää, miten nuorisotyöntekijät suhtautuisivat nuorten ideoihin ja näiden ideoiden mahdollisuutta muuttua käytännön vapaaehtoistyöksi. Nuorten ryhmähaastattelujen pohjalta nousi selkeästi halu olla mukana auttamistoiminnassa. Vanhusten parissa tehtävä työ kiinnosti erityisesti nuoria. Tutkimuksesta kävi ilmi, että nuoret olivat halukkaita järjestämään ohjelmaa liikunnallista tuokioista jumalanpalveluksiin. Nuoret havaitsivat hädän ympärillään ja vertaisapu koettiin uudeksi alueeksi seurakunnallisessa nuorisotyössä. Nuorisotyöntekijät ottivat nuorten ideat innokkaasti ja positiivisesti vastaan. Nuorten toiveiden suuntaiseksi oltiin valmiita muokkaamaan jo seuraavan toimintakauden sisältöjä. Työntekijöiden haasteena oli yhteistoiminta nuorisotyön ja diakonia-työn kesken. Hän nosti työssään jatkotutkimusideaksi mm. yhteistyön nuoriso- ja diakoniatyön välille ja nuorten ideoiman nuorisotoiminnan. (Kyttä 2008, 3.)

Tutkimuksessa yhden ryhmän osalta nousi ajatus nuorten halukkuudesta pyytää heitä mukaan toimintaan esim. koulun tilaisuuksissa. Nuoret kokevat näin aidosti olevansa haluttuja vapaaehtoistyöhön. Tämä tieto auttaa työntekijöitä miettiessään omalta osaltaan keinoja saada nuoria mukaan.

Seurakunnan työhön osallistuminen ei ole enää pelkästään sen varassa, että toimintaan lähdetään mukaan omasta halusta ja innostuksesta. Moni nuori kaipaa sitä, että häntä erityisesti pyydetään mukaan joihinkin toimintoihin muun muassa tekstin lukemiseen jumalanpalveluksessa. Työntekijän kynnys pyytää nuoria mukaan on korkea (Kyttä 2008, 64.)

Gothóni (2009) teki tutkimuksen yhteisvastuuhankkeen Anna & Arvo toteutumisesta. Hankkeen tavoitteena oli ihmisarvoisen vanhuuden mahdollistaminen ja sen tukemiseksi tarkoitettujen menetelmien kehittäminen. Hankkeen pyrkimyksenä oli luoda seurakunnista yhteisöjä, joissa kaikenikäisten olisi mahdollisimman hyvä elää, kantaa keskinäistä vastuuta ja rakentaa kohtaamisen sekä yhteisyyden paikkoja. Hanke koostui 11 eri paikkakunnalla toteutetuista itsenäisistä osahankkeista vuosina 2006–2009. Nuorten Keskusten Diakoniakasvatushanke ja Anna & Arvo -hanke toimivat erinomaisesti tii-

viissä yhteistyössä. Useat ikäihmiset kokivat iloa saamastaan avusta, kertoivat nuorille elämästään ja virkistyivät kohtaamisissa. Nuoret kokivat vapaaehtoisuuden positiivisesti. He motivoituivat tiedosta, että apua tarvitaan, mahdollisuudesta itse vaikuttaa toimintaan sekä henkilökohtaisesta kutsusta osallistumiseen. Joillakin paikkakunnilla sukupolvien välinen toiminta osoittautui vilkkaaksi. Seurakunnan toimintaan saatiin mukaan uusia nuoria. Nuorisotyötä aktivoitiin ja vapaaehtoistyötä kehitettiin Tukun (tunti kuu-kaudessa) ja Päkän (päiväksi käyttöön) avulla. Rippikoululaiset ja isokset panostivat palvelupäiviin vanhustyössä. Työntekijöiden uuden roolin löytymisen vapaaehtoistoimijoiden parissa vaatii uudelleen suuntautumista. (Gothóni 2009, 3.) Anna & Arvo -kirja on hankkeeseen osallistuneiden eri toimijoiden kokemusten pohjalta koottu tietopaketti vanhusten ja heidän kanssaan toimivien ihmisten tarpeista. Hankkeen toteutukseen osallistui monia eri tahoja yhdessä. Hankkeessa käsiteltiin nuorten ja vanhusten kohtaamista sekä lähennettiin eri sukupolvia keskenään. Seurakuntatyössä päästiin tekemään yhteistyötä niin diakonia- ja nuorisotyössä kuin yleisessä seurakuntatyössäkin. Työntekijöiden ja vapaaehtoisten toimenkuvat selkiytyivät. (Gothóni 2009, 10.)

Vuonna 2009 valmistui tutkimushanke, jonka tarkoituksena oli saada tietoja rippikoulun nykytilasta Suomessa ja Euroopassa. Tutkimuksen loppuraportista syntyi kirja nimeltään Rippikoulun todellisuus. (Innanen & Niemelä 2009, 5-6.) Kun tutkittiin vapaaehtoistoimintaan osallistuvien pohjoismaisten nuorten motiiveja, havaittiin, että nuoret halusivat olla osa suurempaa yhteisöä sekä ystävyysmerkkyyden korostuminen. Tähän liittyi myös itsekeskeisyys. Toiminta toi itselle tyydytystä. Havaittiin myös, että altruismi ja halu olla kavereiden kanssa yhdessä liittyivät tiiviisti yhteen. Monet tutkimukset osoittavat sen, että vapaaehtoistoimintaan motivoivat tekijät voivat olla hyvin erilaisia. Vapaaehtoistyöstä saatetaan etsiä mm. läheisyyttä, yhteyttä ja kuulumista joukkoon. Myös toiminta itsessään saattaa motivoida. (Innanen & Niemelä 2009, 315–316.)

Lahnavik (2010) teki ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyön porilaisten nuorten käsityksistä ja kokemuksista vapaaehtoistoiminnasta ja koulutuksesta. Tarkoituksena oli selvittää nuorten motiiveja osallistua projektin järjestämään koulutukseen sekä tarkastella vapaaehtoistoiminnan motiiveja sekä ennen koulutusta että sen jälkeen. Nuoria motivoi vapaaehtoistoimintaan ja sen koulutukseen lähtemisessä auttaminen, oppiminen

ja hyödyllisyys. Koulutus avasi nuorten ajattelua näkemällä itsensä enemmän vapaaehtoistoimijana kuin ennen koulutusta. Lahnavikin käsityksen mukaan nuoria eniten motivoivia tekijöitä kannattaa tuoda esille, kun heille tarjotaan mahdollisuutta osallistua vapaaehtoistoimintaan tai sen koulutukseen. Koulutus vaikutti nuoriin ja samalla aktivoi heitä vapaaehtoistoimijoiksi. (Lahnavik, Jani 2010.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Allianssi ry keräsivät toukokuussa vuonna 2011 nuorten ajatuksia ja näkemyksiä Nuorten Paneeli 2011 -kyselyn avulla. Tavoitteena oli saada päättäjien tietoon nuorten omia näkemyksiä siitä, mitä asioita he pitävät elämässään tärkeinä sekä mistä nuorten hyvinvointi koostuu. Tavoitteena oli saada kuulumaan nuorten ääni konkreettisesti myös päätöksenteossa. Yhteenvetona voidaan todeta, että nuoret olivat tulosten mukaan erittäin kiinnostuneita osallistumaan aktiivisesti yhteiskunnan eri toimintoihin. He kokivat, että heillä on annettavaa päätöksenteossa, mutta toisaalta he kokivat päättäjien ja nuorten välisen kuilun kovin syväksi. Nuoret haastoiivat aikuiset pohtimaan uusia toimintatapoja, joilla saadaan aktiivisesti ihmisiä mukaan ja toisaalta joilla muutetaan jo vanhentuneita ja jäykkiä toimintamalleja. Tutkimuksesta ilmeni, etteivät nuoret halua jäädä vuorovaikutuksen ulkopuolelle. Nuoret kokivat, että he haluaisivat osallistua päätöksien tekoon, jolloin heidän vaikuttamismahdollisuutensa lisääntyisivät. Nuoret kokivat, että liian usein vanhemmat ja aikuiset päättävät heidän puolestaan. Onnistumisesta puhuessaan nuoret korostivat elämässä pärjäämisen tärkeyttä hyvinvoinnin lähteenä. Onnistumiset koulussa, työssä tai harrastuksissa lisäsivät nuorten hyvinvointia ja uskoa tulevaisuuteen. Nuorille tulisi tarjota lisää onnistumisen kokemuksia ennen kaikkea yhdessä muiden kanssa. Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että onnistumiset esim. harrastuksissa lisäävät nuorten hyvinvointia ja uskoa tulevaisuuteen. He halusivat onnistumisen kokemuksia yhdessä muiden kanssa. Voiko seurakuntien vapaaehtoistyö olla tukemassa näitä kokemuksia? (Nuorten paneeli -tutkimus 2011)

4 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Tämän opinnäytetyön tutkimus- ja toimintaympäristönä toimi Lahden seurakuntayhtymään kuuluvaa kaksi paikallisseurakuntaa: Laune ja Salpausselkä. Tässä kappaleessa käsitellään Lahden kaupunkia suppeasti ja edellä mainittujen seurakuntien diakonia- ja nuorisotyötä tutkimusympäristönä.

4.1 Lahden kaupunki

Lahden kaupunki on perustettu vuonna 1905. Lahti kuuluu Etelä-Suomen lääniin, joka sijaitsee Suomen pääkaupungista, Helsingistä sata kilometriä pohjoiseen. Lahden pinta-ala on 154,5 km². Lahti kuuluu Päijät-Hämeen maakuntaan. Lahdessa asuu noin 102 000 henkilöä. Lahti on 8. suurin Suomen kaupungeista. Veroprosentti on 19,5 % ja Kirkollisvero on 1,5 %. Lahtea kehitetään Suomen johtavaksi ympäristökaupungiksi ottamalla kestävä kehityksen periaatteet huomioon kokonaisvaltaisesti kaikessa kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnassa. Lahti tunnetaan myös monipuolisista liikunta- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksista, upeasta luonnosta sekä erinomaisesta sijainnista. (Lahden kaupunki i.a.)

Lahden kaupungin hyvinvointikertomus vuodelta 2008 on katsaus kaupunkilaisten hyvinvoinnin nykytilaan ja hyvinvointiin vaikuttaviin tekijöihin. Ihmisen hyvinvointi on subjektiivisesti koettu olotila, jossa muutokset voivat tapahtua hyvinkin nopeasti. Yhteisöön kuulumisen ja osallisuus kuvaavat osaltaan nuorten hyvinvointia. Vuonna 2008 kouluterveyskyselyjen tuloksista ilmeni, että koululaisten kokemus elää ilman läheistä ystävää oli vähentynyt. Hyvinvointikertomuksessa todetaan, että lapset sekä nuoret voivat yleisellä tasolla hyvin, mutta huomiota pitäisi kiinnittää nuorten masennukseen, koulutukseen syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä vanhemmuuden tukemiseen. Osa nuorista on myös taloudellisesti heikoilla. Nuorten 18–24-vuotiaiden ja erityisesti 18–19-vuotiaiden osalta toimeentulon tarve kasvaa. (Lahden hyvinvointikertomus 2008.)

4.2 Launeen ja Salpausselän seurakuntien nuoriso- ja diakoniatyön painopisteet

Lahden seurakunnat koostuvat neljästä eri seurakunnasta, jotka muodostavat seurakuntayhtymän. Lahden seurakunnissa on yhteensä noin 76 000 jäsentä. Launeen seurakunnassa on jäseniä noin 19 000, ja Salpausselän seurakunnassa noin 13 000.

Lahden seurakuntayhtymän strategia vuosille 2011 – 2020 sisältää mission, vision ja arvot. Lahden seurakuntien tehtävä on kutsua ihmisiä armollisen Jumalan yhteyteen, tuoda elämään kestävä perusta ja rohkaista välittämään lähimmäisistä ja luomakunnasta. Seurakuntayhtymä ja sen eri yksiköt toteuttavat strategiaa vahvistamalla hengellistä elämää, tukemalla seurakuntalaisten osallisuutta, kehittämällä yhteistyötä sekä johtamista ja luomalla vuorovaikutusta ja verkostoja viestinnän avulla. (Lahden seurakuntayhtymä i.a.)

Launeen seurakunnan nuorisotyön keskeiseksi painopistealueeksi on vuosille 2011–2013 valittu vapaaehtoisuus. Nuoria rohkaistaan ottamaan vastuuta oman seurakunnan toiminnasta. Järjestetään mielekkäitä vastuunkannon mahdollisuuksia. Toinen painopistealue on rohkea kohtaaminen. Panostetaan nuorten toiveiden mukaiseen toimintaan. Pyritään kohtaamaan nuoria heidän arjessaan. Pidetään esillä evankeliumin sanomaa. (Toimintakertomus 2011 Nuorisotyö / Laune)

Salpausselän seurakunnan nuorisotyön talousarviovuoden 2013 tavoitteiksi on valittu nuorten toiminnan hengellisyyden syventäminen, nuorten henkilökohtaisen hartauselämän lisääminen ja nuorten vastuunkantamisen lisääntyminen (Lahden seurakuntayhtymä i.a. Salpausselän seurakunnan nuorisotyö).

Salpausselän seurakunnan nuorisotyöhön perustettiin syksyllä 2011 uudestaan nuorten vastuuryhmä, ”parlamentti”. Ryhmään kuuluvat kahdeksan nuorta olivat aktiivisesti mukana nuorisotyön toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Nuoret ottivat vastuuta Jalkarantamessujen toteuttamisesta. He olivat mukana säestämässä ja esilaulajina. Nuorten musiikkiryhmä auttoi osaltaan myös muita nuoria löytämään tiensä messuun. (Salpausselän seurakunnan nuorisotyön toimintakertomus vuodelta 2011)

Launeen seurakunnan diakoniatyön vuosille 2013–2015 laaditulla perustoimintojen kuvauksen mukaisella toiminnalla tuetaan perheitä, yksinäisiä ja ikääntyneitä, tehdään yhteistyötä ja kutsutaan messukumppanuuteen alueen yhdistyksiä ja yhteistyökumppaneita. Vuoden 2013 tavoitteita ovat muun muassa perheiden tukeminen ja varhainen puuttuminen ongelmiin niin, että avun tarve ei jatku sukupolvesta toiseen. Etsitään ja tuetaan erityistuen tarpeessa olevia perheitä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (verkostoituminen ja palvelunohjaus). Järjestetään Sunnuntaiolkkareita perheille yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa. Järjestetään kohtaamisia mm. vanhusten asumisyksiköissä. (Lahden seurakuntayhtymä i.a. Launeen seurakunta/Diakoniatyö)

Salpausselän seurakunnan diakoniatyön vuosille 2013–2015 tavoitteena on pyrkimys huolehtia yksinäisistä, sairaista, ikääntyneistä, syrjäytymisvaarassa olevista, perheistä. Tarjotaan henkistä ja hengellistä tukea sekä materiaalista apua. Vapaaehtoistyötä kehitetään. Vuoden 2013 tavoitteita ovat muun muassa osallisuuden vahvistaminen. Osallisuutta pyritään vahvistamaan toiminnassa olevien vapaaehtoisten tukemisella ja uusien rekrytoinnilla, varamummo/ukki -toiminnan käynnistämällä lapsiperheiden tueksi, nuorten palveluryhmän perustamisella yhdessä Launeen seurakunnan kanssa sekä vapaaehtoistyön kehittämissuunnitelman laatimisella, jumalanpalveluselämän ja seurakuntayhteyden jatkumisen turvaamisella eri elämäntilanteissa. (Lahden seurakuntayhtymä i.a. Salpausselän seurakunta /Diakoniatyö)

5 KEHITTÄMISHANKKEEN TEHTÄVÄ JA METODOLOGISET PERUSTEET

5.1 Kehittämishankkeen tehtävä

Nuorilta kysytään ehkä liian harvoin seurakunnassa, millaiseen vapaaehtoistyöhön he haluavat tulla. Työntekijöillä on monesti valmiina ne tehtävät, joihin he kysyvät vapaaehtoisia toimimaan. Kehittämishankkeen lähtökohtana oli selvittää nuorilta itseltään heidän käsityksiään siitä, millaista vapaaehtoistoimintaa seurakunta voisi tarjota nuorille. Millaiseen vapaaehtoistoimintaan nuoret haluaisivat osallistua? Kehittämishankkeeseen osallistui seurakunnan työntekijöitä. Kuinka he hyödyntävät nuorten ajatusten ja ideoiden pohjalta vapaaehtoistyön kehittämistä yhteistyössä keskenään sekä nuorten kanssa? Kuinka nuorten mielipiteet vaikuttavat eri työntekijöiden mielipiteisiin?

Kirkko 2015 Nuorten julkilausumassa nuoret haluavat vaikuttaa enemmän seurakuntien toiminnan suunnitteluun, päätöksentekoon ja toteutukseen. He haluavat, että nuorisotyön kautta lisätään seurakuntien välistä yhteistyötä ja mahdollisuuksia nuorten tutustua toisiinsa. He haluavat mahdollisuuksia toimia seurakunnassa tasavertaisesti ja monipuolisesti yhdessä eri-ikäisten seurakuntalaisten kanssa. (Karvonen & Liljendahl 2005, 322.) Mielestäni tämä on tärkeä asia, joka tulisi huomioida seurakuntatyössä. Nuorten vaikuttamismahdollisuuksia seurakunnan järjestämiin toimintoihin ei ole paljon tutkittu. Tämän kehittämishankkeen keskeisenä ajatuksena oli antaa nuorille mahdollisuus tulla kuulluksi ja vaikuttaa vapaaehtoistoimintaan, johon he itse osallistuvat. Toisena kantavana ajatuksena oli haastaa työntekijöitä huomioimaan nuorten mielipiteet ja yhdessä heidän kanssaan kehittää vapaaehtoistyötä ja perustaa mahdollinen nuorten palveluryhmä. Tutkijana pyrin antamaan sekä nuorille että työntekijöille mahdollisuuden kehittää nuorten vapaaehtoistoimintaa totutusta poikkeavalla tavalla. Tarkoituksena oli yhdessä työntekijöiden sekä nuorten kanssa kehittää nuorten vapaaehtoistoimintaa. Tavoitteena oli perustaa mahdollisesti kahden seurakunnan yhteinen nuorten palveluryhmä. Nämä tavoitteet pyrittiin saavuttamaan toimintatutkimuksen avulla.

Kehittämishankkeeseen liittyvät tutkimuskysymykset olivat:

1. Millaiseen vapaaehtoistoimintaan nuoret haluavat osallistua Launeen ja Salpausselän seurakunnissa?
2. Miten nuorten vapaaehtoistoimintaa voitaisiin kehittää Launeen ja Salpausselän seurakunnissa?

5.2 Kehittämishankkeen tutkimusmenetelmä

Tämän kehittämishankkeeseen sisältyvän tutkimuksen lähestymistapana on toimintatutkimus. Heikkinen (2006, 16) kuvaa toimintatutkimuksen tuottavan tietoa käytännön kehittämiseksi. Tutkimus kohdistuu ihmisen toimintaan. Siinä kehitetään käytäntöjä paremmiksi ja toimivammiksi järkeä käyttämällä. Metsämuurosen (2008, 29) mukaan toimintatutkimus on osallistuvaa ja osallistavaa tutkimusta. Tutkimuksella pyritään Syrjälän (1994, 33) mukaan ratkaisemaan erilaisia käytännön ongelmia, parantamaan sosiaalisia käytäntöjä sekä myös ymmärtämään esimerkiksi työyhteisöissä niitä paremmin. Toimintatutkimuksessa pyritään vastaamaan käytännön havaittuun ongelmaan tai kehittämään olemassa olevaa käytäntöä paremmaksi. Yksittäinen työntekijä voi tehdä toimintatutkimuksen, mutta se tarvitsee työyhteisön tai organisaation mukaan kyetäkseen sitoutumaan projektiin. (Metsämuuronen 2008, 29.) Perinteiseen tutkimuksen hyveisiin on kuulunut, että tutkija on tutkimuksensa suhteen objektiivinen ja ulkopuolinen, kun taas toimintatutkijana hän on vaikuttaja ja aktiivinen osapuoli koko tutkimuksen ajan. Toimintatutkimuksessa pyritään saamaan ihmiset luottamaan omiin kykyihinsä ja toimintamahdollisuuksiin eli voimaantumaa. Uusien asioiden käynnistäminen tapahtuu tutkijan puolesta ja hän ohjaa muita ihmisiä tarttumaan asioihin, jotta niitä voidaan kehittää ja muuttaa paremmaksi. (Heikkinen 2006, 19–20.)

Syrjälä (1994, 33) on jakanut toimintatutkimuksen kolmeen osa-alueeseen. Hänen mukaansa on olemassa teknisiä eli interventiosuuntautuneita, vapauttavia eli emansipatorisia ja käytännöllisiä eli praktisia. Teknisen toimintatutkimuksen käynnistää ensisijaisesti ulkopuolinen kehittäjä. Käytännöllisessä toimintatutkimuksessa liikkeelle sysäämiseen voi vaikuttaa niin työntekijä kuin ulkopuolinenkin kehittäjä. Tarkoituksena on auttaa työntekijöitä tiedostamaan, muotoilemaan ja uudelleensuuntamaan omaa tietoisuuttaan

ja käytäntöä. Vapautuksellisessa toimintatutkimuksessa toimija itse pyrkii parantamaan toimintaympäristöään. Suunnittelu ja tutkimus etenevät samanaikaisesti, jolloin tutkimuksesta saatava tieto ja tulokset ovat heti ja vaiheittain arvioitavissa (Grönfors 1985, 31).

Toimintatutkimuksen (Action reach) kulku Cohenin ja Manionin mukaan. (Metsämuronen 2006, 105.)

1. Arkipäivän tilanteesta lähtevän ongelman identifiointi.
2. Alustava keskustelu ja neuvottelu asiasta kiinnostuneiden osapuolten välillä.
3. Aiemman tutkimuskirjallisuuden etsiminen.
4. Ensimmäisessä kohdassa muotoillun ongelman muokkaaminen ja uudelleen määrittäminen.
5. Tutkimuksen kulun suunnittelu.
6. Tutkimuksen arvioinnin (evaluaation) suunnittelu.
7. Uuden projektin käynnistäminen.
8. Aineiston tulkinta ja projektin arviointi.

Toimintatutkimus voi edetä spiraalimuotoisesti eli jonkun käytänteen jälkeen toimintaa arvioidaan ja suunnitelmaa voidaan muokata uudelleen. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa ja saattaa se julkisesti arvioitavaksi. Näin ollen toimintatutkimus eroaa muusta kehittämisestä. (Heikkinen 2010, 30.)

Työelämän toimintatutkimuksessa on lähtökohtana, että kehittämishankkeella voidaan tuottaa sekä itse toiminnassa että toiminnan kautta uudenlaista tietoa niistä tavoista, keinoista ja menetelmistä, joilla työelämän menetelmät voivat muuttua ja kehittyä.

Toimintatutkimuksessa on tarkoitus vaikuttaa tutkimuskohteeseen, jolloin tutkimuksellisin keinoin tehdään käytäntöön kohdistuva interventio. Työyhteisöä tutkimuksen kannalta koskettavat jäsenet otetaan täysivaltaisina jäseninä mukaan ja pyritään toteuttamaan yhdessä asetettuja päämääriä. Toimintatutkimuksen luonteeseen kuuluu pysyvyys ja pitkäaikaisuus. Tutkija on osa tutkimuskohdetta. Toteutettava muutos on toimijoiden aktivointia. (Eskola & Suoranta 2008, 126–128.)

Kehittämishankkeen toimintatutkimukselliseen viitekehykseen päädyttiin työelämälähtöisen tarpeen tiedostamisesta. Haluttiin saada tietoa nuorten osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan sekä siitä, miten sitä voitaisiin kehittää. Kehittämishankkeeseen sitoutui Salava-työryhmä, joka suunnitteli yhdessä kanssani hanketta. Päädyttiin toteuttamaan nuorille suunnattu kysely, jotta saataisiin käsitys nuorten halukkuudesta osallistua erilaisiin vapaaehtoistoiminnan muotoihin. Salava huomioi aiempien nuorille suunnattujen tutkimustulosten pohjalta nuorten halukkuuden osallistua erilaiseen vapaaehtoistoimintaan ja auttamiseen sekä palvelutehtäviin. Kehittämishankkeen toteutusta ja sen edistymistä suunniteltiin sekä arvioitiin yhdessä. Kehittämistä pyrittiin toteuttamaan yhdessä nuorten kanssa nuorille suunnatun kyselyn vastausten perusteella. Kehittämishankkeessa pyrittiin vaikuttamaan nuorten toimintaan niin, että palveluhalukkuus toteutuisi arkielämässä. Tutkimuksessa tavoiteltiin diakonia- ja nuorisotyöntekijöiden yhteistyön lujittumista ja pysyvyyttä nuorten vapaaehtoistoiminnassa.

Huovisen ja Rovion (2010,101–102) mukaan kenttätyö perustuu luottamukseen. Kenttätyö pitää sisällään osallistujien työskentelyn seuraamista ja yhdessä heidän kanssaan havaitun reflektioimista. Siihen liittyy kokouksia, pöytäkirjojen laatimista, yhdessä suunnittelua ja tekemistä sekä koulutusta. Myös kuuntelu, kyseleminen, ihmetteleminen, ideointi, ideoiden kokeilu ja yhteenvedon tekeminen kuuluu asiaan. Tutkijan tehtävä on kannustaa muutokseen ja kouluttaa, mutta hän on myös subjektiivinen kanssaeläjä ja kokija.

Salavan työntekijät osallistuivat kenttätyöhön. Oma panokseni siihen oli havaintojen perusteella suurempaa kuin muiden, koska toimin kokouksissa puheenjohtajana ja sihteerinä. Huolehdin myös kokoontumisien aikataulutuksesta. Yhdessä mietimme ideoita, linjauksia ja etenemismahdollisuuksia sekä hahmotimme, mitä kulloisessakin vaiheessa olisi hyvä ottaa huomioon. Työntekijöiden kuuntelu ja heidän kokemustensa mukaan ottaminen oli erittäin tärkeää. Monella työntekijällä oli monen vuoden kokemus seurakuntatyön eri saroilta. Myös kyseleminen hahmotti esiin tulevia asioita ja auttoi esimerkiksi nuorten kyselyn eri osa-alueiden laatimisessa.

Kehittämishankkeen tutkimuksellinen osuus on moniaineistoinen. Siinä on sekä laadullisia että määrällisiä aineistoja. Nuorille suunnatun kyselyn tutkimustulokset sisältävät

myös määrällistä tietoa. Yksinkertaisimmillaan laadullinen tutkimus tarkoittaa aineiston kuvaamista ”ei numeraalisesti” eli se on kirjoitettua tekstiä. Siinä ei ole lukkoon lyötyjä ennako-odotuksia eli hypoteeseja. Havaintoihin kuitenkin vaikuttavat aina aiemmat kokemukset. Tutkimuksessa on olemassa monenlaisia ennako-odotuksia sekä intuitiivisia käytäntöjä. Näitä ohjaavat arkijärjen mukaiset päättelyketjut. Aikaisemmat kokemukset vaikuttavat havaintoihin, mutta nämä kokemukset eivät muodosta sellaisia asetelemia, jotka rajaisivat tutkimuksellisia toimenpiteitä. Aineistojen avulla saattaa tutkija löytää uusia näkökulmia, ei pelkästään todentaa ennestään epäilemäänsä. Aineistonkeruumenetelmiä ovat esimerkiksi haastattelu, kirjeet, havainnointi, elämäkerrat, päiväkirjat ja erilaisten kulttuurituotteiden hyödyntäminen. Niitä voidaan käyttää joko vaihtoehtoisina, rinnakkain tai eri tavoin yhdisteltynä liittyen tutkimusongelmaan ja tutkimusresursseihin. (Eskola & Suoranta 2008, 13,15, 20.)

Laadullisessa tutkimuksessa kysytään yleensä, minkä kokoinen aineisto on riittävä. Eskolan ja Suorannan (1996, 13) mukaan laadullinen tutkimus keskittyy myös pieniin tapausmääriin ja pyrkii tekemään analysoinnin mahdollisimman perusteellisesti. Aineiston tieteellisyyden kriteeriksi nousee määrän sijasta laatu. Tutkijan on pohdittava myös aineiston statusta ja teoreettisesta merkitystä suhteessa tutkimusongelmaan. Laadullisessa tutkimuksessa voidaan käyttää harkinnanvaraista otantaa. Harkinnanvaraisen otannan sijasta voidaan puhua näytteestä. (Eskola & Suoranta 2008,18, 20,60.)

Kehittämishanke antoi tietoa työntekijöiden ja nuorten yhteisestä työskentelystä. Tässä toimintatutkijalla oli keskeinen rooli, niin sanottu kaksoisrooli. Toimin tutkijana sekä työryhmän jäsenenä. Voidaan kysyä, mikä toimintatutkimuksessa on tutkimusta ja mikä toimintaa. Toimintatutkimus haastaa tutkijan suhdetta toimintaan ja tutkimukseen. Voiko toimintatutkija välttää liiallista samaistumista tutkimuskohteeseensa? Miten vaikuttaa tutkijan ja tutkittavien tunnettavuus toisiinsa? Toimintatutkimuksessa määritellään tavoitteita, josta herännee kysymys minkälaisista arvoista tavoitteet syntyvät ja ketkä ne määrittelevät. Kysymys on interventioista, tässä tapauksessa nuorten toiminnasta; puuttumisesta heidän elämäänsä. Onko tutkijalla oikeus määrittää, mikä on nuorten ja tutkimukseen osallistuvien työntekijöiden etujen mukaista? Tutkija joutuu puuttumaan nuorten elämään ja työntekijöiden tapaan toimia. Miten määritellään kehittävä asioihin puuttuminen? (Eskola & Suoranta 2008, 128–129.) Toimintatutkija voi tuoda erilaista tietoa

nuorille. Nuorten on mahdollista saada paljon tietoa myös median kautta. Internetin kanavat ovat moninaiset. Miten ja millaista tietoa nuorille tuodaan? Kuka sen ratkaisee? Tässä toimintatutkimuksessa kysytään nuorten mielipiteitä, jotka otetaan huomioon nuoriso- ja diakoniatyössä. Toimintatutkimus auttaa nuoriso- ja diakoniatyötä yhteiseen suunnittelun ja työnäyn löytymiseen nuorten auttamishalukkuudessa. Palveluryhmän tehtävän ja tavoitteet määrittelevät työryhmä, johon kuuluu sekä nuoriso- että diakoniatyöntekijöitä ja nuoria. Palveluryhmän lähtökohtana on diakoninen auttamistyö.

Tutkimusaineiston tavoitteena on toimia apuvälineenä asian tai ilmiön ymmärtämisessä tai mielekkään tulkinnan muodostamisessa teoreettisesti. Tavoitteena on mahdollistaa uudenlaisten ajattelumallien mahdollistuminen ja vanhojen ajatusmallien kyseenalaistamisen. Pienelläkin tutkimusaineistolla voidaan päästä tavoitteeseen analyysin perusteellisella tekemisellä. (Vilka 2005, 126.)

5.3 Aineiston keruu, käsittely ja analysointi

Tämän kehittämishankkeen aineisto kerättiin vuonna 2012. Ensimmäinen aineisto on nuorille suunnattu kysely. Toinen aineisto on Salava-työryhmän kokousten pohjalta tehdyt muistiot. Kolmas aineisto on tutkijan pitämä päiväkirja.

Kyselylomake on määrällisessä tutkimusmenetelmässä tunnetuin käytetty aineiston keräämisen tapa. Kyselystä käytetään usein nimitystä survey-tutkimus eli kysely on standardoitu eli vakioitu. Vakioiminen tarkoittaa, että sama asiasisältö kysytään kaikilta kyselyyn vastaajilta täsmälleen samalla tavalla. Informoitu kysely puolestaan tarkoittaa, että tutkija tapaa perusjoukkoon kuuluvat vastaajat. Tutkija selvittää samalla tutkimuksen tarkoitusta. Kyselylomaketutkimuksessa vastaaja sekä lukee itse kirjallisesti esitetyn kysymyksen että vastaa siihen. Etuna voidaan pitää, että vastaaja jää aina tuntemattomaksi. Tyypillinen haitta on vastausprosentin alhaisuus. Kyselylomake voidaan lähettää sähköpostitse tai internetin välityksellä. Näin ollen varmistetaan, että kaikilla vastaajilla on mahdollisuus vastata. (Vilka 2005, 73–75.)

Keräsin tutkimukseen osallistuvilta nuorilta heidän sähköpostiosoitteensa, jonne lähetin linkin Webropol-ohjelmaan. He vastasivat itsenäisesti kyselyyn. Monivalintakysymyk-

sissä vastaajalle asetettiin valmiit vastausvaihtoehdot. Monivalintakysymysten kysymysmuoto on vakioitu eli standardoitu. Standardoidut kysymykset tavoittelevat kysymysten vertailukelpoisuutta. (Vilkkä 2005, 86.)

Nuorten on todennäköisesti helpompaa vastata monivalintakysymyksiin, koska voi valita esitetyistä vaihtoehdoista itselle sopivamman tai sopivimmat. Jotta sain nuorten sanoittamaa, tarkempaa tietoa, laadin muutamia avoimia kysymyksiä.

Nuoret vastasivat kyselyyn. Arvoin kyselyyn osallistuneiden nuorten kesken viisi elokuvallippua. Salava-työryhmä arvioi arvonnalla motivoivan vastaamaan kyselyyn. Tutkijan tehtävä on auttaa kyselyyn osallistuvia motivoitumaan vastaamaan.

Nuorille suunnatussa kyselyssä pyritään saamaan vastauksia siihen, mitä vapaaehtoisuustyötä nuoret haluavat tehdä, kuinka usein ja olisivatko nuoret valmiita tulemaan kehittämään nuorten palveluryhmää.

Analyysiin täytyy paneutua huolella. Kyselylomakkeessa oli kolme esitietoihin liittyvää kysymystä: sukupuoli, ikä ja mihin seurakuntaan kuului. Avoimia kysymyksiä oli 12, jotka analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä. Monivalintakysymykset, joita oli 10, analysoitiin Webropol-datan analysointi- ja kyselytyökalun avulla, joka tuotti määrällistä aineistoa. Ohjelma laski saaduista vastauksista yhtäläisyydet ja keskimääräiset arvot. Niiden avulla tuloksia oli helppo tarkastella.

Nuorille suunnatussa kyselyssä olevien avoimien kysymysten vastaukset tuottivat laadullista aineistoa, jota tarkasteltiin sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysi on menetelmä, jolla on mahdollista analysoida kirjoitettua ja suullista kommunikaatiota ja jonka avulla voidaan tarkastella asioiden ja tapahtumien merkitystä, yhteyksiä ja seurauksia. Kerätty tietoa aineisto tiivistetään niin, että tutkittavia ilmiöitä voidaan lyhyesti ja yleisesti kuvailla tai saada selkeästi esille tutkittavien ilmiöiden välisiä suhteita. Sisällönanalyysin avulla voidaan tehdä havaintoja dokumenteista ja analysoida niitä systemaattisesti. Dokumenttien sisältöä selitetään tai kuvataan sellaisenaan. Dokumenteista saadaan tietoa ja tehdään päätelmiä muista ilmiöistä. Olennaista sisällönanalyysissä on, että samanlaisuudet ja erilaisuudet erotetaan tutkimusaineistosta. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 21, 23.) Analyysiyksikkö muodostetaan esimerkiksi sanoista, lauseista

tai ajatuskokonaisuuksista. Sisältöanalyysissa etsitään merkityssuhteita sekä merkityskokonaisuuksia. Tutkijan on päätettävä tutkimusaineiston keräämisen jälkeen, miten toiminnan logiikkaa tai tavanomaista kertomusta lähdetään etsimään. Sen jälkeen seuraa tutkimusaineiston pelkistäminen. Tutkimusaineistosta nostetaan esiin tutkimuksen kannalta tärkeä tieto hävittämättä kuitenkaan tärkeää informaatiota. Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset ohjaavat tiivistämistä. Vuorossa on tutkimusaineiston uudelleen ryhmittely johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Tämän jälkeen tapahtuu vielä jako ryhmiin, jossa muodostetaan niin sanotut kattokäsitteet, jotka kuvaavat sisältöä. Kun tutkimustulokset ryhmitellään näin, saadaan syntymään luokitteluja, käsitteitä tai teoreettinen malli. Tämän tarkoituksena on ymmärtää tutkittavan kuvaamaa merkityskokonaisuutta. Tutkimusaineisto joko pilkotaan osiin tai tiivistetään. (Vilka 2005,139–140). Tuomen ja Salajärven (2002, 107) mukaan sisällön erittelyllä tarkoitetaan dokumenttien analyysia, jossa kuvataan kvantitatiivisesti tekstin sisältöä.

Käsittelin nuorten antamat avoimien kysymysten vastaukset sisällönanalyysin mukaisesti. Luin moneen kertaan nuorten vastuksia. Nuoret kirjoittivat runsaasti tekstiä vastauksiksi. Tarkoitus oli mahdollisimman hyvin saada selville nuorten vastauksista se olennaisin tieto, mitä he olivat halunneet sanoa. Valitsin analyysiyksiköksi lauseen osan. Tiivistin tutkimusvastaukset teemoittain seuraavasti: vapaaehtoistyössä toimiminen, seurakunnassa toimiminen, vapaaehtoistoiminnan merkitys, auttamisesta nousevat ajatukset, harrastusten määrä, huolen kantaminen, syrjäytymisen ehkäisy, palveluryhmän kehittäminen ja työntekijöiden osuus. Näin tutkimusaineiston sisältö avautui selkeämmin. Sisältöön rinnastin myös kehittämishankkeeseen liittyvät tutkimuskysymykset ja tutkimusongelman. Jaoin vastaukset näihin teemoitettuihin ryhmiin. Sen jälkeen valitsin kattokäsitteet, jotka auttoivat hallitsemaan ja tiivistämään tutkimusaineistoa. Kattokäsitteiksi valitsin sisältöä kuvaavat asiat. Kattokäsitteet olivat vapaaehtoistyön merkitykset/kokemukset, erilaiset toiminnot, ikäryhmät, huolet ja työntekijät. Käsitteiden avulla selkeni tutkittavien kuvaamat merkityskokonaisuudet. Sisällön erittelyn avulla sain analysoitua joitain dokumentteja niin, että ne kuvasivat kvantitatiivisesti tekstin sisältöä.

Huovisen ja Rovion (2010, 107) mukaan toimintatutkija tallettaa tutkimuspäiväkirjaansa aineistoa ja jäsentää ajatuksiaan sen avulla. Päiväkirjaan kootaan tietoa kenttätapahtu-

mien lisäksi tutkimuksen etenemisestä, tunnelmista sekä palautetta että vaikutelmia, omaa toimintaa koskevia havaintoja, tiivistelmiä ja yhteenvetoja, hämmennyksen aiheita ja kysymyksiä. Tutkimus etenee näiden seikkojen avulla. Käytin Salava-työryhmän muistioita ja pitämäni päiväkirjaa tutkimuksen kulun esille tuomiseen. Analysoin muistiot ja päiväkirjan sisällönanalyysin avulla.

5.4 Tutkimuksen eettiset kysymykset

Tutkimuksen eettisten kysymysten tulee läpileikata koko tutkimusprosessia. Eskolan & Suorannan (2008, 52) mukaan eettisille kysymyksille ei ole aukotonta säännöstöä, joten tutkijan on tehtävä ratkaisut itse. Tutkijan velvollisuus on noudattaa tieteellistä rehellisyyttä, huolellisuutta ja tunnustaa muiden tutkijoiden osuus työssään (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 81). Tutkimusasetelmaa valmistellessani luin aiempia tutkimuksia, ja niiden ohjaamina pyrin varmistamaan tutkimuksen oikean suunnan. Pohdin tutkimusaihetta usean Lahden seurakuntayhtymän työntekijän kanssa, jolloin kävi ilmi, että tutkimus on ajankohtainen ja tarpeellinen. Käsitteeni tutkimuksen aiheesta vahvistui. Koska tarkoitus oli saada konkreettista tietoa kahden seurakunnan nuorten vapaaehtoistoiminnasta ja nuorten palveluryhmän perustamisesta, en suojannut tietoa, että tutkimus käsittelee Launeen ja Salpausselän seurakuntaa.

Tutkimusta aloittaessani oli olennaista, että sain tutkimusluvan tutkittavilta seurakunnilta. Molempien seurakuntien kirkkoherrat antoivat luvan tutkimukselle. Nuorilla ja heidän huoltajillaan oli eettinen oikeus tietää tutkimuksesta tarkemmin. Tutkimuseettinen toimikunta on laatinut tutkimuksen eettiset periaatteet, josta käy ilmi, että alle 18-vuotiaiden nuorten vanhempien tulee olla tutkimuksesta tietoisia (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009). Laadin nuorten vanhemmille tiedotteen, jota jaoin vieraillessani nuorten illoissa ja painotin, että ala-ikäisten on näytettävä kotona tiedote, josta käy ilmi tutkimuksen tarkoitus. Kerroin tutkimuksesta tarkemmin vieraillessani keväällä 2012 molempien seurakuntien nuorten illoissa. Kerroin nuorten illoissa lyhyesti diakoniatyöstä, koska tutkimuksen taustalla oli seurakunnissa tapahtuva palvelutyö, johon kaikki kristityt ovat kutsuttuja. Kerroin kysymyksistä osan olevan monivalintakysymyksiä, joihin he valitsevat mielestään parhaat vaihtoehdot ja osan kysymyksistä olevan avoi-

mia, joihin nuoret saavat itse kirjoittaa vastauksen. Kerroin asianmukaisesti suoraan siitä, että jos nuorilla on innokkuutta, tarkoituksena on perustaa kahden seurakunnan nuorten palveluryhmä. Selvitin luottamuksellisuuden olevan olennainen osa kyselyä ja käsittelen aineiston luottamuksellisesti. Kerroin, että nuorten henkilöllisyys ei paljastu millään tavalla opinnäytetyön vastauksien kautta. Tutkimuksessa noudatettiin ihmisarvon kunnioittamisen periaatetta. Nuoret saivat kysellä tutkimuksesta ja painotin, että siihen osallistuminen on vapaaehtoista.

Otin yhteyttä alueen partioiden johtajiin ja keskustelin heidän kanssaan Facebookin välityksellä. He lisäsivät minut partioiden Facebook-ryhmien jäseniksi, jotta pääsin tiedottamaan asiasta heille. Laadin itsestäni ja tutkimustarkoituksestani tiedotteen partioiden Facebook-sivuille. Latasin sivuille saman tiedonannon vanhemmille, jonka seurakuntien ala-ikäiset nuoret toimittivat omille vanhemmilleen. Kehotin näyttämään tiedonantoa alle 18-vuotiaiden vanhemmille.

Tutkimusaineistoa käsittelin luottamuksellisesti. Lainauksien kohdalla en maininnut mitään henkilöistä, joiden kirjoitusta olin lainannut.

Omaa rooliani pohdin myös erityisesti Launeen seurakunnan nuorten kohdalla, sillä osa kyseisistä nuorista tunsivat minut ja vierailin heidän kanssaan muutamia kertoja alueen vanhusten hoitopaikassa. Olin myös mukana muutaman nuoren kanssa vanhusten ulkoilutustoiminnassa. Oli tärkeää huomioida, miten tämä seikka vaikuttaa nuorten vastausinnokkuuteen sekä heidän vastaustensa sisältöihin. Kerroin molempien seurakuntien nuorille esimerkinomaisesti Launeen nuorten kanssa tehdyistä vierailuista alueen hoitopaikkaan, jotka olivat onnistuneita sekä nuorten että vanhusten kannalta.

6 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimusprosessi

Kehittämishankkeen todellinen hahmottelu lähti etenemään syksyllä 2011, jolloin karotoitin tutkimuksen aihetta eri tahoilta. Lähestyin sattumanvaraisesti valittuja Hollolan rovastikunnan työntekijöitä sähköpostitse ja kysyin opinnäytetyön aiheesta mielipiteitä. Nuorten vapaaehtoistoimintaa koskeva aihe sai kannatusta, mukaan lukien osaa Lahden seurakuntayhtymän työntekijöistä, jotka pitivät aihetta mielenkiintoisena. Aihe koettiin ajankohtaiseksi ja työtämme tukevaksi. Kirkkohallituksen työalasihteeri Marja Pesonen ja vapaaehtoistoiminnan koordinaattori Anne Viljanen pitivät nuorten vapaaehtoistoimintaa koskevaa tutkimusta mielenkiintoisena ja ajankohtaisena.

Konkreettisen kehittämisen tarve innoitti opinnäytetyön suuntaa. Toimiessani Launeen seurakunnassa perhediakonian viransijaisena pääsin työskentelemään nuorten kanssa. Kiinnostus nuoria ja heidän ajatuksiaan kohtaan heräsi ja heidän vaikuttamismahdollisuutensa alkoivat askarruttaa. Vierailin nuorten kanssa vanhusten palvelutalossa. Nuorten kanssa suunniteltiin vierailujen ajankohta ja sisältö. Vierailut sisälsivät nuorten valitsemia hengellisiä lauluja ja virsiä sekä muuta ohjelmaa. Vierailut saivat hyvän vastaanoton. Sekä asukkaat että henkilökunta olivat ilahtuneita vierailuista. Nuoret olivat tosi tyytyväisiä sekä innostuneita ja halusivat, että vierailuja toteutetaan lisää. Lisäksi kolme nuorta ulkoilutti vanhuksia. Näiden kokemusten jälkeen olen miettinyt, että nuoria pitäisi saada rekrytoitua mm. vanhusten kohtaamiseen ja auttamiseen eri muodoiin. Sukupolvien välinen kuilu saattaisi kaventua. Nuoret saisivat myös itselleen merkittäviä elämäkokemuksia. Nuorilla on elämäkokemusta nuorten maailmasta sekä paljon ideoita. Nuorten ajatukset tulisi saattaa näkyviksi. Heidän pitäisi saada mielipiteensä kuuluviin ja päästä toteuttamaan omannäköisiä toimintatapoja. Työntekijän tulee luottaa nuoreen ja antaa vastuuta. Työntekijän on arvioitava, miten paljon vastuuta yksittäiselle nuorelle voi antaa. Työntekijä on nuoren tukena taustalla ja hän voi yhdessä nuoren kanssa arvioida suoriutumismahdollisuuksia.

Ajatus nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämistä lähti siis arkityöstä. Lähtökohtaisesti on ajatus hakea muutosta parempaan suuntaan vallitsevista toimintamalleista. Samalla tutkija osallistuu itse aktiivisesti tutkimukseen. Havaittiin arkityössä sekä nuorten auttamishalukkuuden että vapaaehtoistyön tarpeen. Koin, että diakoniatyön merkitys suhteessa nuoriin kaipaisi uudenlaisia toimintatapoja ja yhteistyötä nuorten sekä muiden työntekijöiden kanssa.

Kehitellessäni ideaa kehittämishankkeesta kysyin ensin Launeen seurakunnan diakonilta hänen halukkuuttaan tulla kanssani suunnittelemaan nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämishanketta. Hänen suostuessaan kokoonnuimme ensin kahden, jolloin päätimme kysyä Launeen ja Salpausselän seurakunnan nuorisotyöntekijöitä ja nuorisopappeja mukaan suunnitteluryhmään. Halusimme ryhmän koostuvan sellaisista työntekijöistä, jotka ovat aidosti aktiivisia kehittämishankkeen suhteen. Perustimme Salava-työryhmän yhdessä, johon kuului Launeen ja Salpausselän seurakunnan kaksi diakoniatyöntekijää, mukaan lukien tutkija, nuorisotyöntekijöitä ja nuorisopappi. Salava muodostuu sanoista Salpausselkä = sa, Laune = la ja vapaaehtoistyö = va. Työryhmän tarkoituksena oli osallistua nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen. Työryhmään tuli mukaan Salpausselän seurakunnan lapsityön ohjaaja, koska hänen työnkuvaansa kuuluu vapaaehtoistyö ja hän on kiinnostunut vapaaehtoistyön kehittämisestä. Kehittämishankkeen kulkua suunniteltiin yhdessä Salava-työryhmän kanssa. Yhteistyönä toteutettu kehittämishanke toteutettiin vuonna 2012. Tutkimusprosessi (Kuvio 2) antaa yleiskuvaa kehittämishankkeen vaiheista.

KUVIO 2. Tutkimusprosessi

1.tapaaminen		*kehittämishankkeen suunnittelua yhdessä toisen diakoniatyöntekijän kanssa> kysytään muita työntekijöitä mukaan
2.tapaaminen 17.2.2012		*keskustelua ja suunnittelua yhdessä Salavan työntekijöiden kanssa
puhelu 23.3.2012		*lapsityönohjaaja tulee mukaan. Suunnittelua
sähköpostit maaliskuu 2012		*nuorille suunnatun kyselyn kysymykset työntekijöiden kommentoitavaksi ja muutettuina takaisin tutkijalle
1.vierailu 27.4.2012		*tutkimuksesta kertominen Salpausselän nuorten illassa
facebook-tiedonanto toukokuu 2012		*yhteys alueen partioihin ja lupa partion johtajilta partiolaisten osallistua tutkimukseen. Tutkimuksesta tiedottaminen alueiden partiolaisille
2. vierailu 18.5.2012		*tutkija mukana Launeen nuorten illassa, jolloin kertominen tutkimuksesta ja työntekijän kanssa sopiminen käytännön järjestelyistä
webropol-kysely kesäkuu 2012		51 nuorta antoi sähköpostiosoitteensa kyselyä varten, joista 29 vastasi kyselyyn
tutkijan työskentelyä		kyselyn analysointi heinä-elokuu 2012
3. tapaaminen 30.8.2012		*kyselyn vastausten tarkastelua analysoinnin ja johtopäätösten jälkeen *päätös perustaa nuorten yhteinen palveluryhmä *jatkotyöskentelystä sopiminen
3. vierailu 21.9.2012 4.vierailu 28.9.2012		*tutkimuksen kyselyn tuloksista Salpausselän ja Launeen nuorten illassa kertomassa *innostaminen nuorten palveluryhmään sekä perustamiskokoukseen
4.tapaaminen 4.10.2012		nuorten palveluryhmän perustaminen
5. tapaaminen 3.12.2012		*arviointia ja reflektointia tutkimuksesta suhteessa nuorten aktiivisuuteen * keskustelua ja päätös vierailuista *päätös nuorten uudelleen rekrytoinnista vierailuihin
sähköpostit 12/2012- 1/2013		*Salavan työntekijöiden arviointia kehittämishankkeesta

Tutkiessani muutamia opinnäytetöitä, joissa oli tutkittu nuorten auttamistoimintaa tai halukkuutta siihen, kävi ilmi, että nuoret suhtautuvat erittäin myönteisesti auttamiseen ja ovat halukkaita auttamaan. Tämä ohjasi ajatuksia suuntautua selvittämään, mihin vapaaehtoistyöhön nuoret haluavat tulla mukaan ja miten työntekijät voivat vastata omalta osaltaan saatuihin tutkimustuloksiin. Toisessa Salavan työntekijöiden välisessä kokouksessa keskusteltiin nuorten tutkimuksesta suhteessa vapaaehtoistoimintaan ja sen kehittämiseen. Työntekijät olivat innostuneita. Launeen työntekijät kertoivat, että he olivat suunnitelleet tehdä kyselyn siitä, mitä nuoret haluaisivat tehdä.

Päädyttiin siihen, että teen kyselyn Launeen ja Salpausselän seurakunnan nuorille sekä alueiden partiolaisille. Kehittämishankkeeseen osallistuvat työntekijät kokivat, että se toteutetaan kyseisissä seurakunnissa, joissa he työskentelivät. Koettiin, että osalle työntekijöistä nuoret ovat jo tuttuja, jolloin kyselyn jälkeen voitaisiin mahdollisesti perustaa kahden seurakunnan yhteinen nuorten palveluryhmä, johon myös työntekijät osallistuisivat. Toiminta olisi helpompaa käynnistää ja olla mukana. Päädyimme Salavatyöryhmän työntekijöiden kanssa ratkaisuun valita Lahden seurakuntayhtymän neljän seurakunnan sijasta kaksi seurakuntaa mukaan, jotta käytännössä kyettäisiin suunnittelemaan ja työskentelemään aikataulullisesti yhdessä. Kahden seurakunnan työntekijöiden olisi hankalaa varata yhteistä suunnittelu-aikaa. Neljän seurakunnan työntekijöiden kesken se olisi erittäin haasteellista, ehkä jopa mahdotonta. Sen tähden oli perusteltua toteuttaa kehittämishanke Lahden kahden seurakunnan kesken. Jos nuorten palveluryhmä perustettaisiin, olisi kätevämpää toteuttaa se aluksi pienemmällä ryhmällä ja seurata ensin sen toimimista. Näistä saatujen kokemusten jälkeen voitaisiin suunnitella myös muiden seurakuntien mukaan ottamista pitkällä aikavälillä. Tämä oli uusi toimintatapa Lahden seurakuntayhtymässä.

Lähetin sähköpostilla kyselytutkimuksen kysymykset työntekijöille, jotka sitten kommentoivat ja muokkasivat osittain kysymyksiä. Kysymysten lopullisen muotoilun tein itse.

Vierailin molempien seurakuntien nuortenilloissa. Kerroin opinnäytetyöstä sekä palautelin nuorten mieliin ajatuksia diakoniatyöstä PowerPointin avulla. PowerPoint – esitys sisälsi pari kuvaa Kirkon Ulkomaanavun toisenlainen lahjasta sekä

changemaker-toiminnasta. Kerroin opinnäytetyön tarkoituksesta ja internetissä toimivasta Webropolin kautta tapahtuvasta kyselystä Launeen ja Salpausselän seurakunnan nuorille sekä alueen partiolaisille. Annoin tiedotteen nuorten vanhempia varten. Painotin, että tiedonanto pitää näyttää kotona vanhemmille, koska osa nuorista on alle 18-vuotiaita. Näin ollen ala-ikäisten vanhempien tulee olla tutkimuksesta tietoisia. Siinä annettiin myös mahdollisuus nuoren huoltajille kieltää nuortaan osallistumasta tutkimukseen. Nuori tai huoltaja saattoi omasta tai huoltajan tahdosta ilmoittaa joko minulle tai nuorisotyöntekijöille, ettei nuori osallistu tutkimukseen.

Kerroin, että kun haastattelut on analysoitu ja niistä johtopäätökset tehty, niin ensin koonnutaan työntekijöiden kesken ja sitten yhdessä niiden nuorien kesken, jotka haluavat tulla suunnittelemaan nuorten vapaaehtoistoimintaa yhdessä työntekijöiden kanssa. Nuoret kuuntelivat ihan innostuneesti ja osa heistä kertoi avoimesti jo tekemästään vapaaehtoistyöstä, muun muassa yhteisvastuukeräyksestä. Kerroin Launeen nuorten kanssa tehdystä vierailusta muistisairaiden vanhusten hoitopaikkaan. Vierailu oli mukava tehtävä nuorille ja vanhukset olivat liikuttuneita ja ilahtuneita. Kerroin lisäksi viime vuonna järjestetystä palvelusta ikäihmisille. Pääsääntöisesti Joutjärven seurakunnan nuoret olivat vieneet pyhäinpäivänä kynttilän sellaisten ihmisten haudoille, jonne ikäänntyneet omaiset eivät päässeet enää niitä viemään.

Nuorten illan aikana tuli puhetta siitä, miten paljon tehtävät sitoisivat ja kuinka usein niitä olisi. Kerroin, että nuoret pääsevät vaikuttamaan itse vastaamalla kyselyssä, kuinka paljon aikaansa olisivat valmiita antamaan. Muistutin kuitenkin siitä, että jos kokee vapaa-aikansa jo täyttyvän muun muassa harrastuksilla tai muuten aktiivisesti osallistumalla eri toimintoihin, niin pitää arvioida, mihin kaikkeen aika riittää. Kannustin vastaamaan kyselyyn, sitten kun se olisi avautunut. Sovittiin, että laitan Salpausselän seurakunnan nuorten Facebook-sivuille tiedon, milloin se on valmis. Lähetin linkin nuorten sähköpostiosoitteisiin, jotta he pääsivät vastaamaan. Kerroin, että arvon viisi elokuvallippua osallistuneiden kesken. Painotin nuorten vaikuttamismahdollisuutta vapaaehtoistyöhön kyselyn avulla.

Salpausselän nuorten illassa antoi 20 nuorta ja Launeen nuorten illassa viisi nuorta sähköpostiosoitteensa, jotta he saivat sähköpostinsa kautta linkin kyselyyn. Sovimme Lau-

neen nuorisotyöntekijän kanssa, että hän kertoo tutkimuksesta lähestyvällä leirillä ja pyytää sieltä nuorten sähköpostiosoitteita ja jakaa vanhimille tarkoitetut tiedotteet. Sain leirillä olleilta 21 launeelaisen nuoren sähköpostiosoitteen.

Sain luvan molempien seurakuntien alueella toimivien partioiden johtajilta ja yhteyshenkilöiltä toteuttaa kyselyn myös halukkaiden partiolaisten keskuudessa. Tiedotteet Facebook-sivuille laadin toukokuussa 2012. Partion kautta sain yhteensä viisi sähköpostiosoitetta. Kyselyä varten sain yhteensä 51 nuoren sähköpostiosoitteen. Webropol-ohjelma ilmoitti, ettei 26 nuorta ollut vastannut. Lähetin kyselyn uudelleen kyseisille henkilöille. Kyselyyn osallistuneiden nuorten kesken arvoin viisi elokuvalippua 4.7.2012.

Salava-työryhmän kolmannessa tapaamisessa käytiin läpi lyhyesti nuorille suunnatun kyselyn vastauksia. Työryhmässä päädyttiin nuorten kyselystä nousevien analyysin jälkeen johtopäätökseen, että perustetaan yhteinen nuorten palveluryhmä Launeen ja Salpausselän seurakunnissa ja pyydetään alueen partiolaisia mukaan. Kokouksessa keskusteltiin Salavan toimintatavoista ja pelisäännöistä. Sovittiin, että päätetään niistä perustamiskokouksessa. Sovittiin vierailut nuorteniltoihin ja nuorten palveluryhmän eli Salavan perustamiskokouksesta.

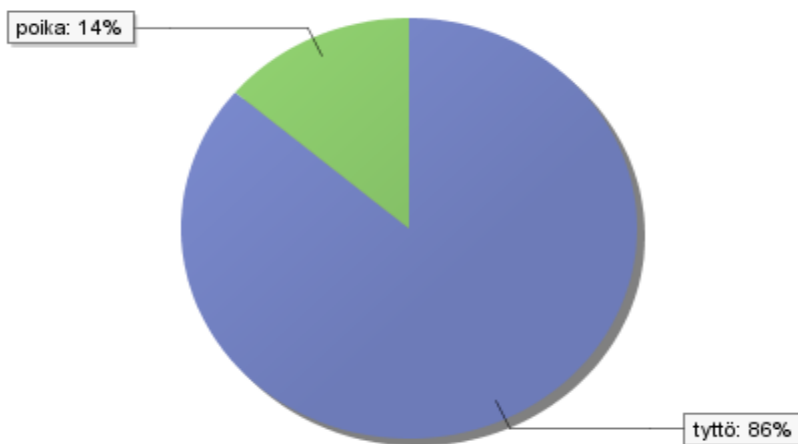
Minä ja toinen diakoniatyöntekijä lupauduimme ottamaan yhdessä päävastuun nuorten palveluryhmästä ja vierailimme molempien seurakuntien nuortenilloissa. Kerroin kyselyn tuloksista. Yhdessä sovittiin nuorten palveluryhmän perustamiskokouksesta. Määräaikaan mennessä yhdeksän nuorta ilmoitti, että ehkä osallistuu kokoukseen. Perustamiskokouksessa paikalla olivat lisäksi kaksi nuorisotyöntekijää, diakoni ja nuorisotyön pappi sekä kaksi nuorta. Kaksi nuorta ilmoitti, että haluaisivat tulla ryhmään mukaan, mutta olivat estyneitä tulemasta kokoukseen. Ryhmä perustettiin ja kaksi mukana ollutta nuorta halusivat käydä vierailmassa vanhusten hoitolaitoksissa. Sovittiin, että otan yhteyden sekä Launeen että Salpausselän seurakunnan alueen laitokseen ja sovitaan illoista, jolloin vierailut toteutetaan. Salavan yhteinen ymmärrys oli, että nuoret tulevat paremmin mukaan, kun on ajankohdat lyöty lukkoon ja pyydetään heitä mukaan. Laitoin sovitusti Facebookin Salavan ryhmään vanhusten talojen vierailuja varten suunnittelukokouksen sekä vanhusten talojen vierailujen ajankohdat, johon nuoret voivat ilmoittau-

tua. Suunnittelupalaveriin tuli lisäksi ainoastaan yksi nuori, diakoni sekä yksi nuorisotyöntekijä. Muutama nuori ilmoitti esteestään tulla palaveriin. Palaverissa päätettiin, että toteutetaan palvelutalojen kanssa jo sovitut vierailut ja yritetään vielä saada nuoria mukaan. Nuorisotyöntekijät markkinoivat uudelleen nuorten illoissa vierailuja. Suunnittelupalaverissa mukana ollut nuori lupasi markkinoida ja sopia oman seurakuntansa nuorten kanssa vierailusta. Vierailut toteutettiin joulukuussa vuonna 2012. Ensimmäisessä vierailussa oli mukana lisäksi diakoni, kuusi nuorta ja seuraavassa vierailussa yksi nuori vähemmän. Vierailut koettiin sekä vanhusten, henkilökunnan että vierailijoiden osalta hyväksi.

Lopullinen arvio Salavan työskentelyprosessista työntekijöiden osalta toteutettiin sähköpostitse 12/2012-1/2013. Lähetin kaikille prosessissa olleille työntekijöille samat kysymykset, joihin työntekijät vastasivat.

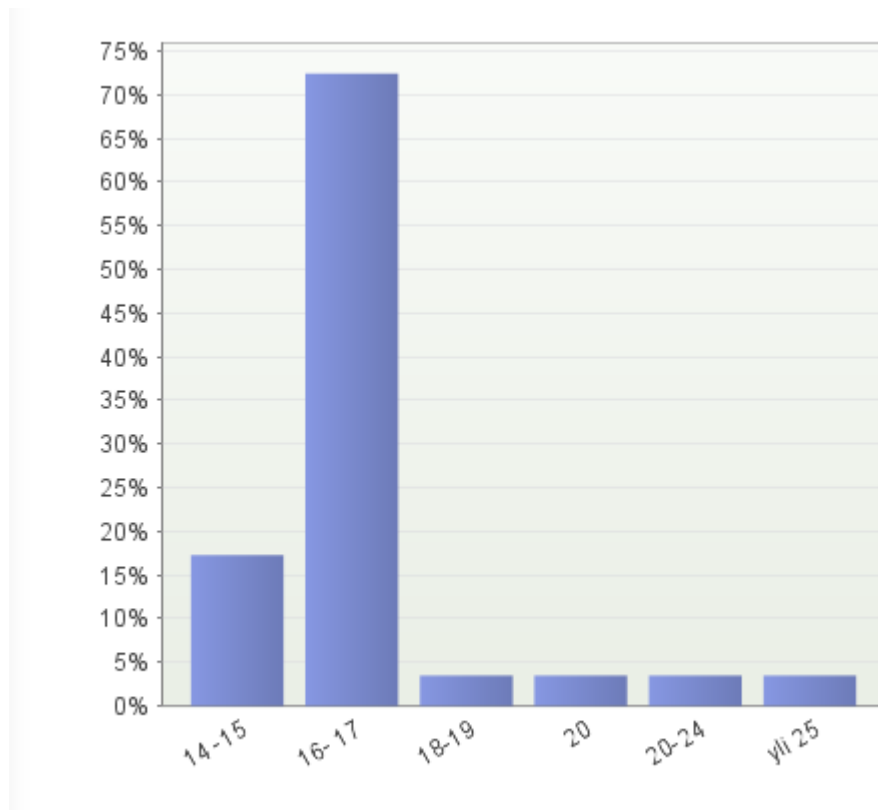
6.2 Webropol-kyselyn toteuttaminen

Nuorten kyselytutkimus toteutettiin internetissä sijaitsevan Webropol-datan analysointija kyselytyökalun avulla kahden seurakunnan nuorille sekä alueen partiolaisille. Nuorten kyselyyn antoi yhteensä 51 nuorta sähköpostiosoitteensa. Kyselyyn vastasi 29 nuorta. Kyselyyn vastanneita nuoria oli 57 %. Tytöt olivat yli kuusi kertaa aktiivisempia vastaamaan kyselyyn kuin pojat. (Kaavio 1)

KAAVIO 1. Vastaajien sukupuolijakauma

Nuoret saivat valita kuudesta eri vaihtoehdosta ikänsä. Vaihtoehdot olivat 14–15, 16–17, 18–19, 20, 20–24 ja yli 25-vuotias.

KAAVIO 2. Nuorten ikäjakauma

Suurimman ikäluokan muodostivat 16–17-vuotiaat (Kaavio 2). Vastaajista muutamat olivat 14–15-vuotiaita. Loput neljä nuorta olivat 18–29-vuotiaita. Vastaajien yhteismääräksi osoittautui 30 henkilöä eli todennäköisesti yksi henkilö on tässä kohdassa valinnut vahingossa kaksi vaihtoehtoa.

Tutkimusaineistoa käsitellessä kiinnostus ei kohdentunut tyttöjen ja poikien välisiin eroihin, vaan selkeästi tutkimustuloksiin, joilla oli merkitystä käytännön kannalta. Nuorten vastaajien vähäinen määrä vaikutti niin, ettei ollut mielekäästä tutkia esimerkiksi tyttöjen ja poikien välisiä eroja.

Kyselytutkimus toteutettiin 24.5.–17.6.2012 välisenä aikana. Analyysin tein kesän 2012 aikana. Webropol-datan analysointi- ja kyselytyökalun avulla sain vastaukset moniva-

lintakysymyksiin. Avointen kysymysten vastaukset analysoin sisällönanalyysin mukaisesti.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan monesti validiteetin ja reliabiliteetin käsitteillä. Validiteetti tarkoittaa tutkimusmenetelmän ja – kohteen yhteensopivuutta: millä tavoin menetelmä sopii nimenomaisen ilmiön tutkimiseen, jota sillä on tarkoitus tutkia. Toimintatutkimus, johon osallistui moniammatillinen työryhmä sekä nuoret - niin kyselyn kuin suunnittelun sekä toiminnan kautta - oli oivallinen lähestymistapa monen ihmisen osallistua nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen. Reliabiliteetin eli toistettavuuden avulla arvioidaan tulosten pysyvyyttä ja alttiutta satunnaisvaihteluille. Toimintatutkimuksella nimenomaan pyritään muutokseen, eikä niiden välttämiseen. Toimintatutkimusta voidaan arvioida validoinnin perusteella. Kun validiteetti viittaa johonkin pysyvään totuuteen tai tosiasioden tilaan, jota tutkija pyrkii kuvaamaan, validoinnilla tarkoitetaan prosessia, jossa vähitellen kehkeytyy ymmärrys maailmasta. Inhimillinen tieto maailmasta perustuu tulkintaan, joka tapahtuu kielen välityksellä. Näin ollen, tulkinnan ollessa sidoksissa aikaan, paikkaan ja kieleen, jokainen tulkinta voidaan tulkita uudelleen. Totuus ei ole koskaan täydellisesti valmis, vaan se jatkuu neuvotteluna, keskusteluna ja dialogina. Toimintatutkimusta voidaan arvioida viiden periaatteen mukaisesti: historiallinen jatkuvuus, havahduttavuus, refleksiivisyys, dialektisuus ja toimivuus. Tutkimuksen laatua ei voi arvioida kriteeri kerrallaan, toisistaan erillisenä. Kokonaisuus on toisenlainen ja enemmän kuin osiensa summa. Monet laatuperiaatteet lisäksi limittyvät keskenään. (Heikkinen & Syrjälä 2010, 147 – 149.)

Tutkimus on valmis, kun tutkimuksesta saadut tulokset arvioidaan eli tulkitaan. Aineistosta nousseet asiat selkiytyvät ja saavat merkityksen. Tutkija pyrkii kirjoittamaan arviointia useasta eri näkökulmasta. Toimintatutkimusta arvioitaessa tulee pohdittavaksi se, miten tutkimus eroaa käytännön kehittämisestä. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa uutta tietoa ja saattaa se julkiseen arviointiin. Tutkija ei vaikuta olemassaolollaan eikä läsnäolollaan vastauksiin, kun käytetään kyselylomaketta. Luotettavuutta parantaa se, että kysymys esitetään kaikille samassa muodossa. (Heikkinen 2006, 30.)

Nuoret saivat valita itselleen sopivimman ajankohdan ja saattoivat näin rauhassa pohtia vastauksia sekä tarkastella niitä. Kun kysymyksiin vastaamista varten lähetettiin linkki nuorten sähköposteihin, välttyttiin siltä, että joku henkilö saattaisi vastata useampaan kertaan. On epätodennäköistä, että joku muu kuin henkilökohtaisesti sähköpostiinsa linkin saanut nuori, pääsisi nuoren sähköpostin kautta vastaamaan kyselyyn. Lomakkeen väärinymmärrysten välttämiseksi laadin selkeän lomakkeen ja kirjoitin joihinkin kysymyksiin tarkoitusta avaavia kommentteja. (Valli 2001, 101–102.)

Toimintatutkimus toteutettiin tietynä aikana, tietyissä paikoissa. Olisiko se toiminut samoin tavoin esimerkiksi viisi vuotta sitten? Mitä olisivat olleet ne seikat ja asiat, jotka tuolloin olisivat historiallisessa valossa tarkasteltuna vaikuttaneet tutkimukseen? Oma ymmärrykseni ja tulkintani sekä työ- ja elämäkokemus vaikuttivat tutkimukseen. Toiminnan arviointi tuotti ymmärrystä, jonka pohjalta suunniteltiin uusia toimintatapoja. Tässä tutkimuksessa toteutettiin nuorten palveluryhmä osana nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämistä. Käytin runsaasti aikaa nuorille kohdistetun kyselyn vastausten analysointiin ja tiivistämiseen. Halusin, että heidän sanoittamansa ajatukset ja pohdinnat tulisivat selkeästi esille, jotta ne hyödyttäisivät tutkimusta, kadottamatta nuorten ajatusten tarkoitusperiä. Kyselyn vastausten johtopäätösten mukaan päädyimme työntekijöiden kesken, että kokeilemme kahden seurakunnan nuorten yhteisen palveluryhmän perustamista. Myös nuoret olivat tähän halukkaita. Toiminnan arviointi ja kehittäminen jatkuu edelleen.

7 KYSELYN TULOKSET

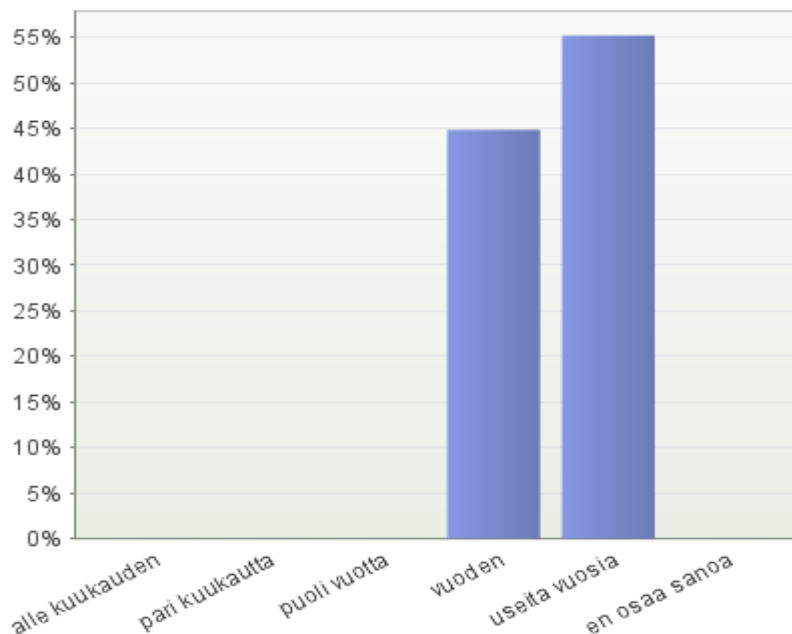
Vastaajista viisitoista nuorta ilmoitti kuuluvansa Launeen seurakuntaan ja 14 Salpausselän seurakuntaan. Suurin osa eli 26 nuorta ilmoitti tullessaan seurakunnan toimintoihin oman rippikoulun jälkeen. Kaksi nuorta kertoo tullessaan partion kautta ja yksi kerhon ohjaamisen kautta.

Riparin jälkeen osallistuin isokoulutukseen ja sitä myöten jatkanut seurakunnan toimintaa

Riparilla isokset innosti tulemaan ja muutenkin ripari oli tosi mukava, joten oli hauska lähteä seurakunnan toimintaan mukaan

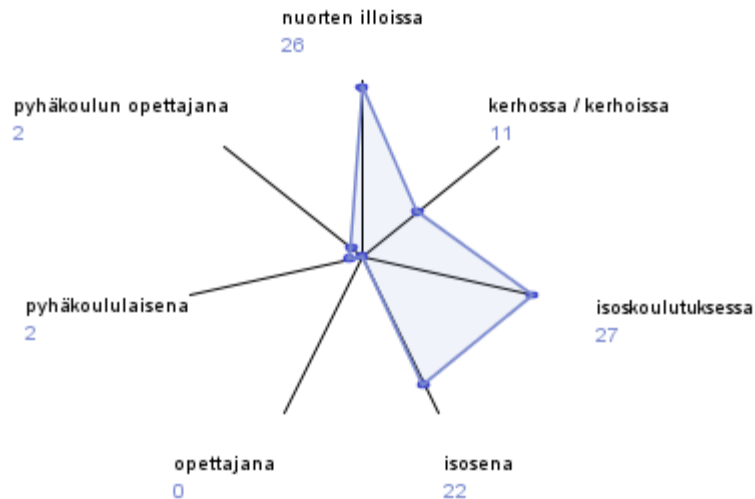
Riparin kautta, jatkikselle ja sieltä isokoulutukseen ja nuorten viikkotoimintaan

Nuoret vastasivat vaihtoehtokysymykseen, minkä verran ovat olleet mukana seurakunnan toiminnoissa. Vastaajista 16 olivat mukana useita vuosia seurakunnan toiminnoissa ja 13 henkeä olivat olleet vuoden verran. (Kaavio 3.)

KAAVIO 3. Aika, jonka nuoret ilmoittivat olleensa mukana seurakunnan toiminnoissa

Nuorilta kysyttiin, missä toiminnoissa he ovat olleet mukana. He saivat valita useamman vaihtoehdon. Nuoret kertovat osallistuneensa erilaisiin toimintoihin. Suurin osa nuorista vastaa olleensa mukana isoskoulutuksessa (Kaavio 4). Yli 89 % nuorta vastaa olleensa mukana nuorten illoissa. Isosena on toiminut noin 76 % nuorista. Kerhoissa on toiminut alle puolet nuorista. He kertoivat toimineensa vähän pyhäkoululaisena tai pyhäkoulun opettajana.

KAAVIO 4. Toiminnot, joissa nuoret ovat mukana

Nuorilta kysyttiin, mitä teet vapaa-aikanasi ja he saivat omin sanoin kertoa, onko heillä esimerkiksi jokin harrastus. Moni kertoi vapaa-ajallaan harrastavansa paljon. Lisäksi he tapaavat kavereitaan ja käyvät seurakuntien nuorten illoissa. Partiossa ilmoittaa toimineensa 14 nuorta. Eräs nuori kuvaa partiota harrastuksena.

Partio on itselleni harrastus, enkä koe sitä ”työnä”. Nautin retkistä ja leireistä todella paljon. Toisaalta taas retkien järjestäminen vie aikaa ja voimavaroja, mutta koen, että jos voin antaa lapsille samankaltaisia elämyksiä, joita itse olen aikani partiossa saanut, niin miksi en tekisi niin?

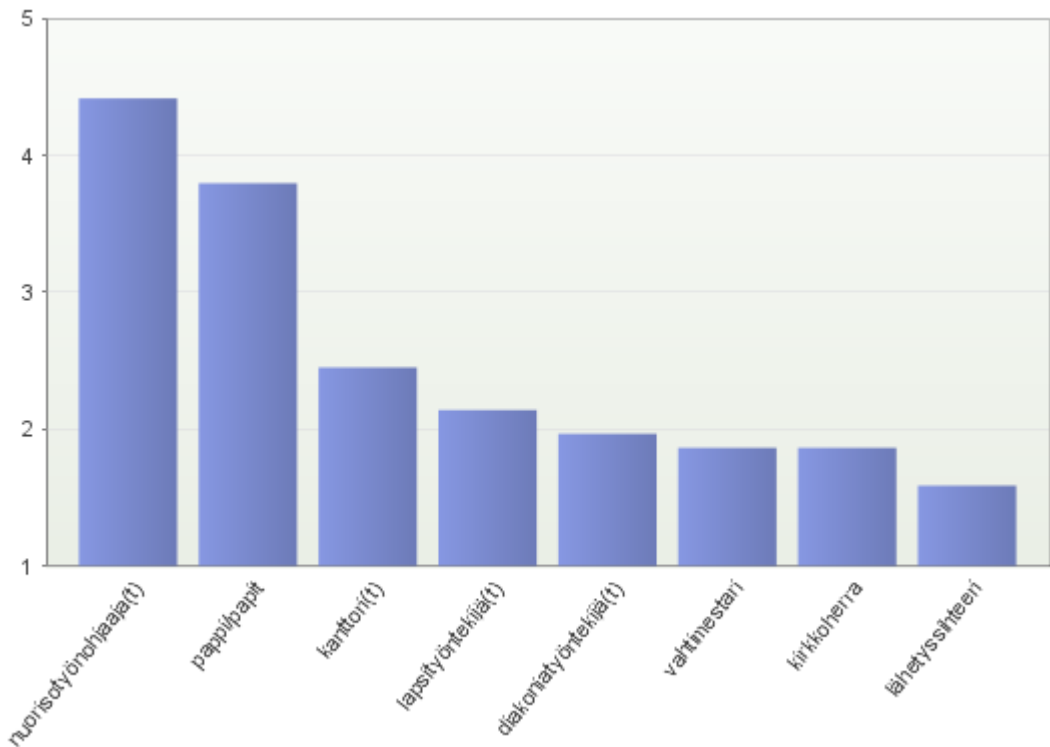
Harrastan partiota ja valokuvausta. Pidän pyhäkoulua ja partiota sekä käyn seurakunnan nuortenilloissa. Ensi syksynä aloitan pitämään myös kerhoa.

Seuriksella käyn ja vietän aikaa kavereiden kanssa

Kahdeksan nuorta vastasi siihen, missä muissa toiminnoissa he ovat mukana. Muutamat nuoret toimivat partiossa. Toiminnoista mainittakoon kitarapajan pitäminen seurakun-

nassa, vanhustentalolla laulaminen ja toiminnallinen ohjelma, nuorteniltojen valmisteluissa auttamisen ja yhteisvastuukeräys.

Nuoret saivat arvioida asteikolla 1 – 5, miten hyvin tuntevat seurakuntansa työntekijät. 1= ei lainkaan, 2= tunsu vähän, 3= ei osaa sanoa, 4 = tunsu melko hyvin ja 5= erittäin hyvin. Seurakunnan työntekijöistä parhaiten tunnettiin nuorisotyöntekijät (Kaavio 5). Heidät melko hyvin tuntevansa ilmoitti 15 henkeä ja 13 henkeä erittäin hyvin. Yhteensä 22 ilmoitti tuntevansa melko tai erittäin hyvin papit. Diakoniatyöntekijöitä ilmoitti 22 nuorta tuntevansa joko vähän tai ei lainkaan. Muut työntekijät tunnettiin huonosti.

KAAVIO 5. Seurakuntien työntekijöiden tunnettavuus keskimääräisesti

7.1 Nuorten kokemus vapaaehtoistyöstä ja auttamisesta

Nuoret kokivat vapaaehtoistyön mielekkäänä ja tärkeänä tehtävänä. He halusivat toimia vapaaehtoistyön tehtävissä ja auttaa muita. Aineistosta nousi esille erilaisia vapaaehtoistyön muotoja: isosena toimiminen, lasten ja nuorten kanssa toimiminen ja heidän mahdollinen auttaminen sekä lasten hoito. Esille nousi myös vanhusten parissa toimiminen, yhteisvastuukeräys, lähetystyö sekä changemakertoiminta. Nuoret halusivat järjestää erilaisia aktiviteetteja lapsille (mm. kerhotoimintaa), erityisesti nuorille (esim. jalkapallo, tanssi, koripallo), perheille ja vanhuksille. Pari nuorta mainitsi myös nuorten toimimisen keskusteluapuna tai kaverina nuorille. Palvelutaloissa laulaminen tuli esiin. Mainittiin perhetapahtumat, peli- ja elokuva-iltojen järjestäminen, musiikki, bändit ja yhteislaulu. Toivottiin, että maahanmuuttajat ja syrjäytyneet nuoret otettaisiin huomioon aktiviteetteja järjestettäessä. Koettiin, että vapaaehtoistyöstä pitäisi saada paremmin tietoa. Toivottiin myös, että sitä kehitettäisiin ja siihen olisi helppo tulla mukaan. Eräs nuori kommentoi, että pienillä teoilla voi vaikuttaa suuresti jonkun ihmisen elämään.

Jonkinlaiset tapahtumat ja tempaukset, jotka olisi suunnattu lapsille ja nuorille, voisivat olla mukavia. Esim. joku lasten kesäpäivä, jossa on pelejä, leikkejä, kasvomaalausta, pientä purtavaa... Lisäksi mielestäni olisi mukavaa mennä pitämään vanhuksille seuraa, esim. vain juttelemalla heidän kanssaan tai järjestämällä heillekin jonkun tapahtuman, jossa olisi heille sopivaa ohjelmaa. Yksi hyvä keino pitää vanhuksille seuraa on nuorten bändi/kuoro, lisäksi voidaan laulaa yhteislauluja vanhusten kanssa.

Järjestää tempauksia koulussa ja seurakunnassa. Erilaista toimintaa, joka vahvistaisi heidän yhtenäisyyttä ja itsetuntoa.

Toivon, että ihmiset osallistuvat ahkerasti myös vapaaehtoistyöhön, sillä siitä saadut onnistumisen tunteet ja ilontäyteiset hetket ovat jotain, mitä ei rahalla saa

Kyselyssä nuoret kuvasivat vapaaehtoistyötä ilman palkkaa tehtävänä työnä, joka palkatta motivoi sekä on epäitsekkästä toimintaa. He kokivat saavansa hyvää mieltä vapaaehtoistehtävistä sekä merkitystä elämään. Onnistumisen ilo, vapaaehtoistyön palkitsevuus, hauskuus, uudet kokemukset ja ideat motivoivat vapaaehtoistehtäviin. Nuorten kokemusten mukaan myös vapaaehtoistyön kohteet hyötyvät ja saavat iloa elämäänsä. Nuoret saivat uusia kokemuksia sekä oppivat niin itsestään kuin muista. He oppivat

tuntemaan erilaisia ihmisiä ja saivat uusia ihmissuhteita. Heidän osallisuutensa määrä lisääntyi. Vapaaehtoistoiminta koettiin voimavaraksi. Nuoret kokivat kiitoksen piristävän mieltä.

Koska auttamisen ilo on paras ilo.

Isosuus, lähetystyö, erinäiset vapaaehtoiset tehtävät. Vapaaehtoistyöstä ei saa palkaksi muuta kuin hyvän mielen, mutta se riittää (:

Toimiminen muiden hyväksi tuntui osalle nuorista luontevalta. Omasta tahdosta nouseva vapaaehtoistyö ja muiden ihmisten auttaminen koettiin iloa tuottavana tehtävänä. Muutama nuori mainitsi erityisesti ne ihmiset, jotka eivät pärjää yksinään.

Ihmisten auttamista tukalissa tilanteissa, joissa he eivät pärjää yksinään.

Auttamisesta tulee ensimmäiseksi mieleen se, että kaikkien ihmisten tulisi auttaa kaikkia, mutta erityisesti niitä, jotka ovat avun tarpeessa (esim. kohdan 15 kaltaiset ihmiset)

Vapaaehtoista työtä toisten auttamiseksi, hyvää mieltä palkaksi.

Minun mielestä vapaaehtoistyö ja sellaisten ihmisten auttaminen, jotka apua tarvitsevat, on erittäin hienoa ja siksi olenkin osallistunut vapaaehtoistyöhön.

Pari nuorta mainitsi myös halukkuuden olla mukana seurakunnan toiminnassa. Joku koki mielenkiintoiseksi ja kivaksi, kun sai tulla tekemään ja järjestelemään asioita.

Halusin kehittää seurakuntaa ja näin ollen kantaa oman korteni kekoon

Olen oppinut paljon uutta niin uskosta, ihmissuhdetaidoista kuin itsestäni-kin. Tunnen toimivani tärkeässä tehtävässä auttaessani nuoria mukaan seurakuntaan

Osa mainitsi tärkeänä vapaaehtoistyön kasvattavan ja elävöittävän osa-alueen. Tutkimuksesta nousi esille vapaaehtoistyön olevan tärkeää yhteiskunnan kannalta.

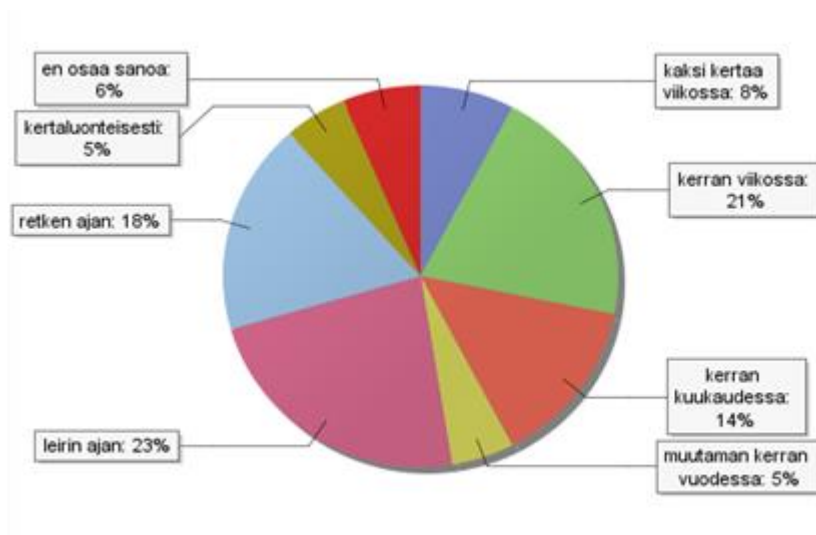
Vapaaehtoistyön avulla koettiin asioihin saatavan toimivuutta. Eräs nuori ilmoitti vapaaehtoistoiminnan antavan pientä työkokemusta.

Kyselystä nousi esille muutama kriittinen mielipide. Vapaaehtoistyö kuvattiin olevan vastenmielistä, paitsi jos se on oikeassa ja innostavassa muodossa, kuten isosena toiminen. Vapaaehtoistyö koettiin tuntuvan joskus raskaalta ja vaikealta, mutta toisaalta palkitsevalta. Vapaaehtoistyötä koettiin tehtävän myös liian harvoin. Nuoret eivät välttämättä tieneet, mitä vapaaehtoistyön tehtäviä on tarjolla ja miten he voisivat osallistua niihin. Vähävaraisten maiden auttaminen ja lähetystyö tulivat tutkimuksessa esille. Muutamien mielestä vapaaehtoisuus lähti liikkeelle pienistä teoista.

Pieniä hyvän mielen tekoja toiselle. Auttamisen ja vapaaehtoistyön ei tarvitse mielestäni olla aina Afrikkaan lähtemistä. Isosetelun koen vapaaehtoistyönä. Arkiset asiat, jotka ovat toiselle hyödyksi ja iloksi.

Itse olen monta kertaa ajatellut, että haluaisin tehdä jotakin vapaaehtoistyötä ja olla auttamassa muita (olen toki ollut isosena ja pitänyt kerhoa yms., mutta haluaisin tehdä myös jotain muuta ihmisten hyväksi): En kuitenkaan ole saanut selville, miten voisin ryhtyä siihen, ja olen ollut liian laiska selvittämään asiaa. Jos saisin tilaisuuden tehdä vapaaehtoistyötä, olisin varmasti mukana.

Nuorilta kysyttiin vaihtoehtokysymyksillä, kuinka paljon he olivat valmiita antamaan aikaansa. He saivat valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Vaihtoehdot olivat kaksi kertaa viikossa, kerran viikossa, kerran kuukaudessa, muutaman kerran vuodessa, leirin ajan, retken ajan, kertaluonteisesti sekä en osaa sanoa.

KAAVIO 6. Nuorten halukkuus vapaaehtoistyöhön suhteessa käytettävään aikaan

Moni nuori ilmoitti, että voisi antaa aikaansa kerran viikossa (Kaavio 6).

Suurin osa nuorista oli valmis antamaan aikaansa leirin ajan ja moni retken ajan.

Kertaluonteiset ja muutaman kerran vuodessa tapahtuva toiminta kiinnosti muutamia nuoria.

7.2 Vapaaehtoistoiminta eri-ikäisten parissa

Kysyessäni avoimella kysymyksellä, mitä vapaaehtoistyötä nuori haluaa tehdä ja minkä ikäisten kanssa nuoret halusivat mieluiten toimia, heistä suurin osa vastasi haluavansa toimia lasten ja nuorten kanssa.

He halusivat vetää kerhoa tai ryhmää, järjestää ohjelmatuokioita tai auttaa muita ihmisiä. Lastenhoito kiinnosti myös. Isosena toimiminen ja kerhonohjaustehtävät koettiin mielekkäiksi ja muutamat halusivat auttaa nuoria.

Minua kiinnostaa erityisesti lapset. Nuortenkin asiat kiinnostavat, mutta lasten kanssa toimiminen ja heidän auttaminen on minun juttuni

Pidän eniten isosena olemisesta, mutta myös yhteisvastuukeräys ja kerhon pitäminen on ollut kivaa. voisin kokeilla työtä vanhusten parissa.

omanikäisten vaikka, jotain, mikä kiinnostaa itseä. Vaikka valokuvauskoulu taikka jokin vastaava. Seurakunnan bändi on/olisi hieno juttu.

Isos.toiminta. Koska haluan opettaa rippikoulu ikäisille nuorille raamatun sanomaa ja tutustua uusiin ihmisiin. Ja haluaisin toimia myös kerhon ohjaajana. Haluaisin pitää kerhoa 7 – 10 vuotiaille lapsille.

Pyhäkoulun pitäminen on mukavaa ja ihana toimia lasten kanssa. Vapaaehtoistoiminta on mukavaa ja isosena on kiva toimia, koska siitä saa itselleenkin hyviä muistoja

Muutamit nuoret halusivat toimia kaiken ikäisten ihmisten kanssa ja mainitsivat muutamia yksittäisiä esimerkkejä toiminnoista. Vanhukset tulivat omana ryhmänään esille. Kyselystä nousi esille vanhuksen ulkoiluttaminen sekä vierailut vanhusten palvelutalossa. Nuoret nostivat vapaaehtoistyön maahanmuuttajien tai vanhusten parissa sekä Yhteisvastuukeräyksen ja lähetystyön.

Haluaisin nähdä ja tehdä vapaaehtoistyötä mahdollisimman monipuolisesti. Ikää en osaa määritellä, voisin työskennellä lasten, nuorten sekä vanhusten parissa. Toivon mieluusti vapaaehtoistyötä jossa voisin auttaa ja jakaa ajatuksiani erilaisten ihmisten kanssa. Toivon että jokainen saisi hyvän ja iloisen elämän, josta hän itse nauttisi.

Vaikka oman ikäisteni kanssa ja se työ voisi olla jotain ihan konkreettista esimerkiksi yhteisvastuukeräys.

Vaihtoehdokysymyksessä numero 18 nuori sai valita numeron 1–5 kuvaamaan kiinnostuksen määrää valmiiksi asetettuihin vapaaehtoistehtäviin. Numero yksi (1) merkitsi, ettei tehtävä kiinnosta ollenkaan. Numero kaksi (2) kiinnostaa vähän, numero kolme (3) en osaa sanoa, numero neljä (4) kiinnostaa melko paljon ja numero viisi (5) kiinnostaa erittäin paljon.

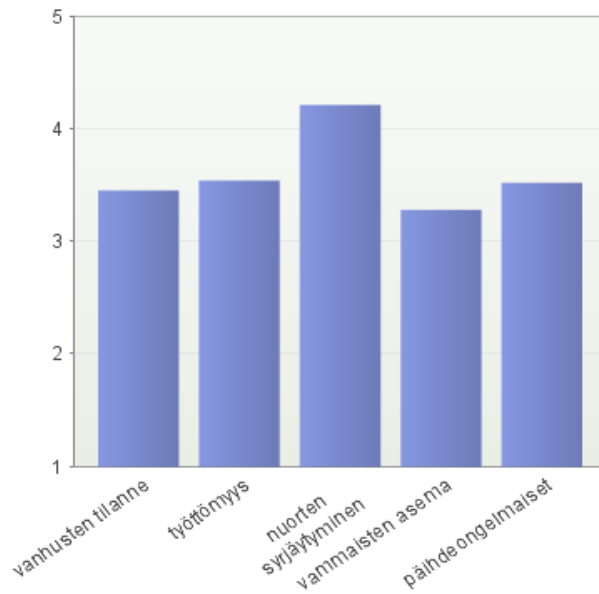
KAAVIO 7. Nuorten kiinnostus vapaaehtoistyön tehtäviin keskimääräisesti

Vastauksista nousi esille nuorten selkeä halu toimia isosena (Kaavio 7). Se kiinnosti nuoria ja nousi suosituimmaksi vapaaehtoistoiminnan muodoksi tässä kyselyssä. Nuoret kokivat isosena olon antoisana ja mielekkäänä. Tutkimuksesta nousi esille hyvänolon tunne siitä, kun nuori joka toimii isosena rippikoululaisille, huomaa heidän käyvän seurakunnassa. Nuoria kiinnosti toimia kerhoissa sekä hoitaa lapsia seurakunnan tiloissa tai lasten kotona. Nuoret halusivat toimia kaverina yksinäiselle lapselle tai nuorelle sekä maahanmuuttajataustaiselle nuorelle. Nuoret ilmaisivat halukkuutensa toimia opettajana pyhäkoulussa.

Yhteensä 15 nuorta ilmoitti olevansa melko tai erittäin kiinnostuneita vierailuista vanhusten laitoksissa, esim. palvelutaloissa, joissa lauletaan tai esiinnyttään toisten kanssa. Vanhusten ulkoilutuskaverina yksin tai toisen nuoren kanssa kiinnosti kymmentä nuorta melko tai erittäin paljon.

7.3 Nuorten huoli erilaisten ihmisten elämäntilanteesta

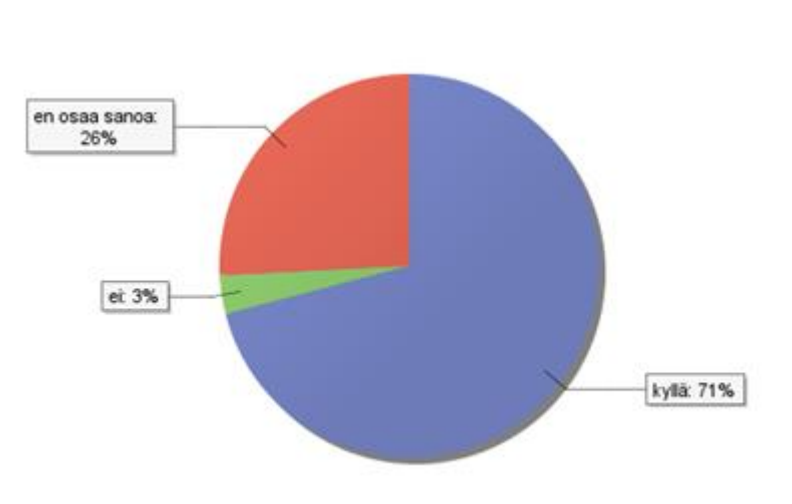
Nuoret saivat arvioida asteikolla 1–5, minkä verran ovat huolissaan vanhusten tilanteesta, työttömyydestä, nuorten syrjäytymisestä, vammaisten asemasta ja päihdeongelmasta. Numero yksi (1) kuvasi, ettei ole ollenkaan huolestunut, numero kaksi (2) vähän huolestunut, numero kolme (3) en osaa sanoa, numero neljä (4) melko paljon huolestunut ja numero viisi (5) erittäin paljon huolestunut.

KAAVIO 8 Nuorten huolen keskimäärät eri ihmisryhmien tilanteesta

Suurin osa nuorista kantoi huolta nuorten syrjäytymisestä melko tai erittäin paljon (Kaavio 8). Päihdeongelmaiset huolestuttivat yhteensä 17 nuorta melko tai erittäin paljon. Työttömyydestä ja vanhusten tilanteesta kantoi huolta yhteensä 16 nuorta melko tai erittäin paljon. Vammaisten asemasta oltiin vähiten huolissaan.

Nuorilta kysyttiin, voiko nuorten vapaaehtoistoiminta ehkäistä nuorten syrjäytymistä. Vastausvaihtoehdot olivat kyllä, ei, sekä en osaa sanoa. Jos he vastasivat tähän kysymykseen myöntävästi, he saivat seuraavassa kysymyksessä esittää perusteita, miten. Suurin osa nuorista oli sitä mieltä, että vapaaehtoistoiminta voi ehkäistä nuorten syrjäytymistä. (Kaavio 9.)

KAAVIO 9. Nuorten mielipide siitä, voiko vapaaehtoistoiminta ehkäistä nuorten syrjäytymistä.

Moni nuori perusteli, miten vapaaehtoistoiminta ehkäisee syrjäytymistä. Nuoret kokivat, että vapaaehtoistoiminnassa saa paljon uusia ystäviä ja se auttaa ennaltaehkäisemään syrjäytymistä. On paljon ihmisiä, joille voi puhua luottamuksellisesti. Useat kokivat, että tulemalla mukaan seurakunnan nuorten toimintaan saa ystäviä ja tuntee kuuluvansa joukkoon. Eräs nuori ajatteli, että kristinuskon kautta voi saada apua. Myös seurakunnan koettiin auttavan.

Vapaaehtoistoiminnassa saa vertaistukea ja samalla kontaktit samanhenkisiin ihmisiin lisääntyvät, mikä ennaltaehkäisee syrjäytymistä. Vapaaehtoistyön kuvattiin antavan nuorille vastuuta ja sitä kautta onnistumisen kokemuksia. Voi tuntea itsensä tärkeäksi, jos vetää esim. jotain ryhmää. Nuoret ehdottivat projekteja ja toimintaa, johon nuoret osallistuvat ja josta pitävät. Nuoret kokivat, että ripareilla tutustutaan muihin nuoriin, jonka jälkeen heille on helpompi suositella erilaista toimintaa. Nuorten ajattelun mukaan tavoitetaan syrjäytymässä olevat henkilöt ja jollain tavalla luodaan yhteys heihin.

Seurakunnan toiminnassa on helppo olla mukana ja se on mukavaa. Siellä on turvallista olla ja sinne otetaan kaikki ”avosylin” vastaan. Toiminnoissa opit ja kasvat sekä samalla tapaavat muita ihmisiä.

”Miten” on ehkä vähän vaikea kysymys, mutta onhan selvää, että jos nuoret ovat tekemässä vapaaehtoistoimintaa, niin varmasti nuorten syrjäytyminen vähenee. Nuoret saavat paremmin yhteyden ikäisiinsä (kuin vanhemmat ihmiset) ja näin on helpompi olla tekemässä vapaaehtoistoimintaa.

Järjestämällä erilaisia aktiviteetteja nuorille, joihin pääsee kaikki mukaan ja joissa vallitsee rento ilmapiiri.

7.2 Nuorten palveluryhmän kehittäminen

Nuorilta kysyttiin, että jos ei halua tehdä mitään vapaaehtoistyötä, niin miksi ei halua. Vain kaksi nuorta ilmoitti, ettei halua tehdä mitään vapaaehtoistyötä.

Nuorilta kysyttiin heidän halukkuuttaan osallistua nuorten palveluryhmän kehittämiseen. Kuusi nuorta oli halukas kehittämään nuorten palveluryhmää ja kuusi nuorta ilmoitti, ettei halua. 17 nuorta ei osannut sanoa.

Avoimella kysymyksellä kysyttiin: ”Jos nuorten palveluryhmä perustettaisiin, keitä työntekijöitä siinä pitäisi olla mukana?” Nuoret nimesivät muutamia työntekijöitä, joita he halusivat tulevan mukaan nuorten palveluryhmän perustamiseen. Nuorista 11 toivoi nuorisotyöntekijän olevan mukana. Diakoniatyöntekijän ja papin mukanaoloa toivoi viisi nuorta. Yhdeksän nuorta halusi, että nuoria on mukana. Yleisesti voidaan sanoa, että nuoret halusivat mukaan useimpia työntekijöitä.

Ainakin siinä pitäisi olla mukana nuorisotyönohjaajia, sillä he ehkä tulevat nuorten kanssa parhaiten toimeen. Myös nuorten kanssa viihtyvä pastori olisi tärkeä. Lisäksi (riippuen palveluryhmän tehtävistä/ kohteista) mukana olisi varmasti hyvä olla diakoniatyöntekijöitä ja lapsityöntekijöitä, eikä muistakaan varmasti haittaa olisi.

Nuoret saisi suunnitella aika paljon omin voimin ja aikuisia käytettäisiin vaan toteutuksen onnistumiseen ja tarvittaessa.

7.3 Yhteenveto nuorten kyselyn tuloksista

Edelleen nuoret tulevat suurimmaksi osaksi seurakunnan toimintoihin oman rippikoulunsa jälkeen. Nuoret harrastavat ja tapaavat kavereitaan paljon opiskelun ohella. Nuoria motivoi vapaaehtoistyöhön sen tuoma ilo ja mukavat, erilaiset kokemukset ja ihmisten

kanssa oleminen. Isosena toimiminen koettiin erityisesti mielekkäänä vapaaehtoistoiminnan muotona.

KUVIO 3. Nuorten vapaa-ajankäyttö ja motivaatiot sekä toiminnot, joihin halutaan antaa aikaa

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuksellisen kehittämishankkeen tarkoituksena oli kehittää nuorten vapaaehtoistoimintaa Launeen ja Salpausselän seurakunnissa. Tätä varten kerättiin tietoa nuorten halukkuudesta osallistua nuorten vapaaehtoistoimintaan. Halusin tarjota nuorille mahdollisuuden osallistua vapaaehtoistyön kehittämiseen, joka on nuorten mieleistä. Taustalla oli ajatus synnyttää nuorissa auttamisen halua ja saada heidät osallistumaan vapaaehtoistoimintaan. Minua kiinnostavat nuorten mielipiteet ja vaikuttamismahdollisuutensa heitä itseään koskevaan toimintaan.

Toimintatutkimuksen luonteen mukaista on, että työyhteisö on mukana alusta alkaen suunnittelemassa tutkimusta. Kehittämishanketta varten perustetun Salava-työryhmän innokkaat työntekijät osallistuivat alusta alkaen niin suunnitteluun, toteutukseen kuin arviointiin. Salavan työntekijöiden rooli oli merkittävä. Kehittämishanke toteutettiin pääsääntöisesti vuoden 2012 aikana. Hanke eteni yhdessä sovitun aikataulun mukaisesti. Nuorisotyöntekijät ja – pappi toimivat lisäksi yhteyshenkilöinä nuorten tiedottamisen suhteen.

Vapaaehtoistyön neuvottelupäivillä Seinäjoella tuli monesti ilmi keskusteluissa, että on tärkeää osallistua suunnitteluun, eikä vaan toteutukseen. Nuorten pitää saada tehdä näköistään vapaaehtoistyötä. Pitää myös suostua siihen, että välttämättä ne tehtävät, joihin aikuiset työntekijät haluavat saada nuoria, eivät tule täyttymään, vaan nuoret haluavat kokeilla jotain uutta. Miten annetaan nuorten toteuttaa auttamishalukkuuttaan ilman työntekijöiden taustavaikuttamista?

Vapaaehtoistyö on tärkeää monesta eri näkökulmasta katsottuna. Monia tehtäviä voidaan toteuttaa vapaaehtoistyön voimin käyttämättä palkattua työvoimaa tai käyttämällä sitä vapaaehtoistyön tukena. Vapaaehtoistoimijat voivat saada merkityksellisyyttä elämäänsä ja kokea voimaatuvansa. Elämän mielekkyys ja sosiaaliset suhteet saattavat parantua. Nuori voi saada uudenlaista vastuuta ja kokemuksia elämässään. Kun nuori saa kokemusta, hän voi ottaa lisää vastuuta suunnittelemalla jatkossa yhä enemmän itse. Nuorten rinnalla ja tukena on aina työntekijä(t). Viime käden vastuun kantaa työntekijä.

Vastuuseen liittyy aina arviointi, jossa eri osapuolet arvioivat toimintaa keskenään. Työntekijöiden rooliin kuuluu olla selvillä asioista ja tapahtumista sekä aistia tunnelmia sensitiivisesti kaikkien osapuolten osalta.

Nuorille suunnattuun kyselyyn osallistui 29 vastaajaa, joten tuloksia voidaan pitää suuntaa antavina. Salavaan osallistuneiden työntekijöiden näkemyksen mukaan vastaajien määrä oli runsas. Kyselyn perusteella voitaneen todeta, että suurin osa nuorista tulee mukaan seurakunnan toimintaan rippikoulun jälkeen. Se on hyvin tyypillinen tapa tulla mukaan toimintaan muidenkin tutkimusten mukaan. Rippikoululla on Suomessa pitkä perinne jo 1700-luvulta alkaen. Toisen maailmansodan jälkeen seurakunnan nuorisotyö kehittyi. Leirimuotoiset rippikoulut saivat uusia vapaaehtoisia eli ”isosiskoja” ja ”isoveljiä”, isosia. Isostoiminta on kehittynyt nuorisotyön tärkeäksi vapaaehtoistoiminnan muodoksi. Porkan (2004) tutkimus Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa toteaa kirkon isostoiminnassa tapahtuneen olennaisia muutoksia. Isostoimintaan osallistuvien määrä oli kaksinkertaistunut. Isoskoulutuksen kautta seurakunnan muut työmuodot saivat apu-työvoimaa perinteisen rippikoulutyön lisäksi. Isostoiminta oli osa nuorisokulttuuria rippikoulun tavoin. (Porkka 2004,38.) Myös nuorille suuntaamani kyselyn perusteella voitaneen todeta, että kyselyyn osallistuneiden nuorten mukaan heitä kiinnostaa eniten isosena toimiminen.

Nuoret olivat valmiita antamaan aikaansa vapaaehtoistyöhön runsaasti. Suurin osa nuorista oli valmis antamaan aikaansa leirin ajan ja moni retken ajan. Mielsivätkö nuoret leireiksi rippikoululeirit vai olivatko huomioineet esim. lasten leirejä tai muita nuorille järjestettyjä leirejä? Jopa 16 nuorta ilmoitti, että voisi antaa aikaansa kerran viikossa, mikä nopeasti ajateltuna on paljon. Salavan työntekijöiden kokouksessa mietittiin, että liittykö vastaus nuorten viikkotoimintaan. Ovatko nuoret itse ajatelleet, miten he olisivat valmiita antamaan aikaansa kerran viikossa? Miten huomioidaan ne muutamat nuoret, jotka ovat valmiita antamaan aikaansa esim. kertaluonteisesti?

Nuoret olivat eniten huolissaan nuorten syrjäytymisestä, kun kysyttiin viiden erilaisen ihmisryhmän tilanteesta. Osa nuorista kertoikin avointen kysymysten vastauksissa, että haluaisi olla kaverina yksinäisille nuorille tai maahanmuuttaja-taustaisille nuorille. Jäin miettimään, että onko nuorten helpointa samaistua oman ikäisiin nuoriin, jotka ovat

ainakin joltain osin samassa elämäntilanteessa, jolloin heidän on helpompi ymmärtää niitä hankaluuksia ja haasteita, joita nuoruuteen ja itsenäistymiseen kuuluu.

Nuoret kertoivat monista harrastuksistaan ja siitä, miten heidän vapaa-aikansa oli jo aika täyttynyttä. Salpausselän nuorten illassa keskustelin muutamien nuorten kanssa nuorten kyselytutkimuksen tuloksien esille tuomisen jälkeen. Useat heistä kertoivat, että heillä on jo monia harrastuksia, he käyvät ”seuriksella” sekä opiskelevat. He kertoivat myös, ettei heille jää aikaa muuhun toimintaan, vaikka se olisikin kiinnostavaa. Juteltiin omien rajojen tiedostamisesta sekä siitä, mihin kaikkeen vapaa-aika todella riittää. Koska nuorilla on paljon harrastuksia, voisiko se olla osittain syynä siihen, etteivät nuoret tulleet palveluryhmän perustamiskokoukseen?

Kun kysyttiin seurakunnan työntekijöiden tunnettavuudesta, kysymystä ei mitenkään avattu tai käsitelty. Miten yksittäinen nuori kokee tuntevansa melko tai erittäin hyvin tietyn työntekijän? Vastauksiin liittyy vahvasti ”mutu-tuntuma”. Salavan työntekijöiden kokouksessa asiasta keskusteltiin. Syntyi ajatus siitä, ettei nuori hahmota seurakunnan organisaatiota. Nuoret eivät vielä tiedä, mikä on kenenkin työntekijän ammatti ja mitä työntekijän työnkuva pitää sisällään. Kysymyksen haluttiin herättävän nuorten käsitystä seurakunnan eri työntekijöiden olemassa olosta.

Muutama nuori mainitsi kyselyssä haluavansa auttaa sellaisia ihmisiä, jotka eivät pärjää yksinään. Vieraillessani nuorten illoissa kertomassa tutkimuksesta, kerroin lyhyesti diakoniatyön peruslähtökohdista ja kohderyhmistä. Jäin miettimään, että jäivätkö kertomani asiat muutamien nuorten mieleen ja toivatko he sen esille kyselyssä.

Kyselystä nousi vahvasti esille se, että nuoret ovat innokkaita vapaaehtoistoimijoita ja kokevat monet tehtävät mielekkäinä ja tärkeinä. He kuvasivat monia tehtäviä, joihin nuoret voisivat tulla. Salavan perustamiskokoukseen tuli vain kaksi nuorta paikalle. Toisin muutama ilmoitti esteestään. Kyselyn mukaan kuusi nuorta oli halukas tulemaan kehittämään nuorten palveluryhmää. Voisi päätellä, että ne 17 nuorta, jotka ilmoittivat, etteivät osaa sanoa, haluavatko tulla kehittämään nuorten palveluryhmää, eivät olleet itse halukkaita osallistumaan. Perustamiskokouksessa päädyttiin kuitenkin alueiden

kahteen vanhusten palvelutalojen vierailuihin. Suunnittelukokoukseen tuli mukaan yksi nuori. Vierailuihin osallistui loppujen lopuksi kuusi nuorta kaiken kaikkiaan.

Toimiessani aiemmin Launeen seurakunnassa diakoniatyön viransijaisena toimin nuorten kanssa. Pohtiessani opinnäytetyön aihetta mietin sitä, että vaikuttaako työskentelyni siellä launeelaisten nuorten vastauksiin. Osa toi esille vastauksista vapaaehtoistyön muotoja, joita ei muissa Lahden seurakunnissa nuorten kohdalla ollut toteutettu. Mielestäni vastausprosenttiin se ei mitenkään vaikuttanut, eikä itse asiassa nuorten aktiivisuuden vanhusten palvelutalojen vierailuihin.

8.1 Peilausta aikaisempiin tutkimuksiin

Yeungin (2002,72) tutkimuksessa tuli esille, että nuoret kokevat läheisiksi vapaaehtoistoiminnan muodoista toiminnan lasten ja nuorten parissa, uskonnollisen toiminnan, ympäristönsuojelun sekä ihmisoikeusasiat. Tekemässäni kyselyssä nuoret kokivat toiminnan perheiden, ja nimenomaan nuorten ja lasten kanssa kiinnostavimmiksi kohteiksi. Nuoret myös nimesivät joitain asioita, mitä he haluaisivat tehdä, kuten kerhon vetäminen lapsille ja/tai nuorille. Yeungin tutkimuksesta ilmenee myös se, etteivät nuoret ole ajatelleet vapaaehtoistoimintaa ja moni lähtisi mukaan, jos pyydettäisiin. Myös kyselystäni paljastui se, etteivät nuoret oikein edes tienneet, mitä vapaaehtoistoiminnan muotoja on olemassa ja mistä niistä voisi saada tietoa. Yeungin tutkimus paljastaa myös sen, että nuoret lähtevät mukaan usein ystävien vaikutuksesta ja innostamana. He haluavat oppia uutta ja toimia yhdessä muiden, tuttujen nuorten kanssa. Myös Huumon (2005) tutkimuksesta kantautui nuorten halu tehdä vapaaehtoistyötä toisten nuorien kanssa. Omasta kyselystäni nousi esille myös halua oppia uutta ja tutustua uusiin ihmisiin.

Huumon (2005) tutkimuksen mukaan nuoret tulisi saada motivoitumaan huomaamaan ympärillään olevat lähimmäiset ja auttaa heitä. Hän korosti sitä, että pitäisi luoda joustava käytäntö nuorten kanssa toimimiselle, jotta sitä voisi soveltaa eri tilanteisiin. Yhteistyötä muiden tahojen kanssa tarvitaan nuorten kanssa työskentelyssä. Tutkimusprosessiin osallistui Lahdessa myös moniammatillinen työryhmä, jolloin kaadettiin työalojen raja-aitoja. Olisiko työryhmää pitänyt laajentaa esimerkiksi jonkun koulun henkilö-

kunnan mukaan ottamiseen, jotta nuoret olisivat voineet saada hyväksi luetun opintomäärän vaikkapa lukio-opinnoissa? Saavutettua yhteistyötä voisi jatkossa hyödyntää joka vuosi lukio-opinnoissa. Yhteistyön arvioinnin jälkeen voitaisiin opintoja soveltaa myös muihin kouluihin.

Hakamäen ja Juuselan (2007) tutkimuksesta ilmeni nuorten huoli vanhusten tilanteesta. Tutkimus paljasti myös projektiluonteisen vapaaehtoistyön tarpeen, koska nuorten on helpompi sitoutua niihin kuin pitempiaikaisiin. Myös Kytän tutkimuksesta kävi ilmi, että erityisesti vanhusten parissa tehtävä työ kiinnosti nuoria ja he olivat valmiita auttamaan. Mielestäni toteuttamamme vierailut kahteen vanhusten palvelutaloon olivat helpoja toteuttaa myös nuorten kannalta, koska pitempää sitoutumista ei nuorten osalta tarvittu. Kytän tutkimuksessa nuoret havaitsivat hätää ympärillään ja vertaisapu koettiin uudeksi alueeksi seurakunnan nuorisotyössä. Tekemäni kyselyn vastauksista paljastui se, että usea nuori oli halukas auttamaan nuoria; ryhtymään esim. kaveriksi maahanmuuttaja-taustaiselle nuorelle.

Nuorten paneeli-tutkimuksen (2011) tulokset yhdentyivät ajatteluni kanssa siinä, että nuorilta itseltään pitää kysyä seurakunnan vapaaehtoisuuteen liittyen, mitä he haluavat tehdä ja miten osallistua suunnitteluun. Nuorten paneeli-kyselyssä haluttiin saada tietoa nuorten ajattelusta ja näkemyksistä. Tässä kyselyssä ilmeni nuorten haastaminen aikuisia pohtimaan uusia toimintatapoja, joilla saadaan aktiivisesti ihmisiä mukaan ja toisaalta joilla muutetaan jo vanhentuneita ja jäykkiä toimintamalleja. Nuoret eivät halua jäädä vuorovaikutuksen ulkopuolelle. He kokivat, että heille tulisi tarjota lisää onnistumisen kokemuksia ennen kaikkea yhdessä muiden kanssa. Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että onnistumiset esim. harrastuksissa lisäävät nuorten hyvinvointia ja uskoa tulevaisuuteen. He haluavat onnistumisen kokemuksia yhdessä muiden kanssa. Voiko seurakuntien vapaaehtoistyö olla tukemassa näitä kokemuksia? Omassa tutkimuksessani nuorilta tuli monia ehdotuksia, minkälaista vapaaehtoistyötä he haluaisivat tehdä ja keiden kanssa. Jäin miettimään, mikseivät asiat lähteneet toteutumaan nuorten esittämällä tavalla? Kerroin esitellessäni nuortenilloissa kyselyn vastauksia, että esimerkiksi toimintaa maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa voidaan alkaa kehittää, jos nuoret todella innostuvat. Kuitenkaan kukaan ei konkreettisesti osoittanut innokkuutta lähteä kehittämään toimintaa. Olisiko meidän työntekijöiden pitänyt luoda valmiiksi jonkinlainen malli,

johon nuoret olisivat vain ikään kuin ”hypänneet mukaan”. Toisaalta työntekijät eivät halunneet tarjota valmista vaan toteutustavan suunnittelua yhdessä työntekijöiden kanssa. Onko nuorten kuitenkin vaikeaa mieltää, mitä konkreettisesti voisi tehdä, jos he eivät tiedä juuri mitään asiasta? Tuntuuko se liian haasteelliselta ja aikaa vievältä, jos joutuisi alusta alkaen pohtimaan ja työstämään jotain sellaista, jota ei vielä ole olemassa? Kuinka paljon uskaltaisi sitoutua ja mitä sitoutuminen ylipäättään tässä kohden merkitsisi?

Gothónin (2009) tutkimus yhteisvastuuhankkeen Anna & Arvo toteutumisesta luo mielenkiintoisia tutkimustuloksia. Hankkeen aikana lähennettiin eri sukupolvia keskenään. Vanhukset kokivat iloa heille suunnattuun toimintaan ja myös nuoret kokivat vapaaehtoisuuden positiivisesti. Seurakuntien eri työmuotojen välinen yhteistyö toistensa kanssa lisääntyi. Työntekijöiden ja vapaaehtoisten toimenkuvat selkiytyivät. Myös tutkimuksessani sukupolvien välinen vuorovaikutus lisääntyi niin työntekijöiden ja nuorten välillä kuin omalta osaltaan vierailuissa palvelutaloissa. Nuoret olivat motivoituneita vierailemaan vanhusten palvelutaloissa ja ajattelen, että tätä kautta voisi sukupolvien välistä kuilua keventää. Kun nuoret saavat positiivisia kokemuksia suhteessa vanhuksiin, voisi tulevaisuudessa harkita myös muunlaisia vapaaehtoistoiminnan muotoja nuorten ja vanhusten välille. Eräässä Kirkon Ulkomaanavun järjestämässä koulutustilaisuudessa tuotiin esille ajatus, että ihmiset tarvitsevat ensin ikään kuin tunteiden herätteen kohti auttamista, jotta syntyy kokemus siitä, että antamani apuni on merkityksellistä.

Nuorten kansalaisaktiivisuuden lisääminen vapaaehtoistoiminnan muodossa – projektin päämääränä oli lisätä nuorten aktiivista kansalaisuutta vapaaehtoistoiminnan muodossa. Projektilla todettiin olevan syrjäytymistä ehkäiseviä vaikutuksia. Kyselyyni vastaavat nuoret olivat vahvasti sitä mieltä, että nuorten vapaaehtoistoiminta ehkäisee nuorten syrjäytymistä. Useat heistä kertoivat esimerkkejä, miten syrjäytymistä voidaan ehkäistä. Seurakunta koettiin luotettavana, jossa saa apua ja jonne voi tulla omana itsenään. Muutamamat kokivat, että kun rippikoulun kautta tutustuu muihin nuoriin, on helpompi tulla mukaan nuorten toimintaan ja sitä kautta saada ystäviä ja yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. Yhdessä tekeminen ehkäisee kyselyn mukaan nuorten syrjäytymistä.

Lahnavikin (2012) opinnäytetyöstä kävi ilmi myös, että nuoria motivoi vapaaehtoistoimintaan ja vapaaehtoistoiminnan koulutukseen suuntautumisessa auttaminen, hyödylli-

syys ja oppiminen. Hänen mukaansa koulutus vaikuttaa nuoriin ja se aktivoi heitä vapaaehtoistoimintaan. Koen kyselyni vastausten tarkastelussa, että nuoret haluavat kokea auttamista, olla hyödyllisiä, oppia uusia asioita ja tavata uusia ihmisiä sekä kokea monia positiivisia ja iloa tuottavia asioita yhdessä muiden kanssa vapaaehtoistoiminnan kautta. Jäin miettimään, olisiko nuorille pitänyt avata ennen kyselyä tarkemmin asioita, mitkä liittyvät vapaaehtoistoimintaan ja tuoda enemmän tietoa aikaisemmista aiheeseen liittyvistä tutkimuksista.? Voisiko nuoria yrittää motivoida uudelleen tehokkaampaan vapaaehtoistoiminnan toteuttamiseen koulutuksen avulla? Pitäisikö kysyä nuorilta uudelleen, haluavatko he enemmän tietoa ja koulutusta? Pitäisikö tarjota heille aktiivisemmän kansalaisen roolia ikään kuin oppimisen välineenä kohti tulevaisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia? Voisiko rippikoululaisille tarjota isosena toimimisen vaihtoehtona vapaaehtoistoimintaa muulla saralla? Olisi hyvä pohtia vapaaehtoistoiminnan aktivoimiseksi nuorten keskuudessa heidän koulutusmahdollisuuksistaan esim. isoskoulutuksen yhteydessä tai rippikoulussa, jossa voisi tunnetason kautta aktivoida mahdollista vapaaehtoistyöntekijän kasvavaa siementä.

8.2 Kehittämishankkeen arviointia

Työelämälähtöinen asenne antoi oman raamituksensa työn kestolle ja pituudelle. Vapaaehtoistyön näkökulma on mielestäni sängen mielenkiintoinen ja ajankohtainen aihe. Vapaaehtoistoiminta yhteiskunnan kontekstissa avautui tämän työn kautta paremmin. Jo opinnäytetyötä tehdessäni kiinnostuin enemmän aiheesta ja seuraan varmasti jatkossakin tarkemmin uutisia ja ajankohtaista keskustelua niin kirkon kuin yhteiskunnan taholta. Omaan työhön opinnäytetyö on tuonut lisäarvoa ja uudenlaista merkityksellisyyttä sekä periksiantamattomuutta vapaaehtoistoiminnan kentällä. Pitkään diakoniatyötä tehneenä koen työn toteuttajan roolin olevan helpompaa kuin tutkijan roolin. Sain kuitenkin arvokasta kokemusta tutkivasta työotteesta. Tämä kaikki haasteellisuus, joka työhön liittyi, antoi eväitä myös jatkossa kehittää diakoniatyötä.

Työntekijöiden rooli seurakunnan työn suunnittelussa on merkittävä. Nuorten ja työntekijöiden yhteinen dialogi on vaikuttava työväline. Tällä kehittämishankkeella oli tarkoi-

tus osoittaa se, että työntekijät kuuntelevat nuorten ideoita huomioiden ne ja yhdessä nuorten kanssa kehittävät vapaaehtoistyötä nuorten toiveiden mukaisesti.

Toimintatutkimus oli mielestäni hyvä lähestymistapa nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi. Mielestäni toimintatutkimus eroaa käytännön kehittämisestä jo siinä, että nuorille laadittiin kysely, joka analysoitiin tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi tutkimus eteni ennalta suunnitellun aikataulun mukaisesti. Tarkempi muotoutuminen tapahtui tutkimuksen aikana. Toimintatutkimuksen aikana täytyi lisäksi pohtia sen eettisyyttä ja luotettavuutta. Toteutuisivatko nämä kehittämisen varassa, ilman tutkimuksellista työotetta?

Kyselyn laatiminen oli haasteellista, mutta vastausten analysointi avointen kysymysten osalta vielä haasteellisempaa. Käytin todella runsaasti aikaa vastausten purkamiseen, jotta saisin esille sen kuvan, minkä nuoret vastauksissaan olivat halunneet antaa. Jälkikäteen pohdin myös sitä, että kysely sisälsi todennäköisesti liikaa avoimia kysymyksiä, joista vastausten totuudellinen esiin saaminen vaati runsaasti aikaani. Nyt tekisin kyselyn toisella tavalla. Kysely olisi ollut hyvä etukäteen testata muutamilla nuorilla, jotta olisi käynyt ilmi, avautuvatko kysymykset nuorille lähestulkoonkaan samalla tavalla ja millaisia vastauksia olisi odotettavissa. Jos olisin testannut kyselyä etukäteen, olisin voinut välttyä monen avoimen kysymyksen vastauksien haasteellisiksi kokemissani tulkinnoissa. Olisin todennäköisesti päätenyt useampaan vaihtoehtokysymykseen.

Salavan työryhmässä halusimme saada tietoa nuorten vapaaehtoistoiminnasta, jotta käytäntöä voitaisiin kehittää. Työyhteisö sekä nuoret osallistuivat Salavan prosessiin, mikä lisäsi osallisuutta monelta eri kantilta. Tutkimuksella pyrittiin ratkaisemaan niin työntekijöiden yhteistyön parantamista kuin ottamaan nuoret mukaan suunnittelemaan ja toimimaan. Tarkoitus oli parantaa myös sosiaalisia käytäntöjä tekemällä, suunnittelemalla ja arvioimalla yhdessä. Olimme havainneet, että nuorten ääni tulisi saattaa näkyväksi, joten halusimme kehittää nuorten vapaaehtoistoimintaa. Vaikutin itse kehittämishankkeeseen ja olin erittäin aktiivinen koko ajan. Vaikutin nuorten palveluryhmän käynnistymiseen innostamalla muita työntekijöitä sekä nuoria.

Työntekijät kokivat, että prosessi eteni johdonmukaisesti, tavoitteet ja raamit olivat selkeät. Nuorille suunnattua informaatiota tulisi kehittää. Koettiin, että täsmätehtävät ja –rekrytoinnit esimerkiksi nuortenilloissa toimivat parhaiten. Nuorten illoissa nuorten vapaaehtoistoimintaa voisi edelleen kehittää, mutta sen pitäisi olla nuorten omasta mielestä merkittävää. Salavan julkisuuskuvaa tulisi vielä kehittää, jotta siitä saataisiin vetovoimaisempi. Prosessin koettiin sekä lisäävän työntekijöiden välistä yhteistyötä, että pitävän sen ennallaan, koska yhteistyötä on olemassa jo muutenkin. Yhteistyö koettiin piristävänä yli seurakuntarajojen ja työalojen. Joidenkin työntekijöiden mielestä työntekijöiden ja nuorten välinen yhteistyö ei lisääntynyt ja osan mielestä lisääntyi niiden osalta, jotka osallistuivat prosessiin. Kun kysyttiin, olisiko nuoret pitäneet heti alussa ottaa suunnittelemaan heille suunnattua kyselyä, työntekijät pohtivat, että yhteisöllisyyden kannalta sillä olisi saattanut olla lisäarvoa. Toisaalta työntekijöitä pohtivat myös sitä, että olisivatko nuoret olleet halukkaita käyttämään vapaa-aikaansa kyselyn suunnitteluun. Työntekijät kokivat vapaaehtoisuuden olevan niin polttava aihe tämän päivän kirkossa, että siihen liittyvä kaikki työskentely on kullan arvoista. Koettiin, että Salavan eteen tehtiin paljon töitä, jotta seurakuntien yhteinen nuorten palveluryhmä pääsisi hyvin käynnistymään.

Työntekijät muodostivat moniammatillisen työryhmän ja toivat näkemyksiään työskentelyn eri vaiheissa esille. Työntekijät ottivat tosissaan nuorten kyselyn vastaukset, ja kun nuoret toivoivat palveluryhmään mukaan eri työntekijöitä, olivat työntekijät valmiita satsaamaan toiveeseen. Sekä työntekijät että parissa kokouksessa olleet nuoret pohtivat muun muassa sitä, että nuorten on todennäköisesti helpompaa tulla mukaan johonkin ennalta sovittuun tilaisuuteen kuin olla valmis alusta asti hahmottamaan, suunnittelemaan sekä toteuttamaan jotain uutta toimintaa. Yhteinen kokemus siitä oli, ettei nuorten palveluryhmä toteutunut odotetulla tavalla panostukseen nähden. Aika ei ollut ”täysin kypsä” ryhmän käynnistymiselle niin kuin esimerkiksi kyselyyn vastanneet nuoret antoivat ymmärtää. Toiminnalle koettiin olevan tarvetta. Palvelutalojen vierailut koettiin kaikkien osapuolten kesken onnistuneiksi. Toiminta hakee muotoaan ja siinä edetään pienin askelin.

Työntekijöiden kesken arvioitiin lisäksi erilaisia toimintamahdollisuuksia jatkossa. Pitäisikö rekrytoinnin tapahtua vain oman seurakunnan ja tuttujen työntekijöiden kautta?

Pitäisikö palveluryhmää laajentaa toimimaan kaikissa neljässä eri seurakunnassa niin, että jokaisen seurakunnan vastuutyöntekijä huolehtisi tiedon kulusta oman seurakuntansa nuorten keskuudessa? Tällöin voitaisiin markkinoida samalla jo jotain tiettyä tehtävää nuorille. Pitäisikö nuorten ensin saada kokeilla toimia jossain palvelutehtävässä ja vasta sitten kehittää suunnittelua ja toimintaa?

Toimintatutkimuksen etenemistä arvioitiin koko kehittämisprosessin ajan. Pääpaino arvioinnissa tapahtui nuorten kyselyn vastausten johtopäätösten jälkeen. Tutkimus tuotti uutta tietoa nuorten vapaaehtoistoiminnasta sekä työntekijöiden suhtautumisesta siihen. Tutkimuksen kautta saatiin arvokasta tietoa käytännön toimintojen kehittämisestä. Tutkimus vaikutti käytäntöihin. Tutkimuksen kautta päädyttiin perustamaan kahden seurakunnan nuorten yhteinen palveluryhmä. Käytäntöjä kehitettiin niin nuorten kuin työntekijöiden näkökulmasta. Käytäntöjen kehittäminen jatkuu edelleen. Uusia menetelmiä tarvitaan myös jatkossa. Toteutunut muutos aktivoi kehittämishankkeessa mukana olevia ja pitkällä aikavälillä muutos heijastelee todennäköisesti myös muihin työntekijöihin ja sitä kautta laajemmin vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen.

Minua ilahdutti monien työntekijöiden positiivinen suhtautuminen ajankohtaiseen teemaan ja Salava-työryhmän toimiminen. Mielestäni Salavan työntekijöiden osallistuminen ja reflektointi sujui hyvin yhteishengessä. Kehittämishanke tarjosi työntekijöille ja nuorille arvokkaita yhdessä tekemisen ja olemisen kokemuksia. Kehittämishanke pilotina auttoi myös uudella tavalla nuoriso- ja diakoniatyöntekijöitä suunnittelemaan ja toteuttamaan yhteistä työnäkyä nuorten parissa. Yhteistyö eri työmuotojen välillä tiivistyi.

Vaikka kahden seurakunnan yhteisen nuorten palveluryhmän perustamiskokoukseen ei tullut kuin kaksi nuorta, päätimme toteuttaa ikään kuin kokeiluna vanhustentalojen vierailut. Nylundin ja Yeungin (2005, 173) mukaan uusien nuorien saamiseksi mukaan vapaaehtoistoimintaan tarvitaan informaatiota toiminnasta. Suunnittelussa kannattaa ottaa huomioon toiminnan monimuotoisuus. Nuoria saattaa erityisesti kiinnostaa projektiluonteinen vapaaehtoisuus. Vapaaehtoistoiminta merkitsee nuorille erityisesti yhdessä tekemistä, me-henkeä, sosiaalisuutta ja talkoo-henkeä. (Nylund- Yeung 2005, 173–174.)

Tässä tutkimuksessa käytännön toteuttaminen yhdessä nuorten kanssa jäi siis hyvin suppeaksi. Salavan työntekijöiden kanssa odotimme nuorilta enemmän kuin mitä todellisuudessa tapahtui. Olisiko työntekijöiden pitänyt yhdessä nuorten kanssa kehittää toimintaa ilman alustavien suunnitelmien mukaisen palveluryhmän perustamista? Opin näytetyö kuvaa tietenkin vain tiettyä ajanjaksoa. Olisiko tulos ollut sama, jos palveluryhmää olisi perustamisen jälkeen seurattu kauemmin? Nuoret ilmaisivat monia asioita, mitä haluaisivat vapaaehtoistoiminnan saralla tehdä. Miten halukkuus saadaan toteutettua vai onko tyydyttävä siihen, että todellisuudessa nuoret eivät halua toimia? Vai eikö aika ollut ”kypsä”? Toisaalta nuoret, jotka itsekin ovat vasta kasvamassa aikuisiksi, haluavat varmasti kokeilla monia eri asioita elämässään. Vapaaehtoisena toimiminen ei ehkä juuri sillä hetkellä ole sellaista toimintaa, mikä käytännössä kiinnostaisi tai johon todellisuudessa olisi edes aikaa.

Miten voidaan hyödyntää jo muutamissa tutkimuksissa esiin tulleet nuorten halukkuuden auttaa muita? Onko seurakunnassa olemassa sellaisia vapaaehtoistyön kanavia, joihin nuoret haluavat tulla mukaan? Ajatuksiini jää kytämään edelleen nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittäminen sen eri muodoissa. Mielestäni seurakunnissa tehtävää työtä on kehitettävä niin, että nuoret pääsevät halutessaan mukaan suunnittelemaan ja kehittämään toimintaa. Jäin pohtimaan myös sitä, onko nuorilla oltava palveluryhmä vai olisiko hedelmällisempää jatkossa ideoida vapaaehtoistoimintaa projektimaisella tavalla tiettyjen nuorten keskuudessa?

Nylundin ja Yeungin mukaan tulevaisuudessa vapaaehtoistutkimuksen menetelmien kehittämiseen on osallistuva ja/tai osallistava tutkimusprosessi, jossa nuoret vapaaehtoiset olisivat mukana laatimassa haastattelu- ja lomakekysymyksiä tai haastattelemassa vertaisiaan. Tutkimustyökaluihin tulisi mukaan tutkittavien oma ääni. Kokemuksellisuus olisi hyvä saada läpinäkyvämmiin esille. (Nylund & Yeung 2005, 22–23.) Olisiko nuoret pitänyt ottaa mukaan suunnittelemaan toimintatutkimusta?

Aikaa tulee käyttää rekrytointiin, olemalla nuorten kanssa ja jos he osoittavat halukkuutensa vapaaehtoistoimintaan, tulee miettiä mahdollisen koulutuksen järjestäminen ja heistä huolenpitoa. Virkistymisen elementti on myös tärkeää huomioida vapaaehtois-

työssä. Työntekijöiden näkökulmasta olisi hyvä miettiä enemmän ohjauksellista työotetta nuorten kanssa, kuin pelkkää mekaanista kouluttamista. Nuori kaipaa myös oman kasvunsa keskellä huomioimista, tukemista, näkyväksi tulemistä ja hyväksyntää. Nuoren ohjaus koulutuksen rinnalla on erittäin tärkeää. Koulutus antaa kuitenkin tiettyä perusvalmiutta toimia esimerkiksi vapaaehtoisena, joten tätäkään näkökulmaa ei mielestäni tule unohtaa.

Olisiko syytä lähestyä tässä asiassa muita tahoja enemmän? Kirkon erityisnuorisotyön kanssa tulisi tehdä myös yhteistyötä suhteessa nuorten vapaaehtoistyöhön. Kirkon erityisnuorisotyöllä tarkoitetaan etsivää, lähimmäiseskeistä nuoriso- ja varhaisnuorisotyötä, joka kohdistuu lapsiin ja nuoriin, jotka saattavat olla vaarassa syrjäytyä tai jotka ovat jo syrjäytyneet. Etsivästä nuorisotyöstä tuli lakisääteistä vuoden 2011 alussa. Tämän opinnäytetyön kyselyn mukaan nuoret olivat sitä mieltä, että nuorten vapaaehtoistyöllä saatetaan vähentää nuorten syrjäytymistä. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskuhallinto 2012.) Kaupungin nuorisotyössä kohdataan monenlaisia nuoria. Pitäisikö jatkossa kehittää yhteistyötä heidän tai muiden nuorten kanssa toimivien osalta? Lahdessa toimii nuorten palvelukeskus, joka kohtaa ja auttaa apua tarvitsevia nuoria. Jos haluamme kohdata ja auttaa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, voisi tämänkaltaisten toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö tuottaa uudenlaisia mahdollisuuksia niin nuorille, työntekijöille kuin koko vapaaehtoistoiminnalle.

Tämän ajan konteksti tietokonemaailmoineen ja mediakeskittyneenä ohjaa nuoria tekemään valintoja. Voiko olla niin, että internetissä pelaaminen kaverin kanssa on mielenkiintoisempaa kuin vapaaehtoistoiminnassa aktiivisesti toimiminen? Pitäisikö nuorille kehittää erilaisia mahdollisuuksia tehdä vapaaehtoistyötä internetin kautta?

Yeungin (2010, 71) mukaan vapaaehtoistoiminnan ulkopuolelle jäämistä perusteellaan useasti ajan puutteella. Osa lähtisi mukaan, jos pyydettäisiin. Kuten aiemmin kuvasin, joidenkin nuorten kanssa käymieni keskustelun pohjalta nousi esille se, että heidän vapaa-aikansa on jo kovin täytännä. Huomasin itsessäni monenlaisia rooleja opinnäytetyön edetessä. Tiedostin olevani äiti, diakoniatyöntekijä, ohjaaja, kyselijä, työtoveri, kouluttaja, tutkija, jne. Äidin rooli astui kuvaan mm. huolehtimalla. Tiedostin nuortenilloissa korostavani nuorille myös oman vapaa-ajan käytön rajaamisen tärkeyttä. Toi-

saalta seurakunnissa olisi hyvä miettiä vapaa-ajan viettoa ”vain” olemisen näkökulmasta. Onko lupa ”vain olla seurakunnassa”, ikään kuin ”saajan roolissa”? Tarvitseeko aina tehdä jotain? Onko ihminen riittävä omana itsenään vai toteuttajana? Raamatun mukaan rakkaus lähimmäiseen synnyttää meissä myös tekoja. Positiiviset kokemukset auttavat ottamaan vastuuta. Miten nämä asiat ikään kuin soveltuvat keskinäiseen dialogiin?

Kirkkohallituksen ja Kirkkopalvelut ry:n yhteishankkeena toteutettiin vuosina 2006–2009 Nuori aikuinen kirkon jäsenenä -hanke. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa nuorten aikuisten kristillistä identiteettiä ja kasvua aikuisen uskonnollisuuteen. Siinä tavoiteltiin nuoren aikuisen ja kirkon kokevan keskinäisen vuorovaikutussuhteen merkitykselliseksi. Seurakunnat ja nuorten aikuisten parissa työskentelevät saivat hankkeen kautta toimintaansa uusia välineitä erityisesti nuorten aikuisten jäsenyyden tukemiseksi. Projekti vahvisti vuonna 2009 alkanutta Hengellinen elämä verkossa -hanketta. Nuorille aikuisille suunnattu työ lisääntyi seurakunnissa. Vapaaehtoistoimintaa kehitettiin useilla paikkakunnilla. Kymmenen vuotta sitten Tampereella rippikoulun käyneitä nuoria koskeva seurantatutkimus osoittaa rippikoululla olevan keskeinen merkitys aikuisuuden kirkkosuhteelle. Jopa 25-vuotiaana nuoret aikuiset arvioivat rippikoulun kaikkein merkittävimmäksi yksittäiseksi omaan uskonnolliseen ajatteluun vaikuttaneeksi tekijäksi. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2012.)

Nuorten aikuisten (18–29-vuotiaiden) tavoittaminen on siis haasteellista. Miten heidät tavoitettaisiin ja saatettaisiin paremmin kantamaan yhteistä vastuuta luomakunnastamme sekä lähimmäisistämme? Pitäisikö koko seurakunnan panostaa heihin ja yhä enemmän tehdä työtä heidän saamiseksi kirkon jäsenyyteen ja sitä kautta mm. vapaaehtoistyöhön? Jatkotutkimuksen aiheena voisi olla, miten saada nuoret aikuiset kantamaan vastuuta aktiivisemmin toimimalla vapaaehtoistyössä?

Mäkelän ja Peltosen (2012, 72) mukaan tiedon lisääntyminen vapaaehtoistoiminnan monimuotoisuudesta on arvokasta itsessään ilman vaatimusta osallistua vapaaehtoistoimintaan. Nuoruudessa sisäistetyn aktiivisen kansalaisuuden merkitys kulkee heidän mukanaan läpi elämän. He oppivat toimimaan, sekä vaikuttamaan vapaaehtoistyössä. Toinen jatkotutkimuksen aihe voisi olla: Miten nuoruudessa sisäistetyn aktiivisen kansalaisen rooli vaikuttaa heidän elämässään?

LÄHTEET

- Barry, Monica 2005. Youth policy and social inclusion. Critical debates with young people. Oxfordshire: Routledge.
- Björklund, Liisa ja Sarlio-Siintola, Sari 2010. Inhimilliset toimintavalmiudet suomalaisessa hyvinvointipolitiikassa. Teoksessa Hiilamo, Heikki ja Saari, Juho(toim.). Hyvinvoinnin uusi politiikka. Johdatus sosiaalsiin mahdollisuuksiin. Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Diakonia- ammattikorkeakoulujen julkaisuja. A Tutkimuksia 27, 39.
- Clarkeburn, Henriikka & Mustajoki, Arto 2007. Tutkijan arkipäivän etiikka. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1996. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Rovaniemi: Lapin yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. p. Tampere: Vastapaino.
- Euroopan komissio i.a. Euroopan vapaaehtoistoiminnan vuosi 2011. Viitattu 4.12.2011. http://ec.europa.eu/news/employment/110106_fi.htm
- Gothóni, Raili 2009. Anna & Arvo. Tutkimus yhteisvastuuhankkeen toteutumisesta. Helsinki.
- Granfelt, Riitta 1998. Syrjäytymistä vastaan. Kertomuksia naisten kodittomuudesta. Helsinki: SKS. Teoksessa Terhi Laine, Susanna Hyväri, Päivi Vuokila-Oikkonen (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi, 11 - 13.
- Gretschel, Anu; Nivala, Elina & Kiilakoski Tomi 2012. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa Gretschel Anu & Kiilakoski Tomi (toim.) Demokratiaoppitunti Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura julkaisuja 118. Helsinki:Hakapaino.
- Grönfors M 1985. Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät. 2 p. Porvoo: WSOY. Teoksessa Metsämuuronen, Jari 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. Helsinki : International Methelp Oy, 31.
- Hakamäki, Margit ja Juusela, Liisa 2007. Nuorten kokemuksia diakonisesta action team- kurssista. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Järvenpään toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

- Harju, Aaro 2003. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Vantaa: Kansanvalistusseura.
- Harju, Aaro 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 78.
- Harju, Aaro 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Vantaa: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.
- Heikkinen, Hannu L.T., Rovio, Esa ja Syrjälä, Leena (toim.) 2006. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Heikkinen, Hannu L.T., Rovio, Esa ja Syrjälä, Leena (toim.) 2010. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 3. korj. p. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Huovinen, Terhi & Rovio, Esa 2010. Toimintatutkijana kentällä. Teoksessa Heikkinen, Hannu L.T.; Esa Rovio ja Leena Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 3. korj. p. Helsinki: Kansanvalistusseura, 101–102, 107.
- Huokuna, Pekka 2011. Kirkkoneuvos, Kirkkohallitus. Helsinki. Luento Miltä kirkko näyttää tulevaisuudessa. Vapaaehtoistyön neuvottelupäivillä 18.11.2011.
- Huumo, Jaana 2005. Diakoniakasvatuksella nuoria mukaan seurakunnan vapaaehtoistyöhön. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Lahden yksikkö. Diakoninen sosi-aali-, terveys-, ja kasvatustieteiden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Hämäläinen, Juha 2000. Sosiaalipedagoginen strategia koulutuksesta ja työstä syrjäytyneiden ja syrjäytymisuhan alla elävien nuorten auttamiseksi. Snellmaninstituutin arkistojulkaisu 1/2000. 2. uudistettu painos. Kuopio: Snellmaninstituutti
- Innanen Tapani & Niemelä Kati (toim.) 2009, Rippikoulun todellisuus. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 107. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus, 5-6, 315–316.
- Kallinen, Eija & Huttunen, Timo 2005. Ennen meitä – 100 vuotta kristillistä nuorisotyötä. Teoksessa Paananen, Terhi ja Tuominen, Hans. Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 295, 301–303.

- Kalliomaa; Anniina; Puura, Sanna & Tasanko, Pia 2004. Nuoruus Suomessa. Helsinki: Opetusministeriö. Viitattu 13.9.2012.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_241_nuoruus_suomessa.pdf?lang=fi
- Karvonen, Tarja & Liljendahl, Tarja 2005. Nuoren kirkko 2015. Teoksessa Paananen, Terhi & Tuominen, Hans (toim.). Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 312, 332.
- Kirkko 2020, 2010. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuusselonteko. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Kirkkojärjestys 8.11.1991/1055 v. 1993. Viitattu 23.3.2012
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055>
- Kirkkolaki 26.11.1993/1054. Viitattu 23.3.2012
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>
- Kirkon vapaaehtoistoiminnan kehittämishanke i.a. Viitattu 5.12.2011
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/375816AE18B70F7CC225771A002252CA/>
- Kyttä, Elise 2008. On kiva, kun nuorilta kysytään. Nuorten toiveita seurakunnan auttamistoiminnasta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Järvenpään toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma (ylempi AMK).
- Lahden hyvinvointikertomus 2008. Viitattu 18.10.2012.
[http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/E3B9EECD1FF84FC22576EF002FC1CD/\\$file/Hyvinvointikertomus%20290109.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/E3B9EECD1FF84FC22576EF002FC1CD/$file/Hyvinvointikertomus%20290109.pdf)
- Lahden kaupunki, i.a. Viitattu 16.2.2013.
<http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/507863CE639BB6BEC2256FE70020C352?opendocument>
- Lahden seurakuntayhtymä i.a. Lahden seurakuntayhtymän strategia vuosille 2011-2020. http://www.lahdenseurakuntayhtyma.fi/hallinto/arvot_ja_vastuut
- Lahden seurakuntayhtymä i.a. Launeen seurakunta/ Diakoniatyö. TAE 2013 ja TTS 2014 – 2015. Tuloste tekijän hallussa.
- Lahden seurakuntayhtymä i.a. Salpausselän seurakunnan nuorisotyö. TAE 2013 ja TTS 2014- 2015. Tuloste tekijän hallussa.

- Lahden seurakuntayhtymä i.a. Salpausselän seurakunta/ Diakoniatyö. TAE 2013 ja TTS 2014- 2015. Tuloste tekijän hallussa.
- Lahnavik, Jani 2012. Motivoiko vapaaehtoistoiminta? Porilaisten nuorten käsitykset ja kokemukset vapaaehtoistoiminnasta ja vapaaehtoistoiminnan koulutuksesta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Järvenpään toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma (ylempi AMK).
- Laine, Terhi; Hyväri, Susanna & Vuokila-Oikonen, Päivi (toim.) 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.
- Laki kansalaisuudesta 2003/359, 16.5.2003. Viitattu 25.2.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030359>
- Laki nuorisolain muuttamisesta. Muutetaan nuorisolain (72/2006) 7 §:n 2 ja 3 momentti ja 13 § sekä lisätään 2 §:ään uusi 5 a kohta ja lakiin uusi 7 a—7 d §.
Viitattu 7.10.2011. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100693>
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Viitattu 13.9.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Latvala, Eila & Vanhanen-Nuutinen Liisa. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: sisällönanalyysi. Teoksessa Janhonen, Sirpa & Nikkonen, Merja (toim.): Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. 2. uudistettu p. Helsinki: WSOY, 21,23.
- Launeen seurakunta. Toimintakertomus 2011 Nuorisotyö/ Laune. Tuloste tekijän hallussa.
- Luoma, Tapio 2011. Kirkkoherra, Seinäjoen seurakunta. Luento Seurakuntalaisen ja vapaaehtoisuuden teologiaa. Vapaaehtoistyön neuvottelupäivillä 18.11.2011.
- Lund, Pekka 2007. Muuttuvan kirkon mukainen palvelija. Nuorten keskus 1905–2005. Saarijärvi: LK-kirjat.
- Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö 2007. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015 laatineen työryhmän mietintö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto. Sarja C 2007:10. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Metsämuuronen, Jari 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: International Methelp Ky.
- Metsämuuronen, Jari 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4.

3. uudistettu p. Helsinki: International Methelp
- Monikasvoinen kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2004 – 2007. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103. Tampere : Kirkon tutkimuskeskus.
- Mäkelä, Sanni & Peltonen, Elina 2012. Nuorten vapaaehtoistoiminnan käsikirja. Helsinki: Diakonia ammattikorkeakoulu.
- Nieminen, Juha 1995. Nuorisossa tulevaisuus. Suomalaisen nuorisotyön historia. Helsinki: Lasten keskus Oy.
- Nivala, Mauno 2005. Nuorisodiakonia ja kirkon erityisnuorisotyö. Teoksessa Paananen, Terhi & Tuominen, Hans. Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 139.
- Nuorisolaki 27.1.2006/72. Viitattu 13.9.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>
- Nuorten keskus. Nuori kuuluu – Nuoret kuuluvat 2009. Nuorten Keskuksen toimintastrategia 2015. Viitattu 13.9.2012.
<http://www.nuortenkeskus.fi/binary/file/-/id/7/fid/542/>
- Nuorten paneeli 2011: Nuoret ovat nykypäivä ja tulevaisuus. Viitattu 7.10.2011.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisopolitiikka/Kehittxmisohjelma_2012-2015/Liitteet/
- Nurmiranta, Hanna; Leppämäki, Päivi & Horppu, Sari 2009. Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki: Kirjapaja.
- Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino 13- 15,17 - 20, 22–23,168, 173–174.
- Obafemi, Maria 2002. Diakoniakasvatus: diakoniseen palveluun saattamista. Teoksessa Lahtinen, Mikko; Toikkanen, Tuulikki (toim.). Anno Domini, Diakoniatieteen vuosikirja 2002. Lahti: Lahden Diakoniasäätiö, 248- 250, 253–254
- Oravasaari, Tomi & Viljanen, Anne. Kyvyt käyttöön i.a. Seurakuntien vapaaehtoistoiminta ja sen kehittäminen. Viitattu 25.9.2012.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/375816AE18B70F7CC225771A002252CA/\\$FILE/Kyvyt%20k%E4ytt%F6%F6n_lowres.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/375816AE18B70F7CC225771A002252CA/$FILE/Kyvyt%20k%E4ytt%F6%F6n_lowres.pdf)

- Pesonen, Marja 2012. Työalasihteeri, Kirkkohallitus. Helsinki. Sähköpostiviesti 12.3.2012. Vastaanottaja Sinikka Virolainen. Tuloste vastaanottajan hallussa.
- Porkka, Jouko 2004. On kunnia olla isonen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isotoiminta 2000-luvun alussa. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Salpausselän seurakunnan nuorisotyön toimintakertomus vuodelta 2011. Tuloste tekijän hallussa.
- Semi, Eija 2011. Sosiaalipedagogiikka. Luento sosiaalipedagogiikka – oppitunnilla 12.10.2011. Diakonia-ammattikorkeakoulu: Oppimateriaalipankki.
- Semi, Eija 2011. Syrjäytyminen hyvinvointiyhteiskunnan muutoksessa. Luento Syrjäytyminen ja marginalisaatiotutkimuksen teoreettiset lähestymistavat - oppitunnilla 22.9.2011. Diakonia-ammattikorkeakoulu: Oppimateriaalipankki.
- Sosiaali ja terveysministeriö 2011. Aina on oikea ikä! Aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden eurooppalainen teemavuosi 2012. Suomen kansallinen toimintasuunnitelma. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2011:20. Viitattu 25.9.2012.
http://www.ikapolvet.fi/images/stories/Kansallinen_teemavuoden_toimintasuunnitelma.pdf
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Vapaaehtoistoiminnan kehittämishanke 2009–2012. Loppuraportti.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/29E48F650B497FBCC2257AD9005BE50C/\\$FILE/Loppuraportti%20Vapaaehtoistoiminta.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/29E48F650B497FBCC2257AD9005BE50C/$FILE/Loppuraportti%20Vapaaehtoistoiminta.pdf)
- Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2012. Haastettu kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008- 2011. Kirkon Tutkimuskeskuksen julkaisuja 115. Viitattu 7.2.2013.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/\\$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf)
- Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto i.a. Sakasti-kirkon palvelijoille. Viitattu 31.10.2012.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?Open&cid=Content2C760E>

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio ja visio sekä strategia 2010. Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa. Kirkkohallitus: Kasvatus ja nuorisotyö. Viitattu 13.9.2012

http://www.evl-slk.fi/files/39/lapsi_ja_nuorisotyon_strategia04.pdf

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio ja visio sekä strategia 2010. Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa. Kirkkohallitus: Kasvatus ja nuorisotyö. 2004. Teoksessa Gothóni, Raili 2009. Anna & Arvo. Tutkimus yhteisvastuuhankkeen toteutumisesta. Helsinki: Kirkkopalvelut, 51.

Suomen perustuslaki 1999/731, 11.6.1999. Viitattu 25.2.2013.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Syrjälä, Leena 1994. Yhteistyö toimintatutkimuksessa. Teoksessa S Syrjälä L, Ahonen S, Syrjäläinen E & Saari S. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä Oy, 33.

Tammi, Ari 2009. Johdanto vaikuttamistaitoihin. Helsinki. Viitattu 13.9.2012.

<http://www.vaikuttamistaidot.fi/opas/johdanto-vaikuttamistaitoihin>

Toimintakertomus 2011 Nuorisotyö / Laune 23600. Tuloste tekijän hallussa.

Toimitus E 2011. Seurakuntalainen. Kristillinen uutismedia. Viitattu 11.11.2011.

http://www.seurakuntalainen.fi/uutiset/kotimaa/1933/tutkimus_vapaaehtoiset_kokevat_tuovansa_seurakunnan_tyohon_asiantuntemusta

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta Helsinki 2009. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi. Viitattu 10.12.2011.

http://www.tenk.fi/eettinen_ennakoarviointi/eettisetperiaatteet.pdf

Työterveyslaitos i.a. Aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden eurooppalainen teemavuosi 2012. Viitattu 27.3.2012.

http://www.ttl.fi/partner/aktiivinen_ikaantyminen/tietoa_teamavuodesta/sivut/default.aspx

Valli, Raine 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine.

Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Metodien valinta ja aineistokeruu: virikkeitä

aloittelevalle tutkijalle. Chydenius-instituutin julkaisuja 2/2001. Jyväskylä: PS-kustannus, 101–102.

Veikkola, Juhani 2002. Diakonian perustehtävä, visiot ja tavoitteet. Teoksessa Helosvuori, Riitta; Koskenvesa, Esko; Niemelä, Pauli & Veikkola, Juhani. Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 115-118.

Viljanen, Anne 2009. Projektisihteeri, Kirkkohallitus. Helsinki. Sähköpostiviesti 16.3.2012. Vastaanottaja Sinikka Virolainen. Tuloste vastaanottajan halussa.

Vilka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Yeung, Anne Birgitta 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa - ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Sosiaali ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry.

LIITE 1: Tiedonanto nuorten vanhemmille

Opiskelen sosiaali-alan ylempää amk-tutkintoa Järvenpään DIAK:ssa, jonka sisältönä on diakonia, kristillinen kasvatusta ja nuorisotyö. Olen valmistunut diakonissa-sairaanhoitajaksi (AMK) v. 1997. Olen työskennellyt useita vuosia diakoniatyöntekijänä ja tällä hetkellä työskentelen Salpausselän seurakunnan diakoniatyössä johtavana diakoniatyöntekijänä.

Teen opinnäytetyötä nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi Lahden seurakuntayhtymässä. Tarkoitukseni on haastatella Launeen ja Salpausselän seurakunnan nuorten toimintaan osallistuvia nuoria. Heidän haastattelulla on iso merkitys liittyen opinnäytetyön tuloksiin. Käyn nuorten illoissa kertomassa tutkimuksesta. He voivat tämän kevään aikana osallistua tutkimukseen vastaamalla internetissä webpropolin kautta kyselylomakkeeseen, jossa osa kysymyksistä on avoimia eli he voivat itse kirjoittaa pidemmältä halutessaan asiasta. Osa kysymyksistä on monivalintakysymyksiä, jolloin he valitsevat yhden tai useamman vaihtoehdon. He saavat sähköpostia, josta avautuu linkki webropol-ohjelmaan. Haastattelun aiheena on seurakunnan vapaaehtoistyön merkittävyys nuorten elämässä, missä vapaaehtoistyössä he ovat mukana, minkälaista vapaaehtoistyötä he haluaisivat tehdä ja haluaisivatko tulla kehittämään seurakuntayhtymän nuorten vapaaehtoistoimintaa. Taustatietoina kerään nuorilta vastauksia kysymyksiin, ikä, sukupuoli, kauanko ovat olleet srk:n nuorten toiminnassa mukana, missä srk:ssa ovat olleet mukana, mahdollisesti muut harrastukset.

Tästä haastattelusta saadun materiaalin analysoin ja teen johtopäätökset. Sen jälkeen pohdimme Launeen ja Salpausselän nuorisotyöntekijöiden ja muutaman muun työntekijän kanssa johtopäätöksiä. Mietimme, miten voimme vastata nuorten vapaaehtoisuuteen liittyviin kehittämishaasteisiin ja -tarpeisiin. Kokoonnumme sitten vielä työntekijöiden ja niiden nuorten kanssa, jotka ovat ilmoittaneet olevansa käytettävissä nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämisessä Lahden seurakuntayhtymässä. Nuoret voivat ilmoittaa yhteystietonsa joko sähköpostilla tai facebookiin sekä tietenkin kirjeitse. Tietoja ei yhdistetä haastatteluun. Nuorten henkilöllisyys ei tule opinnäytetyössä esiin!

Toivon, että nuorene voi osallistua haastatteluun, sillä se on erittäin merkittävää tutkimuksen kannalta. Jos hän ei halua tai ei voi osallistua; hän voi laittaa viestiä joko nuorisotyöntekijöillemme tai minulle.

Arvon tutkimukseen osallistuvien nuorten kesken viisi elokuvalippua.

Myös te vanhempina voitte ottaa minuun yhteyttä!

Yhteistyöterveisin Sinikka Virolainen

LIITE 2: Nuorten kysymyslomake

Tämän tutkimuksen tarkoitus on kartoittaa nuorten auttamishalukkuutta Launeen ja Salpausselän seurakunnissa. Pyydän sinulta pienen hetken ajastasi, kun vastaat alla oleviin kysymyksiin. Kaikkien kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan 5 leffalippua. Onnea arvontaan!

Valitse mielestäsi sinulle parhaiten sopiva vaihtoehto. Joissakin kohdissa voit laittaa useamman vaihtoehdon. Joihinkin kysymyksiin voit kirjoittaa mielipiteesi. Jos sinua jäi jokin asia mietityttämään, voit soittaa Sinikalle p. 044 7191 412 1.6.2012 saakka tai lähettää sähköpostia sinikka.virolainen@evl.fi tai viestittää facebookissa.

Kiitos sinulle arvokkaista vastauksista! t. Sinikka Virolainen

1. Mikä on sukupuolesi

tyttö

poika

2. Kuinka vanha olet?

14 -15

16 – 17

18 -19

20

20 -24

yli 25

3. Mihin seurakuntaan kuulut?

Joutjärvi

Keski-Lahti

Laune

Salpausselkä

En kuulu mihinkään näistä seurakunnista

4. Miten olet tullut mukaan seurakunnan toimintaan?

Kerro omin sanoin. (esim. riparin jälkeen...)

5. Kuinka pitkän ajan olet ollut mukana seurakunnan toiminnassa?

Suunnilleen.

alle kuukauden

pari kuukautta

puoli vuotta

vuoden

useita vuosia

en osaa sanoa

6. Missä toiminnoissa olet ollut mukana?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

nuorten illoissa

kerhossa/ kerhoissa

isokoulutuksessa

isosena

opettajana

pyhäkoululaisena

pyhäkoulun opettajana

7. Toimitko tai oletko toiminut partiossa?

Kyllä

En

8. Arvioi, miten hyvin tunnet seurakuntasi työntekijät?

Valitse numero, joka kuvaa parhaiten tunnettavuutta.

1. en lainkaan 2. vähän 3. en osaa sanoa 4. melko hyvin 5. erittäin hyvin

nuoriso-työnohjaaja(t)

kanttori (t)

lapsityöntekijä(t)

diakoniatyöntekijä(t)

lähetys sihteeri

pappi/ papit

kirkkoherra

vahtimestari

9. Mitä teet vapaa-aikanasi?

Voit kertoa omin sanoin, esim. onko sinulla jokin harrastus.

10. Mitä ajatuksia sinulle nousee sanoista auttaminen, vapaaehtoistyö?

Kerro omin sanoin.

11. Missä seurakunnan järjestämässä vapaaehtoistoiminnassa tällä hetkellä toimit vapaaehtoistyöntekijänä?

Valitse numero, joka kuvaa toimintaasi parhaiten.

1. en ollenkaan 2. vähän 3. en osaa sanoa 4. melko paljon 5. erittäin paljon

isosena rippikoululeirillä

kerhonohjaus

vanhusten seurana ulkoillessa

leireillä

retkillä

pyhäkoulun opettajana

opettajana rippikoululeirillä

jossain muussa

12. Jos vastaisit edelliseen kysymykseen, jossain muussa, kerro missä.

Voit kertoa myös jonkun muun tahon kuin seurakunnan vapaaehtoistoiminnasta, jossa olet mukana.

13. Jos toimit vapaaehtoistehtävissä, kerro miksi. Jos et toimi, siirry kysymykseen 15.

14. Mitä vapaaehtoistoiminta sinulle antaa tai merkitsee.

Kerro omin sanoin.

15. Minkä verran kannat huolta seuraavista asioista.

Valitse numero, jonka arvioit parhaiten kuvaavan huolesi määrää.

1. en ollenkaan 2. vähän 3. en osaa sanoa 4. melko paljon 5. erittäin paljon

vanhusten tilanne

työttömyys

nuorten syrjäytyminen

vammaisten asema

päihdeongelmaiset

16. Voiko nuorten vapaaehtoistoiminta mielestäsi ehkäistä nuorten syrjäytymistä?

kyllä

ei

en osaa sanoa

17. Jos vastasit edelliseen kysymykseen myöntävästi, niin miten?

Jos vastasit ei tai en osaa sanoa, niin siirry seuraavaan kysymykseen.

18. Minkä verran sinua kiinnostaisi toimia seuraavissa vapaaehtoistyön tehtävissä?

Osa tehtävistä toimii jo nyt ja osaa mahdollisesti kehitellään. Valitse numero, joka kuvaa parhaiten kiinnostuksesi määrää.

1. ei ollenkaan 2. vähän 3. en osaa sanoa 4. melko paljon 5. erittäin paljon

hoitaa lapsia seurakunnan tiloissa

hoitaa lapsia lasten kodissa

kerhossa/ kerhoissa

isosena rippikoulussa

opettajana pyhäkoulussa

kaverina yksinäiselle lapselle

kaverina yksinäiselle nuorelle

kaverina maahanmuuttajataustaiselle nuorelle

vanhusten ulkoilutuskaverina yksin tai toisen nuoren kanssa

vierailemassa vanhusten laitoksissa; esim. palvelutalossa, jossa laulaminen tai esiintyminen toisten kanssa

vanhuksille lukeminen tai keskustelu

vanhuksen kotona jonkun pienen askareen hoitaminen

kerätä yhteisvastuukeräystä tai jotakin muuta keräystä

viedä lasten Raamatun tai virsikirjan 4 vuotiaalle

change maker-toiminta

19. Kerro omin sanoin, mitä vapaaehtoistyötä haluaisit mieluiten tehdä ja minkä ikäisten ihmisten kanssa.

Voit kertoa jostain muusta toiminnasta, mitä haluaisit olla tekemässä. Ei haittaa, vaikkeet tietäisi, onko sellaista toimintaa olemassa.

20. Kuinka paljon aikaasi olisit valmis antamaan

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

kaksi kertaa viikossa

kerran viikossa

kerran kuukaudessa

muutamana kerran vuodessa

retken ajan

leirin ajan

kertaluonteisesti

en osaa sanoa

21. Haluaisitko olla mukana kehittämässä nuorten palveluryhmää

kyllä

en

en osaa sanoa

22. Jos nuorten palveluryhmä perustettaisiin, keitä työntekijöitä siinä pitäisi olla mukana? Jos haluat, voit perustella vastaustasi.

23. Mitä muita ideoita sinulle nousee, mitä nuoret voisivat tehdä?

Kerro omin sanoin.

Ei tarkoita, että sinun täytyy tulla mukaan. Heitä vaan rohkeasti ideoita!

24. Joe et halua tehdä mitään vapaaehtoistyötä, niin miksi et halua?

Jos haluat tehdä vapaaehtoistyötä, jätä vastaamatta ja siirry seuraavaan kysymykseen.

25. Mitä muuta haluaisit sanoa?